

5) Forespørgsel nr. F 19:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om den indenrigs- og udenrigspolitiske situation?«

Af Anker Jørgensen (S), Knud Østergaard (KF), Ivar Hansen (V), Ebba Strange (SF), Niels Helveg Petersen (RV), Nør Christensen (CD), Dohrmann (FP), Albrechtsen (VS), Steffensen (KrF) og Maisted (FD).

(Forespørgslen anmeldt 11/5 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 17/5 84).

Formanden:

Jeg skal efter ønske fastsætte taletiden for ordførerne i første omgang til 15 minutter.

Begrundelse

Anker Jørgensen (S):

Jeg skal blot meddele folketinget, at samtlige partier i tinget har ønsket – traditionen tro – at folketinget slutter sin samling med en forespørgsel til statsministeren om den indenrigspolitiske og den udenrigspolitiske situation, og på den baggrund skal jeg anmode statsministeren om at give denne redegørelse.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Schlüter):

Regeringen betragter det forløbne folketingsår som en god og frugtbar periode, der har bragt os yderligere nogle skridt fremad. Det er glædeligt, at et bredt flertal her i tinget fortsat baserer sin udenrigs- og sikkerhedspolitiske stillingtagen på vort medlemskab af EF, NATO og FN og på vor deltagelse i det nordiske samarbejde. Regeringen vil selvsagt loyalt efterleve de dagsordener om sikkerhedspolitikken, som folketinget har vedtaget i den forløbne samling.

For Danmark er det en naturlig opgave at bidrage konstruktivt til øget sikkerhed og tillid mellem Øst og Vest og især mellem de to supermagter. Danmark har derfor også lagt en betydelig indsats i det arbejde, der i NATO er gjort for at lægge op til en mere konstruktiv dialog med Øst. På samme måde skal vore bestræbelser på Stockholmkonferencen ses som et forsøg på at bidrage til større tillid og stabilitet.

Det er klart, at uden en ægte vilje til kompromis både hos de vestlige og hos de østlige lande til at mødes på midten med respekt for den anden parts interesser kan der ikke bygges noget positivt op mellem Øst og Vest i Europa.

Det europæiske politiske samarbejde befinder sig i fortsat positiv udvikling. Det er lykkedes de ti at markere en fremadrettet europæisk profil i flere betydningsfulde spørgsmål af fælleseuropæisk interesse. Det gælder bl.a. Mellemøstkonflikten og Øst-Vest-forholdet, herunder CSCE-processen. I det seneste år kommer derfor den alvorlige situation i Mellemamerika, der også er blevet inddraget i de ti's overvejelser. Det er regeringens opfattelse, at der i folketinget er bred støtte til denne udvikling.

Danmark optræder i nært samvirke med de øvrige nordiske lande og med de ti virksomt i De Forenede Nationer og nyder respekt, ikke mindst hos de mange mindrebeholdstige lande, hvis interesser ligger os på sinde.

De lidt lysere udsigter for verdensøkonomien som helhed har ikke i det forløbne år givet sig udslag i en forbedring af den økonomiske situation for hovedparten af udviklingslandene. Mange af de fattige landes vanskeligheder er tværtimod blevet yderligere forøgede og opgaverne og problemerne for det internationale bistandssamarbejde dermed større. På denne baggrund er det af ganske særlig betydning, at det er lykkedes at opretholde den brede enighed om principperne for u-landsbistanden blandt partierne i folketinget.

For så vidt angår udviklingen i EF kan jeg henvise til udenrigsministerens redegørelse i forbindelse med forespørgselsdebatten om EF-politikken i går her i folketinget.

Det har desværre ikke været muligt at etablere et virkelig bredt samarbejde om videreførelsen af den økonomiske genopretningspolitik. Det beklager vi. Det har imidlertid været åbenbart, at prisen for at inddrage socialdemokratiet i et samarbejde om den økonomiske politik ville være en så alvorlig svækkelse af både saneringen af de offentlige finanser og af indkomspolitikken, at de positive resultater, der er opnået eller er på vej, ville blive tabt på gulvet.

Regeringen har derfor ikke reelt stået over for noget valg. Vi måtte i den situation samle

[Statsministeren]

vore kræfter om at sikre et snævrere flertal om en videreførelse af genopretningspolitikken. Det er nemlig bydende nødvendigt, at den offentlige udgiftspolitik og den stramme indkomstpøolitik videreføres med usvækket styrke netop i den nuværende fase, hvor virkningerne af den førte politik er ved at vise sig i form af en positiv udvikling i produktion, i investering, i arbejdspladser, i beskæftigelse og i ledighed. Disse positive tendenser er meget sårbare og slås let i stykker, hvis den politik, der har skabt dem, ikke bliver fastholdt.

Den lavere rente og den stabile og beherskede udvikling i lønomkostningerne har gjort det muligt for vore eksporterhverv, ikke mindst for industrien, men også for landbruget, at drage nytte af det begyndende internationale opsving. Fra 1982 til 1983 var den mængdemæssige stigning i industrieksporten 6 pct., hvoraf kun ca. 2 pct. kan henføres til væksten i de udenlandske markeder. Der er altså sket en betydningsfuld udvidelse af industriens markedsandele. I 1984 ventes en yderligere mængdemæssig stigning i industrieksporten på 7 pct. Denne forventede stigning i vor industrieksport på ca. 13 pct. over et par år markerer et betydningsfuldt opsving i forhold til de to foregående år, hvor kvantumindeksen for industrieksporten kun viste en stigning på 3½ pct. Vi overser ikke, at der også er tale om forbedrede markedsvilkår, men de er som nævnt kun en del af forklaringen på den kraftige vækst i den danske industrieksport.

Denne udvikling har klart påvirket dispositionerne i dansk erhvervsliv. Investeringerne både i byggeri og i arbejdspladser er steget gennem 1983, og denne udvikling venter vi vil fortsætte i 1984. Det har betydet, at der i 1983 er skabt ca. 15.000 nye arbejdspladser i den private sektor, og at arbejdsløsheden er begyndt at falde i sidste del af 1983. Der er ikke tale om nogen dramatisk udvikling, men regeringen forventer, at den vil fortsætte gennem 1984, således at ledigheden i 1984 i gennemsnit vil blive lavere end året før.

Udviklingen på betalingsbalancen var meget positiv i 1983, hvis vi sammenligner med 1982. Underskuddet faldt fra ca. 19 mia kr. til ca. 11 mia kr. I slutningen af 1983 og i begyndelsen af 1984 har samhandelen med udlandet været præget af en betydelig import, men til investering ikke mindst i lagre

og i arbejdspladser, som det altid vil gå i begyndelsen af et opsving. Det vil antagelig betyde, at underskuddet på betalingsbalancen vil stige lidt fra 1983 til 1984, men det er regeringens opfattelse, at det kun drejer sig om en midlertidig krusning, som ikke vil hindre os i at nå det mål, vi har sat os: at skabe ligevægt på betalingsbalancen i løbet af 3-4 år.

Den vurdering, jeg her har givet udtryk for, forudsætter naturligvis, at vi fastholder den økonomiske genopretningspolitik, at vi fortsætter reduktionen af underskuddet på statsfinanserne, at vi skaber tillid til, at indkomstpøolitikken vil blive videreført med en styrke, så det bliver muligt gradvis at forbedre erhvervenes internationale konkurrenceevne.

Regeringen betragter det derfor som noget meget betydningsfuldt, at der er opnået enighed mellem regeringspartierne og det radikale venstre om hovedlinjerne i det offentlige udgifts- og finanspolitik i 1985 og i det indkomstpøolitiske hovedsigte for den kommende overenskomstperiode. Det er vor opfattelse, at denne aftale kan styrke tilliden til, at den økonomiske genopretningspolitik vil blive fastholdt med fuld styrke i de kommende år.

Sammenfattende kan jeg konkludere, at den økonomiske udvikling er i rette spor, og at væsentlige elementer i den kommende tids generelle økonomiske politik allerede nu er lagt fast. Regeringen vil derfor udnytte den kommende tid til at forbedre Danmarks grundlag for at opnå en høj økonomisk vækst, ikke blot i de nærmest kommende år, men også i de næste par årtier. Kodeord for denne indsats skal være forbedring af evnen til fornyelse, dygtiggørelse af arbejdsstyrken og udbygning af produktionsapparatet og dets effektivitet.

Det er især påkrævet med en indsats for at øge effektiviteten i den offentlige sektor, hvor der ikke i dag i tilstrækkeligt omfang findes mekanismer, der sikrer, at der ydes borgerne den bedst mulige service med de ressourcer, der er til rådighed. Regeringen vil derfor gennem sit moderniseringsprogram øge effektiviteten i den offentlige sektor på en måde, som samtidig giver de offentligt ansatte bedre muligheder for at udvise initiativ og virkelyst, så vi kan forny og forbedre den offentlige service over for borgerne og

[Statsministeren]

virksomhederne uden at øge det offentlige ressourceforbrug.

Hvis samfundets velstand skal øges på lang sigt, er det nødvendigt at udbygge det, jeg vil kalde samfundets kapitalbeholdning. Her tænker jeg ikke blot på, at der skal investeres i maskiner og i bygninger, men også på at styrke samfundets forsknings- og uddannelsesindsats og fremme en udvikling i retning af, at der i alle sektorer tages den bedst mulige teknologi i anvendelse.

Regeringen mener, at der i de kommende år er behov for en storstilet indsats på disse områder. Det er baggrunden for regeringens teknologiske forsknings- og udviklingsprogram. Det er baggrunden for det offentlige investeringsprogram, som er stort, samt regeringens forsknings- og uddannelsespolitik. Det skal i denne sammenhæng specielt nævnes, at de store omstillingskrav, som den enkelte lønmodtager bliver stillet over for i de kommende år, gør det påkrævet med en efter- og videreuddannelsesreform.

Den kraftige udbygning af den offentlige sektor, som har fundet sted gennem de sidste 20-30 år, har været ledsaget af en kraftig stigning i skattetrykket. Men skattesystemets indretning er ikke rigtig blevet tilpasset denne kendsgerning i tilstrækkelig grad. Regeringen ønsker at fremme den økonomiske vækst ved at belønne dem, der udfører en ekstra indsats. Derfor er det nødvendigt med en skattereform, som gradvis vil give lavere marginalsatser for brede befolkningsgrupper. Skatteministeren har allerede givet tinget en redegørelse for regeringens skattereformplaner.

Regeringen vil endvidere lægge op til en reform af arbejdsløshedsforsikringssystemet. Reformen skal indeholde en styrkelse af forsikringselementet, og oplægget sigter endvidere på at lette forsikringssystemets tilpasning til de stadige ændringer, der foregår på arbejdsmarkedet. Jeg vil gerne understrege, at der ikke i forbindelse med denne reforms gennemførelse skal ske besparelser.

Regeringen ønsker ikke alene at fremme økonomisk vækst, forstået som øget produktion af varer og tjenester. Regeringen tillægger det mindst lige så stor vægt, at den enkelte borger selv skal have mulighed for at bestemme, om fremgangen skal have karakter af øget materiel levestandard eller øget fritid. Regeringens vurdering er, at der især blandt

de ældre aldersgrupper er behov for større valgfrihed. Regeringen vil fremme velfærd for disse grupper ved at give mulighed for en fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der skal derfor gennemføres en pensionsreform.

Jeg kan ikke i denne sammenhæng komme nærmere ind på de enkelte led i dette moderniseringsprogram, men jeg kan henvise til, at der i budgetredegørelsen for 1984 er givet en ganske fyldig gennemgang af væsentlige dele af dette program. Jeg kan tilføje, at væsentlige led i programmet vil blive inddraget i de trepartsdrøftelser med arbejdsmarkedets parter, som blev indledt netop i sidste uge.

De seneste uger har stillet os over for begivenheder, som bør give anledning til alvorlig overvejelse. Jeg tænker på den konflikt, der har været med udspring i HT, og hvad det førte med sig. Det er betænkeligt for folkestyret, hvis en mere eller mindre tilfældig aktionskomité med ulovlige midler kan sætte væsentlige samfundsfunktioner i stå og kan gennemtvinge sin vilje over for offentlige myndigheder i strid med de love, vi har vedtaget her i folketinget. Det er også betænkeligt, hvis vi accepterer, at det er en betingelse for at få arbejde her i landet, at man yder bidrag til et bestemt politisk parti.

Det er blevet sagt, at de synspunkter, vi har givet udtryk for, har deres baggrund i et ønske om at knægte fagbevægelsen. Det må jeg afvise. I regeringen har vi fuld forståelse for betydningen af et velorganiseret arbejdsmarked, men det må være berettiget at pege på, at den fagbevægelse, som lægger så stor vægt på en enhedsfagbevægelse, selv bør skabe forudsætningerne for, at den kan eksistere, uden at det er nødvendigt at tvinge folk til at være medlemmer ved at true dem på deres eksistensgrundlag. Hvis fagbevægelsen indretter sig sådan, at det store flertal af lønmodtagere finder det rimeligt og i overensstemmelse med deres interesser at være medlemmer, så skulle det nok være muligt at vise tolerance over for enkelte individualister, som af den ene eller anden grund ønsker at stå udenfor.

De sidste ugers begivenheder har vist os, at her er nogle problemer, som vi bliver nødt til at beskæftige os med, og jeg må stærkt opfordre også socialdemokratiet og fagbevægelsen til at tænke igennem, hvordan de kan

[Statsministeren]

bidrage til, at vi undgår tilsvarende begivenheder.

Regeringen ser med den største alvor på, at offentlige myndigheder træffer beslutninger i strid med gældende love.

Den redegørelse, jeg her har givet, er ikke udtryk for, at regeringen mener, at vi har løst vore økonomiske problemer. Det har vi ikke. Vi har stadig væk en arbejdsløshed, der er alt for høj. Vi har stadig væk et betydeligt underskud på betalingsbalancen. Vi har fortsat et alt for stort underskud på statens finanser. Men jeg mener bestemt, vi har fået udviklingen bragt ind i et mere positivt spor.

I firkløverregeringens første år lykkedes det at få alle de negative tendenser i den økonomiske politik afløst af initiativer, som kan danne grundlag for en mere positiv udvikling. I dette, det andet folketingsår har vi styrket de positive kræfter i dansk økonomi og lagt grunden til en yderligere styrkelse af dem i de kommende år, så der er skabt større tillid til, at genopretningspolitikken ikke bliver afbrudt i utide, og det finder regeringen er et godt udbytte af folketingsåret.

Vi, der arbejder i folkestyrets tjeneste, må naturligvis tage vælgerens stemme ved sidste valg til efterretning, det er vort arbejdsgrundlag. Jeg kan godt sige, at valget som så ofte før giver os en sammensætning af folketinget, som indeholder problemer både for regeringen og for oppositionen.

Firkløverregeringen blev styrket ved januarvalget, ganske klart, men den er naturligvis principielt en mindretalsregering. Det har været af største betydning, at firkløverregeringen i samarbejde med andre har kunnet fortsætte arbejdet med den store sanering af dansk økonomi. Der er skabt langt større stabilitet end normalt ved, at vi allerede nu i forårsmånederne har gennemført en række beslutninger, som i reglen først træffes ind under jul.

Det har vi gjort meget bevidst, for at ingen skulle være i tvivl om, at det mønster, som blev lagt for genopretningspolitikken før valget, kunne fortsætte efter valget og holde lang tid frem. Denne klarhed har vi ønsket at skabe for at give de bedst tænkelige vilkår for planlægningen på alle vore virksomheder og arbejdspladser, som vi lægger afgørende vægt på at inspirere til at satse på ekspansion og fremgang. Nu er der en fremgangslinje i den danske samfundsøkonomi og en vækst,

som er klart bedre end i de fleste andre lande. Vi gør, hvad vi skal.

Men også på andre områder end den økonomiske politik synes vi der er udført et godt arbejde i det forløbne folketingsår, i mange tilfælde igennem et samarbejde, som har omfattet et bredt flertal her i tinget. Da regeringen trådte til, måtte vi i første omgang koncentrere kræfterne om den økonomiske politik, det akutte, men i den forløbne samling har det været muligt at søge vore synspunkter realiseret over et bredere felt og få gennemført positive og fremadrettede beslutninger.

Det gælder også væsentlige områder som kultur- og idrætspolitikken, uddannelsen, forskningen og retspolitikken, det gælder miljøpolitikken, og det gælder f.eks. konsolideringen af DONG og naturgasprojektet. Store beslutninger er truffet, og det har været positivt.

På et enkelt område nåede vi desværre ikke frem til en positiv stillingtagen. Regeringen havde meget gerne set, at vi allerede i dette folketingsår kunne have taget de beslutninger, som kunne bryde Danmarks Radios monopol og give alle danskere mulighed for i løbet af få år at modtage et bredt udvalg af udenlandske TV-programmer, kort sagt, at vi kunne komme i gang med at etablere et TV 2. uafhængigt af Danmarks Radio og med at udbygge et hybridnet efter de retningslinjer, som ministeren for offentlige arbejder gentagne gange har givet udtryk for. Det vil på kort sigt muliggøre spredning af satellitprogrammer og modtagelse af vore nabolandes programmer i hele landet og på længere sigt give mulighed for at etablere et landsdækkende bredbåndsnet. Det er regeringens håb, at vi i løbet af sommeren kan skabe bred enighed om disse problemer, så vi kan træffe en beslutning tidligt i næste folketingsår.

Til slut vil jeg gerne som statsminister fremsætte en varm anerkendelse af folketingets og alle folketingsgruppers indsats. Når vi gør status over indsatsen i det almindelige og nødvendige lov- og reformarbejde, må man påskønne en helt enestående arbejdsindsats i tiden fra januarvalget til afslutningsdebatten i dag. Alle partier har deltaget med enestående energi og vilje til samarbejde på en lang, lang række meget betydningsfulde områder, og de er blevet hjulpet godt af en kreds af udvalgsformænd, som har udført et

[Statsministeren]

meget stort og dygtigt arbejde. Meget store reformer er gennemført, ofte med bred tilslutning.

Alligevel synes jeg, vi har undgået i slutningen af denne samling at opleve et urimeligt jag og hastværk, og det vil jeg gerne udtrykke regeringens taknemlighed for.

Vi har alle taget vælgernes afgørelse i januar til efterretning indtil videre. Vi kan konstatere, synes jeg, at det folketing, som blev resultatet af januarvalget, har fungeret særdeles godt og har opnået betydningsfulde resultater.

Regeringen er – for stabilitetens skyld – indstillet på, hvis den får mulighed for det, at fortsætte i de næste fire år, der efter grundloven er til rådighed inden det næste valg.

Med disse ord takker jeg for folketingets indsats i år og indbyder oppositionen til fortsat at være en produktiv og – så vidt gørligt – samarbejdsindstillet opposition.

Forhandling

Svend Auken (S):

Et samfund kan blive spaltet på mange leder: geografisk, folkeligt, religiøst. Danmark er i disse år ved at blive en spaltet nation, ikke religiøst eller ved, at bestemte egne fjerner sig fra hinanden, men Danmark er ved at blive spaltet i to dele menneskeligt og socialt: et Overdanmark og et Underdanmark.

Overdanmark har regeringen, har administrationen, har pressen. Det råder i øjeblikket over folketingets flertal og over den offentlige mening. Overdanmark omfatter alle os, der har et godt og trygt job, en god uddannelse og en god løn, os, der klarer os med snedige advokater og revisorer for at unddrage os de fælles forpligtelser, os, der selv i ulvetider er i stand til at sætte vores forbrug op.

Vi i Overdanmark er ikke så få. Vi behøver ikke at skamme os over, at det går os godt, siger regeringen. Alt for længe har der efter de borgerliges opfattelse været udvist øllebrødsbarnehjertighed i Danmark. Nu er det, som direktøren i Dansk Arbejdsgiverforening sagde det, tid at satse på førsteholdet, og det er klart, at så er der ikke kræfter til andetholdet, tredjeholdet og old boys, endsi-

ge til at gøre noget for ungdomsafdelingen. Man mindres det gamle ord: hvad der er godt for General Motors, er godt for De Forenede Stater. Selvfølgelig skal der i krisetider ydes ofre, vises tilbageholdenhed. Det er derfor, synes de borgerlige, det er nødvendigt med Underdanmark.

I Underdanmark lever alle, der ikke har fået uddannelse eller job, de unge, der snubede i starten eller slet ikke fik en start, de, der skal leve på fastfrosne dagpenge og børnetilskud, pensionisterne med deres stigende huslejer og forringede hjemmehjælp og omsorg, de mange syge og arbejdsløse.

Schlüterregeringen og dens støttepartier ser ikke dette perspektiv som en risiko. Siden sin dannelse har den borgerlige regering ikke på noget tidspunkt forsøgt at besmykke sine motiver, når det gælder byrdefordelingen i samfundet. Hele dens politik har ensidigt vendt den tunge ende nedad. Den ønsker bevidst at uddybe skellene. Den ser dette, at der er skel i et samfund, som betingelsen for, at der er den tilstrækkelige virkelyst.

Det netop indgåede 2 pct.s forlig er et eksempel på en gennemført skæv politik. Dets virkning bliver, at efterløns- og dagpengemodtagere på faste satser inden april 1986 vil miste 20 pct., vil miste en femtedel af deres levestandard. Bistandsmodtagere og almindelige børnefamilier vil frem til 1986 miste halvdelen af værdien i regulering.

For lønmodtagerne faldt reallønnen sidste år, den falder i år, og den falder til næste år. Derfor kan det på mange almindelige mennesker virke stærkt, når de i aviserne læser, at det private forbrug stiger, at det belaster betalingsbalancen, og at det er årsagen til, at der skal skæres yderligere ned i forhold til de arbejdsløse og de andre svage grupper, i forhold til de lønmodtagere, der er afhængige af regulering, osv.

Men mysteriet er ikke stort. Restindkomsterne steg sidste år med knap 20 pct., og det vil de formentlig også gøre i år. Samtidig lånefinansierer velbjærgede grupper deres merforbrug.

I de tre første måneder i år var merimporten af forbrugsvarer steget med over en fjerdedel. Importen af biler er steget med 50 pct. i forhold til den samme periode sidste år, og man lånefinansierer det med pant i de værdistigninger, som man intet arbejde har ydet for.

[Svend Auken]

Konsekvent har regeringen afslået at ville se på andre indtægter end løn, efterløn, dagpenge og bistandshjælp. Intet har man gjort for at bremse den avanceglidning, der er en hovedårsag til, at priserne i de første måneder i år er steget væsentlig hurtigere end lønningerne. Til trods for et internationalt op-sving, som vi alle må glæde os over, og som giver dansk økonomi en chance, er de økonomiske resultater bestemt ikke opmuntrende: fortsat ikke noget fald i arbejdsløsheden – tværtimod bliver arbejdsløshedens sammensætning år for år tungere og tungere med stadig flere langtidsarbejdsløse – et rekordstort betalingsbalanceunderskud i første kvartal i år, forværret handelsbalance, stigende rente, stigende priser og, som jeg sagde før, faldende realløn.

Samtidig er forståelsen for nødvendigheden af økonomiske indgreb hastigt på retur. Det har tidligere været en god ting i Danmark, at man til trods for de politiske skel selv i alvorlige krisetider har kunnet samarbejde og hjælpe de mest udsatte grupper. Ingen af delene forsøger den siddende regering og dens mange støttepartier.

Uanset alle statsministerens smukke ord må vi erkende, at samarbejdet siden valget har været elendigt i folketinget. Regeringen har konsekvent nægtet at forhandle de centrale spørgsmål i den økonomiske og sociale udvikling med oppositionen, og de radikale har – det beklager jeg meget – ikke løftet en finger for at formidle noget som helst samarbejde herinde.

Det er naturligvis regeringens ret at sige: arbejderbevægelsen vil vi ikke lytte til, oppositionen vil vi ikke forhandle med. Alligevel har socialdemokratiet søgt indflydelse siden valget, og på en række områder er det uden om regeringen lykkedes at skabe flertal. Det gælder først og fremmest sikkerhedspolitikken, det gælder kampen mod atomvåbenoprustningen i Øst og Vest, hvor det vigtigste skridt blev taget ved vedtagelsen af dagsordenen den 3. maj, og det gælder også kultur- og miljøpolitikken.

Men når det drejer sig om alle perspektiverne på indenrigspolitikken område, er der intet sket, og det til trods for, at vi allerede for et år siden fremlagde et klart alternativ til den borgerlige politik. Vi sagde, at kampen for det nye velfærdssamfund måtte bygges på 5 grundpiller. Den første er social genopret-

ning. De skete uretfærdigheder skal fjernes. Selvfølgelig skal folk, der er afhængige af samfundets hjælp, ikke stige kraftigere end de, der er i arbejde, men de skal ikke fryses fast og skæres ned, så de har en lavere stigningstakt end andre. Samtidig må der gøres, hvad der kan gøres for at mindske antallet af de mennesker, der skal forsørges i vort samfund.

Det andet hovedpunkt var investeringer i nye arbejdspladser, i ny teknik og i mennesker. Vi har fremsat mange forslag, senest forslaget om gennemførelsen af det landsdækkende hybridnet. Når det drejer sig om investeringer i mennesker, har vi fremsat forslag om ungdomsgaranti og indførelse af betalt frihed til uddannelse.

Det tredje hovedpunkt er nedsættelse af arbejdstiden til 35 timer. Det skal vi gøre på grund af den tekniske udvikling, det skal vi gøre for menneskenes skyld, og det skal vi gøre i lyset af den meget store arbejdsløshed. Alle regeringens prognoser – og vi har vel aldrig haft en så »prognostificeret« regering som den nuværende – viser med al ønskelig tydelighed, at om man så fylder samtlige modeller med al tænkelig og navnlig utænkelig økonomisk optimisme om fremtidens konjunkturer, vækst i udlandet, renteudvikling osv., vil det ikke være muligt mærkbart at nedsætte arbejdsløsheden uden en nedsættelse af arbejdstiden.

Det siges ofte, at man ikke har råd til nedsat arbejdstid med fuld lønkompensation – underforstået: oven i den almindelige overenskomstudvikling. Det er sandt nok, men det har arbejderbevægelsen naturligvis heller aldrig krævet. Det, vi siger, og det, vi har sagt, er, at lønmodtagernes andel af produktivtetsstigningerne i samfundet skal bruges til nedsat arbejdstid fremfor til andre goder som f.eks. stigende realløn.

Det fjerde punkt er indkomspolitikken, ikke ensidigt vendt mod lønmodtagerne, men omfattende alle befolkningsgrupper, og som jeg sagde det før, skal kompensationen for arbejdstidsnedsættelsen naturligvis holdes inden for den indkomspolitiske ramme.

Endelig er der det femte punkt, nemlig skattereformen. Det er egentlig fantastisk, at der længe i dette folketing har været et klart flertal for en reform omfattende en enheds-skat med samme procentbeskatning af alle indkomster op til 180.000 kr., en forhøjelse

[Svend Auken]

af bundfradragene, en tillægsskat på de højeste indkomster og en oprydning i de mange fradrag og skattemæssige smutveje og kringelkroge. En sådan hårdt tiltrængt reform har hidtil ikke kunnet gennemføres, nemlig på grund af, at de radikale – og det beklager jeg igen – har holdt hånden over regeringens sociale skattepolitik.

Umiddelbart efter valget sagde hr. Niels Helveg Petersen, at dette folketing skulle gennemføre reformen af indkomstskatten. Men så må vi vel se at komme i gang!

Må jeg i øvrigt henvise til, hvad SDS' cheføkonom, Peter Wendt, sagde for nylig i en tydelig kritik af tendensen i 2 pct.s forliget: at i stedet for at bombe lave indkomster, der i forvejen havde haft fald i købekraften, tilbage, sådan som 2 pct.s forliget gør det, burde folketinget gå i gang med en skattereform. Socialdemokratiet kan ikke være mere enigt. Alligevel udsættes og udsættes forhandlingerne om realiteterne i det.

De fleste husker vel det absurde drama »Vi venter på Godot«. Det genspilles dagligt i folketinget under en ny titel: »Folketinget venter på Baunsgaard«.

Der er altså et klart og tydeligt alternativ til den nuværende regering, både udenrigspolitisk og indenrigspolitisk. Socialdemokratiet er på dette grundlag parat til at samarbejde med alle partier, der vil være med til en anden politik, der modvirker ensidigheden, trægheden og ufordrageligheden i samfundet, og som fornyr det danske samfund på en menneskelig måde.

Denne indbydelse omfatter naturligvis også SF, navnlig hvis partiet kunne begynde at bruge sine kræfter på modstand mod det borgerlige Danmark fremfor mod socialdemokratiet. Hovedopgaven for oppositionen bliver ikke at have indbyrdes diskussioner om den korrekte strategi, men at udbrede kendskabet til alternativet til den borgerlige politik.

Følgerne af den ensidige politik og den stigende polarisering slår også igennem på arbejdsmarkedet. Man har fået trepartsdrøftelser, men de er blevet givet den dårligst tænkelige start. Ingen tør endnu spå om, hvordan forløbet af overenskomstforhandlingerne vil blive, men uden betydelige konflikter og en betydelig afstand og spænding mellem parterne tror jeg ikke det vil ske.

Jeg tror også, det er baggrunden for HT-konflikten, som dybest set ikke handler om, hvorvidt 8 chauffører er fagligt organiserede eller ej. Den handler om en reaktion på en oplevet trussel mod selve enhedsfagbevægelsen fra de borgerliges side, først og fremmest fra partiet venstres side, hvor ikke mindst hr. Bjørn Elmquist, udenrigsministeren – hvad den mand dog får tid til – og partiets stærke mand, hr. Ivar Hansen, har ført sig frem med en stribe efter vor opfattelse ukloge udtalelser.

En stærk og ansvarlig enhedsfagbevægelse er til fordel både for fagbevægelsen selv, for virksomhederne og for det danske samfund. Vi har forståelse for sigtet med den kamp, man er inde i, men selvfølgelig er det klart, at socialdemokratiet foretrækker argumenter, overbevisning og diskussion fremfor bloker, trafikspærringer osv.

I kølvandet af den diskussion er der opstået en diskussion om støtten til de politiske partier. Alle ved, at fagbevægelsen støtter politiske partier, især socialdemokratiet på grund af den nære samhørighed mellem parti og fagbevægelse. Meget mindre kendes der til de borgerlige partiers støtte fra de store erhvervsorganisationer og de mange virksomheder.

Vi vil gerne foreslå, at folketingets partier i fællesskab aftaler fælles regler for en offentlighedslovgivning, sådan at offentligheden kan få fuldt kendskab til, hvem det er, der betaler til de politiske partier, og sådan at vi kan få diskussionen på et mere rimeligt grundlag.

Jeg skal slutte med en enkelt positiv ting, nemlig det, der er sket i Norge, hvor et flertal i det norske storting under ledelse af tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland er kommet frem til en fælles holdning, en fælles indstilling til sikkerhedspolitikken, der et langt stykke af vejen – ikke hele vejen, men et langt stykke af vejen – minder om de vedtagelser, der er sket i Danmark. Måtte noget tilsvarende ske under vore mere sydlige himmelstrøg!

Vi er glade for det. Vi havde overvejet, om man ikke herfra skulle sende det norske storting en hilsen og pålægge regeringen her at tage et initiativ i forlængelse af det, der er sket i Norge, men vi er kommet til den opfattelse, at regeringen ved vedtagelsen af dagsordenen den 3. maj simpelt hen er for-

[Svend Auken]

pligtet til omgående at tage et forhandlingsinitiativ.

Da det er vigtigt ved afslutningen af denne debat, at vi gør vor stilling til regeringens sociale og økonomiske politik klar, skal jeg slutte med på socialdemokratiets vegne at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget tager afstand fra regeringens ensidige økonomiske og sociale politik. De gennemførte nedskæringer rammer skævt og øger arbejdsløsheden. Virkningen er, at det internationale opsving ikke udnyttes til gavn for beskæftigelsen og den sociale retfærdighed.

I stedet bør kræfterne samles om en anden politik, der bygger på en nedsættelse af arbejdstiden, en aktiv investeringspolitik, en udbygning af virksomhedernes konkurrenceevne og en retfærdig byrdefordeling gennem en skattereform.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Hr. Svend Auken begyndte sit indlæg i debatten her i dag med at nævne en række områder, hvor regeringen havde vist mangel på samarbejdsvilje. Især fremhævede hr. Svend Auken kulturpolitikken.

Nu sidder hr. Svend Auken ganske vist ikke i kulturudvalget, men det kan da ikke være hr. Svend Auken ubekendt, at der på kulturområdet ligger en række store forlig. Vi har indgået et bredt forlig med alle partier undtagen fremskridtspartiet, altså også med socialdemokratiet, på teaterområdet, på museumsområdet og om Dantoppen og eliteidrætten. Også de små forslag, der har været undervejs, har vi bred tilslutning til i kulturudvalget, ja, jeg vil endda nævne, at vi i allersidste øjeblik, også ved en forhandling med socialdemokratiet, fik støtte til det lille bitte forslag om billethagerne. Det er store love og det er små love i kulturudvalget.

Jeg vil gerne høre, hvad det er, hr. Svend Auken så mener med, at regeringen ikke har vist samarbejde på kulturområdet.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg er ked af, at jeg udtrykte mig så uklart, at fru Mette Madsen ikke har forstået, hvad jeg sagde.

Jeg sagde, at på alle de vigtige indenrigspolitiske, økonomiske og sociale områder har regeringen bevidst holdt socialdemokratiet og oppositionen uden for indflydelse, hvorimod det på kultur- og miljøpolitikens område er lykkedes os at samle et flertal uden om regeringen, og det er rigtigt, som fru Mette Madsen siger, at på kulturens område har regeringen derefter bøjet sig for, at der var et flertal.

Jeg fremhævede tydeligt forskellen mellem det økonomiske og sociale felt, hvor vi er blevet holdt totalt uden for indflydelse – prisen var for høj, sagde statsministeren som sin begrundelse – og så det kulturelle og miljømæssige felt, hvor det trods alt er lykkedes at frigøre det radikale venstre fra det jernfavntag, det i øvrigt desværre befinder sig i.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Det er ikke rigtigt, at regeringen bare har bøjet sig for et flertal uden om regeringen. Jeg kan sige, at på teaterområdet lå der forslag fra forskellig side. Der lå et forslag fra regeringen, der lå et forslag fra socialdemokratiet, og der lå et forslag fra de radikale. Efter lange, drøje forhandlinger nåede vi til enighed. Det er det, jeg forstår ved et samarbejde mellem regeringen og de andre partier i folketinget.

Gammelgaard (KF):

Man sagde engang, at ingen regering var bedre, end dens opposition tillod. Hvis man med en opposition til en borgerlig regering mente socialdemokratiet, så er denne sætning nu gennemhullet, for socialdemokratiet har jo desværre i regeringens første levetid været meget uvilligt til at gå med i det politiske arbejde, i hvert fald på det aktuelt afgørende område: det økonomiske.

[Gammelgaard]

Det er egentlig mærkeligt, at de vælgergrupper og organisationer, der føler sig nært knyttet til socialdemokratiet, har fundet sig i, at partiet har stillet sig helt uden for indflydelse på afgørende områder. Enhver – også socialdemokratiet, der selv havde taget nogle tøvende skridt i den rigtige retning, lige før det flygtede fra regeringsansvaret – vidste fra den første dag under denne regering, at der måtte gribes bredt ind i det offentliges udgifter, og at forøgelsen i pengeindkomsterne måtte kraftigt ned, hvis vi ikke skulle udsættes for en kæmpenedgang i reallønnen. Det har for os været særdeles overraskende, at socialdemokratiet ikke desto mindre stort set har holdt sig uden for indflydelse.

Det begyndte med den første krisepakke. Det var måske forståeligt, at man ønskede at markere sig så hurtigt efter, at man selv havde fremsat stort set de samme forslag, men det vil til tidernes ende forblive en gåde, at det store oppositionsparti derefter satte 30 pct. af vælgerne her i landet uden for indflydelse ved at fremkalde valg på finansloven. Hvilken fordel fik socialdemokratiet af at stemme imod finansloven? Ingen. Det tabte, som alle havde ventet, igen mandater ved valget, hvilket skabte regeringen en lettere parlamentarisk situation end den, der herskede før valget, men det helt afgørende var: socialdemokratiet satte sig selv uden for indflydelse på den centrale økonomiske politik for 1984 og til dels for 1985.

Hvad siger de fagforeningsledere, der i disse dage så hårdt forsvarer tvangsbidragene til socialdemokratiet, til, at partiet på denne måde har sat sig helt uden for indflydelse på det sagsområde, som mest interesserer fagbevægelsen? Hvad siger de til, at beskæftigelsespolitik, udgiftspolitik, rentepolitik og meget andet helt er overladt til det ikke-socialistiske flertal? Det har nok overrasket fagforeningslederne, at det trods alt er gået så godt, at der i så høj grad er taget hensyn til beskæftigelsen og til den økonomiske aktivitet, som de ønsker, men man må dog tro, at de i en række enkeltsager ville have ment, at de gerne ville tale både med regeringen og med socialdemokratiet, for at de to parter så ved forhandling kunne finde frem til et resultat. Men sådan har det altså ikke skullet være. Socialdemokratiet valgte i december at stille sig uden for endnu et års økonomisk politik,

og dommen derover fældede vælgerne ved valget.

Jeg vil gerne herefter sige, at jeg håber og tror, at vi igen kan nå tilbage til et bredt samarbejde, og at socialdemokratiet, næste gang vi skal stemme om finansloven, stemmer for.

Det er næsten utroligt, at regeringen på godt halvandet år har kunnet gennemføre så meget, som den har. Det er ikke mærkeligt, at vælgerne ved valget i så høj grad styrkede regeringspartierne og de partier, der stod bag den økonomiske politik, som valget blev udskrevet på.

Økonomisk set er Danmark inde i en rivende udvikling. Konjunkturforløbet siden regeringens tiltræden i oktober 1982 har været langt gunstigere, end de fleste økonomiske prognosemodeller har kunnet forudse. Produktionsvæksten i Danmark ligger over gennemsnittet for Europa, og sammen med Vesttyskland er Danmark forrest i den eksport-, forbrugs- og investeringsstigning, der er medvirkende til at få Vesteuropa ud af det økonomiske dødvande. De tre hovedbalanceproblemer i dansk økonomi eksisterer stadig, men det afgørende er, at udviklingen nu endelig er vendt.

Grundlaget for, at vi kan producere og eksportere os ud af de økonomiske vanskeligheder, er nu til stede. Nedbringelsen af pris- og lønstigningstakten sammen med rentefaldet har banet vejen for det investeringsboom, vi i dag oplever. Det positive i investeringsudviklingen er, at stigningen foregår i erhvervslivet og ikke som i de tidligere år i det offentlige.

Erhvervsinvesteringerne er nu så kraftige, at de udgør den vigtigste vækstfaktor, og det er nu realistisk at regne med, at de vil komme op på samme andel af bruttonationalproduktet som i 1960'erne. Det høje investeringsniveau er en forudsætning for den økonomiske genrejning. Således har det allerede haft en gunstig effekt på beskæftigelsen, og netop en nedbringelse af arbejdsløsheden er den største økonomisk-socialt opgave, der påhviler regeringen. Selvfølgelig er problemet ikke løst ved, at arbejdsløsheden i løbet af et år nedbringes med 10.000, men her er det værd at bemærke, at de fleste – inklusive det socialdemokratiske program af 19. august 1983 – så sent som i efteråret 1983 skønnede, at ledigheden i år ville blive på ca. 320.000. Nu

[Gammelgaard]

bliver den altså på omkring 280.000, hvilket er 40.000 mindre end almindeligt antaget. Udviklingen er vendt i en positiv retning.

Hvad angår underskuddene på henholdsvis statsfinanserne og betalingsbalancen, er situationen også her blevet forbedret væsentligt i denne regerings tid. Problembarnet er i begge tilfælde de store renteudgifter, som i 1984 vil være lige så store som eller endda større end selve underskuddet.

Det er netop dette forhold, der endnu er udtryk for sårbarheden i dansk økonomi. Vi kan ikke tillade os at slække det mindste på den økonomiske politik. Aftalen mellem regeringen og det radikale venstre er et vigtigt skridt i den rigtige retning.

Ud over den økonomiske sanering, der er godt begyndt, om end næppe halvt fuldendt, kan jeg f.eks. nævne følgende resultater af regeringens politik:

Regeringen har gennem et kæmpearbejde lagt rammerne for en ændring af industripolitikken, så de områder, der vil udvikle sig mest i de kommende år og årtier, vil blive mest opmuntret. Der er sideløbende hermed gennemført nye regler for forskning, valuta-reglerne er liberaliseret, og der er ledet store kapitaler fra passiv investering over i erhvervslivet ved ændringer af reglerne på dette område.

Der er udarbejdet et skattereformlforslag, vel det første realistiske i mange, mange år. En række skattelove er forbedret. Der er gennemført en lang række love om især unges beskæftigelse og skaffet langt flere lære- og praktikpladser og uddannelsespladser. De laveste pensioner er hævet som led i en førtidspensionsreform, der bl.a. forbedrer forholdene for dem, der hidtil har måttet nøjes med laveste invalidepension. Der er gennemført skattefradrag for familier med børn under 10 år, og fripladsreglerne i daginstitutioner er blevet forbedret.

På det miljømæssige område er forsøringsproblematikken blevet angrebet, og der er kommet nye regler for genbrug.

Væsentlige ændringer af retsplejeloven til beskyttelse af individet er gennemført. Der er lagt faste rammer for ansættelse af flere politbetjente og mere patruljering på gaderne.

Generelt er der afskaffet 1.800 statslige regulativer, cirkulærer og forskrifter, heraf alene 700 fra socialministeriet. Der er igangsat et kæmpearbejde med modernisering af

hele den offentlige sektor – til gavn for både skatteyderne og de ansatte.

Det er blot et lille udpluk af det store arbejde, som regeringen har gjort, og den er sandelig ikke gået i stå. Der er store ting i gang og mange ting på bedding. Jeg skal blot nævne nogle få:

Finanslovforslaget er ved at blive udarbejdet på en sådan måde, at det betyder et udgiftsstop, altså således, at enhver ny udgift ud over pris- og lønstigninger modsvares af besparelser. Der forberedes en tillægssikring, der sikrer, at de højerelønnede betaler mere for en højere dagpengeydelse. Der er afsat penge til at lette pensionisternes samspilsproblemer, altså det problem, at skatter og nedgang i ydelser opspiser indkomstforhøjelser, og til at lette problemerne omkring det særlige samordningsfradrag for tjenestemænd.

Regeringen arbejder med at skabe et TV-2 og at ophæve restriktioner, der hindrer seerne i at se udenlandske TV-programmer.

Der var mange steder stor betænkelighed, da regeringen tiltrådte, fordi den bestod af fire partier, som ikke engang havde flertal i folketinget. Det tør nok siges, at denne skepsis er blevet formindsket. Hvornår har vi sidst set så handlekraftig en regering?

Vi står nu over for EF-valget, det spørgsmål, vi drøftede her i folketinget også i går. Jeg skal ikke i dag sige meget derom, men jeg vil dog gerne gentage de opfordringer, der har været til at møde frem den 14. juni 1984 eller afgive sin brevstemme. Det er vigtigt, at Danmark gør sig gældende i alle internationale forsamlings. Det er særlig vigtigt i EF. Vel har Parlamentet begrænsede beføjelser, men der foregår en vigtig debat med Kommissionen og Ministerrådet netop i Parlamentet. EF bygger på frihed over grænserne for varer og for mennesker. EF står for at ophæve restriktioner for sine medlemslande, altså det modsatte af det, som socialismen er kendt for. Derfor er det særlig vigtigt, at borgerlige vælgere kommer frem og gør deres indflydelse gældende. De kan styrke muligheden for, at den politik, der er begyndt at give resultater herhjemme, også bliver dominerende i EF-samarbejdet.

Men den egentlige sikkerhedspolitik føres og bør føres i NATO, ikke i EF, og i NATO er det i særlig grad de mindre lande, der har interesse i at være med. Hvor ville et land

[Gammelgaard]

som Danmark være udsat for trusler, chikane og pression, hvis vi ikke var et fuldgyldigt led i en stor vestlig alliance! Vi har alle tidligere i historien set, hvordan en nation kunne erobre land efter land, uden at andre greb ind, fordi der ikke eksisterede en alliance som NATO. Ligesådan kunne man ved trusler og pression tvinge andre lande til ting, de ellers ikke ville.

Vi ønsker ikke en sådan situation for de vestlige demokratier. Vi ønsker, at et fælles vestligt sammenhold skal gøre os trygge. Heri ligger også, at vi må være parate til et positivt samarbejde. Andre skal ikke bestemme over os. Det er heller ikke systemet i den vestlige alliance, kun i den østlige, hvor én magt bestemmer det hele.

Men Danmark bør være en loyal partner. Det giver os indflydelse og endnu større sikkerhed for, at hele alliancen holder i lange tider. Blandt verdens henimod 200 stater er vel kun 25-30 demokratier på den grundfæstede måde, som vi ønsker det for os selv. Vi ved, hvad det betyder, at man kan kritisere sit styre, at vi selv kan bestemme, hvem vi samarbejder med, og at folket kan styrte en regering ved et valg. Det er alt dette, vi beskytter gennem NATO. Men vi beskytter det også ved at føre en forsvarlig politik over for vor økonomi og på næsten alle andre områder.

Lad os da se frem til en ny folketingssamling, hvor vi gennem et mere omfattende samarbejde og en solid parlamentarisk indsats kan yde vort bidrag til, at vi må bevare vort demokrati.

Jeg skal som en opfølgning af dette på vegne af de fire regeringspartier og det radikale venstre fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget tager statsministerens redegørelse til efterretning.

Folketinget understreger nødvendigheden af videreførelse af en stram indkomst- og udgiftspolitik og behovet for gennemførelse af væsentlige reformer i de kommende år vedrørende indkomstskat, dagpengesystem, forskning og udvikling samt videre- og efteruddannelse for voksne.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Det, der bringer mig herop, er hr. Gammelgaards bemærkning om alle de lære- og praktikpladser, der er blevet skabt. Regeringen lovede jo, da vi diskuterede socialdemokratiets forslag til en lære- og praktikpladsgaranti, at man ville skaffe 7.000 flere i 1984, end man havde i 1983. Dels ville man ansætte 200 flere lærlinge og EFG-praktikanter i staten, dels ville man indgå nogle frivillige aftaler med offentlige og private arbejdsgivere.

Jeg har prøvet på at se, hvor langt man egentlig nåede ad frivillighedens vej, og det viste sig, at der faktisk var færre praktikpladser i 1983 end i 1982. I 1982 var der 37.145 mod 36.832 i 1983. Det skal dog siges, at der var 150 flere ubehandlede uddannelsesaftaler ved udgangen af 1983 end ved udgangen af 1982. Hvis man undlader at tage de ubehandlede sager i betragtning, var faldet på 313 lære- og praktikpladser.

Men det er vigtigere og mere korrekt at se på Danmarks Statistik, for Danmarks Statistiks tal er baseret på indberetninger fra de tekniske skoler og handelsskolerne. Disse indberetninger viser, at antallet af oprettede lære- og EFG-praktikpladser er faldet fra 29.729 i 1982 til 28.993 i 1983. Det viser faktisk, at der var 766 færre pladser i 1983, end der var i 1982. Så det passer simpelt hen ikke det, regeringen siger.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Regeringen satte sig det mål, at der i løbet af to år skulle oprettes et antal nye uddannelsespladser, henimod 25.000. Hvis man har fulgt med i debatten og i det, der er blevet fremlagt her i folketetinget, vil man vide, at der netop er blevet vedtaget et aktstykke i finansudvalget, der angår de nye pladser i 1984, og det lever fuldstændigt op til den målsætning, regeringen har.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

[Svend Auken]

Det er simpelt hen ikke rigtigt, hvad hr. Gammelgaard siger om virkningerne af regeringens politik for ungdomsarbejdsløsheden. De tal, som fru Elisabeth Bruun Olesen nævnte før, er de officielle tal, og de viser, at oprettelsesantallet for nye lære- og praktikpladser er faldende i Danmark. De senest gennemførte besparelser vil føre til et forøget fald, og vi kan risikere her til sommer, at mere end 20.000 unge, der har gennemført deres basisuddannelse, ikke får mulighed for at få en elevplads.

Hvad derudover angår de 25.000 pladser, som regeringen sagde man ville skaffe inden for uddannelsesområdet, er det interessant at notere sig, at det økonomiske sekretariat, altså regeringens eget sekretariat, siger, at det i bedste fald giver et fald i arbejdsløsheden for de unge – alt andet lige – på 5.000. Jeg tror, det økonomiske sekretariat er alt, alt for optimistisk på dette område, men der er altså overhovedet ikke andet belæg for de 25.000 pladser end de bemærkninger, som undervisningsministeren har indføjet i sine forskellige aktstykker.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Naturligvis kommer regeringen til at opfylde denne målsætning, og det gør man i overensstemmelse med det aktstykke, der er vedtaget i finansudvalget her for ganske kort tid siden. Jeg vil anbefale hr. Svend Auken og andre at sætte sig ind i, hvad dette indeholder.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil bare gøre opmærksom på, at de store årgange slet ikke er begyndt at komme ud på arbejdsmarkedet endnu. Det er det, der kommer nu, og det ville alt andet lige forøge ungdomsarbejdsløsheden meget betydeligt, hvis ikke vi havde skaffet disse ekstra pladser.

Så kan man sige, at regeringens ekstra indsats med disse 25.000 ekstra pladser kun lige kan følge trit med det stigende antal unge i alderen 18–24. Ja, det kan man måske sige, men man skal lige huske, at den indsats, der er gjort, er langt stærkere end den, der blev gjort i den socialdemokratiske regerings tid. Hastigheden er sat enormt i vejret under den nuværende regering, hvor ungdomsarbejds-

løsheden nu for første gang falder, efter at den er steget og steget i mange år.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Virkeligheden er altså, at der ikke er skabt flere pladser, at der faktisk er et fald i antallet af oprettede lære- og EFG-praktikpladser på 2,5 pct.: 766 færre pladser i 1983 end i 1982. Det må stå som en gåde, hvordan undervisningsministeren kan tro, at man med samme midler ad frivillighedens vej kun ved at oprette 200 flere lære- og praktikpladser i staten vil opnå, at man får 7.000 flere pladser i 1984, end man havde i 1983. Det er der ikke kommet nogen tilbunds gående redegørelse for.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er rigtigt, at ingen har kunnet konkurrere med den nuværende undervisningsminister, når det gælder om at sætte stole ind i i forvejen overfyldte lokaler. Men i denne regerings tid er der ikke bevilget én krone mere til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden end det, der var forudset af den tidligere regering; tværtimod er der også ved det seneste forlig sparet i hundredvis af millioner kroner på den statslige indsats mod ungdomsarbejdsløsheden. Det, man især har prisgivet, er alle de forhold, der ligger uden for skolestuen, og det kan måske være svært at forklare undervisningsministeren, at der er forhold uden for skolestuen: de sociale forhold, spørgsmålet om lære- og praktikpladser, spørgsmålet om job, spørgsmålet om, at man bliver samlet op, når man er ved at køre fast. På alle disse områder er der sket alvorlige forringelser, og det beklager vi, for det var netop de spørgsmål, socialdemokratiet efter valget lagde op til at få et bredt samarbejde etableret om.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Alle må naturligvis beklage, at det ikke lykkedes regeringen og socialdemokratiet at blive enige om ungdomsarbejdsløshedsbekæmpelsen. Det var et af de områder, hvor vi meget havde ønsket os det. Det var også

[Gammelgaard]

besyderligt, at det ikke lod sig gøre, for den økonomiske afstand imellem regeringen og socialdemokratiet var jo meget lille, når vi så på de forslag, der forelå, ja, var i virkeligheden nok i underkanten af, hvad der bliver tale om i de tal, jeg nævnte før. Jeg kunne lige så godt som 25.000 have sagt, at der bliver tale om henved 27.000 nye pladser, for det er jo det, vi skaber med 10.000 nye uddannelsespladser for unge i 1983 og over 16.000 i 1984.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Nu prøver hr. Svend Auken, ligesom hr. Nørgaard Sørensen har gjort det i en presseudsendelse for 14 dage siden, at stille det således op, at der vel skabes mange ekstra pladser, men at det for det første er i form af ekstra stole, og at det for det andet opvejes af en række besparelser. Nej, svaret er nej. De ekstra stole er helt reelle, det er 10.000 ekstra pladser, og det er dobbelt så mange, som der blev skaffet året før.

Så kom vi til ungdomsprogrammet lige efter jul, og her drejer det sig om 12.000 ekstra pladser inklusive de 2.000 ekstra pladser på EIFU-kurserne, som er i arbejdsministeriets regie, og 5.000 ekstra pladser næste år, som er indbudgetteret på finansloven – alt i alt de 27.000, hr. Gammelgaard taler om. Dette er menneskepenge, og det er pladser, som lukkes op. Jeg kan ikke garantere for, at alle bliver besat, for vi har nogle vældige paradoksproblemer med nærmest mangel på ansøgere på visse felter og overflod af ansøgere på andre felter. Men pengene er der, og pladserne er der. Besparelserne på undervisningsministeriets område er ikke noget, der har kostet pladser. Man kan sige, at vi har sparet lidt på jobskabelsen, men for hver eneste plads, vi har sparet dér, har vi jo kunnet skaffe 5 andre. Sådan er nemlig prisforholdet.

Jeg ved godt, hvordan hr. Svend Auken har prioriteret, for det har vi jo siddet og set på i årevis, mens hr. Svend Auken var arbejdsminister: man valgte de dyrest tænkelige løsninger, uden at man fik tilstrækkelig nettoeffekt ud af det. Ungdomsarbejdsløsheden steg og steg og steg.

Nu har vi fået en regering, som på én gang skaffer flere pladser og samtidig sparer, sådan at de stakkels unge mennesker, der går

i skole i dag, ikke får en større og større pukkel af gæld at skulle arbejde af, når de kommer ud og skal være aktive borgere.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg stoler på undervisningsministeren, når han taler om tomme eller besatte stole i sine mange skolestuer landet over. Jeg tror, som jeg sagde det før, at ingen kan overgå undervisningsministeren, når det gælder om at fylde stole ind og så tælle dem op bagefter.

Men det, befolkningen spørger sig selv om, er, om ungdommens reelle problemer bliver løst gennem denne ensidige indsats, som regeringen har tilrettelagt uden om et bredt samarbejde i folketinget. Fru Elisabeth Bruun Olesens spørgsmål til regeringen angik lære- og praktikpladser. Fru Elisabeth Bruun Olesen citerede, at antallet af oprettede lære- og praktikpladser er faldet fra 1982 til 1983, at det ser ud til, at dette fald fortsætter i 1984, og at vi derfor til sommer kan stå i en situation med mere end 20.000 unge, der ikke kan fuldføre deres uddannelse, fordi vi har en regering, der ikke ønsker at gøre noget ved dette problem.

Når hr. Gammelgaard siger, at det kun var meget lidt, der skilte os i vinter, skal jeg for sandhedens skyld sige – og det tror jeg statsministeren vil kunne bekræfte – at det netop var spørgsmålet om oprettelse af lære- og praktikpladser og vores nej til nedskæringer på den indsats, der lå uden for den rent skolestueagtige.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Faktum er altså, at der den 31. marts i år var 10.743 unge, som søgte lære- eller EFG-praktikplads, og som ikke havde fået en. Det er faktisk en stigning på 2.000 i forhold til samme tidspunkt i 1983. Desuden har vi fået nogle indberetninger fra tekniske skoler og handelsskoler landet over, som giver anledning til at frygte, at mellem 17.000 og 20.000 ikke kommer i praktik umiddelbart efter at have afsluttet basisåret i år. Det vil sige, at mangelen på lære- og praktikpladser ser ud til at være flere tusinde større ved udgangen af 1984, end den var ved udgangen af 1983. Derfor hjælper regeringens hensigtserklæring-

[Elisabeth Bruun Olesen]

ger overhovedet ikke; man bliver nødt til på en eller anden måde at forpligte både offentlige og private arbejdsgivere til at oprette det nødvendige antal praktikpladser.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Ud af de 7.000 ekstra tilbud til de lære- og praktikpladssøgende er omkring de 4.000 i ungdomsprogrammet. De resterende 3.000 pladser vil vi overtale de private virksomheder til at oprette, og dér er vi godt i gang, f.eks. har alene bankområdet tegnet sig for en stigning på 1.000. Det har ikke noget at gøre med, at regeringens politik er til gavn for banker osv., nej, det har såmænd noget at gøre med, at man har fået lov til at få sin egen uddannelse, og at lønmodtagere og arbejdsgivere i fællesskab har sagt: vi skal løse dette problem. Det er sket på bankområdet, og der er også udsigt til flere pladser på jern og metal-området. Så jeg er fortrøstningsfuld med hensyn til, at vi også får de sidste 3.000 i hus ud over de 4.000, der er i ungdomsprogrammet.

De 12.000 i ungdomsprogrammet er ikke noget, der bygger på løse forventninger. De 4.000 er nogle, vi selv skaffer, det er tilbud til lære- og praktikpladssøgende, og så skulle det private erhvervsliv altså stille med de ekstra godt 3.000 for at nå den samlede målsætning på 7.000.

I dag er der en venteliste, kan man sige, idet der er 8.000, som venter på at få lære- og praktikpladser. Det er mange, men det er også den største årgang, vi nogen sinde har haft, og der er ikke flere, der venter nu, end der var sidste år. Skulle der til efteråret stå 20.000? Ja, hvordan kan man næsten undgå det? Når der kommer et kæmpemæssigt hold ind i uddannelsessektoren, som går ud af skolen, er der et meget stort antal unge, som står over for at skulle have lære- og praktikpladser; sådan har det været hvert år. Det er propagandistisk, når Aktuelt, hr. Svend Auken og andre nu pludselig maler det ud som en frygtelig konsekvens af regeringens politik, at der som altid står en snes tusinde, der mangler pladser, når skoleåret er slut, for sådan har det jo altid været. Det nye er, at ungdomsarbejdsløsheden, på trods af at vi står med den allerstørste årgang nogen sinde, er ved at falde, og at antallet af praktikpladssøgende nu ser ud til at gå ned til efteråret.

Hvad angår det brede samarbejde, ved hr. Svend Auken jo godt, at det ikke var på grund af ungdomsprogramrets indhold, at det brast; nej, det var, fordi socialdemokratiet som sædvanlig ikke ville være med til at finde pengene til det, og det er vi jo så vant til.

Ivar Hansen (V):

Jeg vil gerne ligesom statsministeren understrege vigtigheden af de fire grundpiller i vores udenrigspolitik: Danmarks medlemskab af EF, af NATO og af FN og vor deltagelse i det nordiske samarbejde.

Nu, hvor vi står umiddelbart foran et valg til Europa-Parlamentet, føler jeg også anledning til på venstres vegne at understrege vigtigheden af, at dette valg kommer til at fremstå som en positiv demonstration, som udtryk for, når resultatet er gjort op, en klar vilje hos et stort flertal her i landet til fortsat at deltage positivt i en fortsat udvikling af det politiske og økonomiske samarbejde i Vesteuropa.

Derfor vil jeg også gerne opfordre til, at man ved denne lejlighed møder frem og ved sin stemmeafgivning giver udtryk for denne holdning.

Jeg finder også anledning til her ved afslutningsdebatten i særlig grad at understrege vigtigheden af en anden grundpille i vores udenrigspolitik, nemlig vores medlemskab af NATO og dansk sikkerhedspolitik, som den kommer til udtryk på denne måde. Jeg skal ikke gentage, hvad der er sagt om de debatter, vi har haft her i folketinget i det sidste par år, og jeg skal ikke i dag i særlig grad rette bebrejdende bemærkninger mod socialdemokratiet og give udtryk for tvivl om dets holdning i løbet af det sidste par år, men jeg vil dog ikke undlade at gøre opmærksom på, at jeg har lagt mærke til, at den sikkerhedspolitiske ordfører, hr. Lasse Budtz, offentligt har givet udtryk for, at han egentlig slet ikke var særlig tilfreds med den dagsorden, der blev vedtaget den 2. maj, og det er egentlig ret ejendommeligt at lægge mærke til.

Det, jeg gerne vil sige, er, at jeg håber, socialdemokratiet i denne sag vil benytte sommeren til politisk eftertanke, og jeg håber, at vi, når denne politiske eftertanke er overstået, kan se frem til en folketingssamling i 1984-85, hvor vi igen kan tage nogle

[Ivar Hansen]

skridt tilbage til det brede og tillidsfulde sikkerhedspolitiske samarbejde, vi tidligere har oplevet.

Jeg vil i den forbindelse også gerne give udtryk for en forventning om, at vi i løbet af de næste måneder kan aftale en bred enighed, også omfattende socialdemokratiet, vedrørende et nyt forsvarsforlig, gerne for en 5-årig periode, som regeringen har lagt op til, og med det hovedindhold, som forsvarsministeren på regeringens vegne har fremlagt i forhandlingen.

Vi har jo i tidligere år oplevet en afslutning på folketingssamlingen, som har været præget af ganske meget politisk hastværk og en del politisk forvirring. Derfor synes jeg, det er glædeligt, at vi i år, til trods for at der kom et folketingsvalg – ærgerligt nok, det var ikke vores ønske, det var ikke regeringens ønske, men det kom altså alligevel; som tingene havde udviklet sig, måtte det komme, og det er klart, at det betød en afbrydelse af folketingets arbejde – alligevel på en helt anden måde, end det har været tilfældet så tit, kan afslutte folketingets arbejde på en rolig og forhåbentlig forholdsvis stilfærdig måde.

Det skulle glæde os meget, om dette er udtryk for, at den politiske stabilitet i Danmark igen er ved at vinde mere fodfæste.

Jeg kan føje til, at vi selvfølgelig ikke vil stå frem og sige her i dag, at vi i den forløbne folketingssamling har nået alt, hvad vi gerne ville. Jeg skal heller ikke sige, at alt har fået et indhold, som vi gerne havde set. Det er ikke tilfældet, og det ved vi godt. Det er jo også stadig væk en mindretalsregering, vi har, og det er sådanne regeringers lod, ingen tvivl om det.

Men når vi alligevel er i en situation, hvor jeg gerne som andre vil give udtryk for, at det har været et tilfredsstillende år, er det, fordi vi har kunnet konstatere, at der fortsat også i det nye folketing er et flertal for regeringens økonomiske linje og for regeringens økonomiske målsætning, som kom til udtryk, da regeringen blev etableret i efteråret 1982, og som man konsekvent har fulgt siden da.

Det betyder bl.a., at der fortsat er et flertal for en politik, der sikrer, at statens underskud gradvis vil blive bragt ud af verden, og at det vil gå med betalingsbalanceunderskuddet på samme måde: en gradvis afvikling. Vi ved, at vi fra 1985 og fremad kan se frem til

en afvikling af betalingsbalanceunderskuddet, og det betyder bl.a. – og det er vigtigt – at vi dermed kan sikre et fortsat forbedret investeringsklima, og at vi forhåbentlig fortsat kan sikre, at renten vil bevæge sig nedad, og det er vigtigt af hensyn til arbejdspladserne og af hensyn til investeringerne.

En af de ting, vi i øvrigt kan glæde os over, og som allerede er blevet nævnt i debatten, er netop, at vi det sidste par år har oplevet en væsentlig stigning i erhvervslivets investeringer. Det er i og for sig på mange måder interessant, for der er jo altid politikere, der er parate til at stå frem og sige: ja men hvis det går bedre, stikker arbejdsgiverne såmænd nok pengene i lommen, de bruger ikke pengene til nyinvesteringer. Vi har det sidste par år oplevet et klart bevis på, at det omsætter sig klart i stigende investeringer og dermed også i flere arbejdspladser, når dansk erhvervsliv nærer mere tillid til fremtiden.

Der er også et flertal i folketinget, som vil sikre en fortsat prisstabilitet, og det er mindst lige så vigtigt. Jeg finder anledning til at understrege det i forlængelse af hr. Svend Aukens dagsorden og hr. Svend Aukens tale i det hele taget. Er der noget, der er til gavn for de økonomisk svage i et samfund, så er det stabile priser, så er det en politik, der på afgørende måde siger farvel til en inflatorisk udvikling.

Derfor vil jeg gerne nævne et punkt, som er et af de vigtigste i den forbindelse. Der er fortsat et flertal i folketinget, som erkender nødvendigheden af en fortsat stram indkomstpøolitik, hvilket også er kommet til udtryk i den dagsorden, hr. Gammelgaard har foreslået på regeringspartierne og det radikale venstres vegne.

Sagen drejer sig om en fortsat forbedret beskæftigelse. Man spørger, hvor meget, hvor mange procenter osv., men det er ikke nogen særlig interessant diskussion. Spørgsmålet for os i Danmark er, om vi kan sikre en omkostningsudvikling i de kommende år, der betyder, at vores konkurrenceevne skridt for skridt bliver forbedret; det er det, denne sag drejer sig om.

Jeg vil i den forbindelse også gerne udtrykke både en forhåbning om og en tiltro til, at arbejdsmarkedets parter, som det var tilfældet ved de sidste overenskomstforhandlinger, vil leve op til deres ansvar. Når jeg

[Ivar Hansen]

giver udtryk for denne forhåbning, er det ikke tom snak; det har bl.a. sin baggrund i, at vi har set, at det med den politik, regeringen har ført, har været lettere at fastholde en reallønsudvikling på en positiv måde i forhold til f.eks. perioden 1979-82, hvor vi havde store lønstigninger, men også et meget klart fald i reallønnen.

Jeg vil gerne som afslutning på dette sige, at jeg synes, der er grund til at undre sig over, at socialdemokratiet har ment, at det kun i ringe grad skulle deltage i det politiske arbejde med en økonomisk genopretning af Danmark. Hr. Svend Auken's tale i dag har været præget af gold og negativ kritik af regeringen og i meget ringe grad af, hvad socialdemokratiet egentlig ville sætte i stedet. Så meget desto større grund er der til at glæde sig over, at regeringen stadig har et flertal her i folketinget. Jeg finder anledning til at understrege statsministerens ord i hans svar på forspørgslen her i dag, hvor statsministeren lagde megen vægt på at sige, at det er nødvendigt, at den stramme indkomstpøolitik og den offentlige udgiftspolitik videreføres med usvækket styrke.

Det siger jeg, fordi der også er god anledning til at understrege, at vi kun er ved begyndelsen af den proces, vi skal igennem. Vi er kun ved starten, og jeg vil advare imod, at man lytter til de letsindige kræfter, der giver udtryk for noget i retning af, at nu har vi taget et vældigt tag det sidste par år, så nu kan vi godt begynde at slappe af, nu går det fremad igen, nu kan vi godt lade stå til, som det var tilfældet i en række år. Det kan vi ikke. Der er en lang vej igen, og der er brug for et langt, sejt politisk træk, og der er brug for megen politisk vilje her i folketinget, hvis den opgave, regeringen har sat sig, skal lykkes.

Der er ikke noget alternativ til den politik, regeringen har lagt frem, i hvert fald ikke noget brugbart alternativ. Det har vi tydeligt nok fået bevis på i løbet af det sidste par år.

Men derfor er det også vigtigt, at den økonomiske politik og erhvervspolitikken styrkes yderligere. Det vil give større tryghed i ansættelsen for lønmodtagerne, det vil give mindre risiko for arbejdsløshed, og det vil i øvrigt også give større chance for job til de arbejdsløse.

Det er værd at erindre sig, at vi i de kommende år ifølge alle økonomiske prognoser

kan se frem til, at arbejdsløshedstallet vil falde, og at det i øvrigt vil ske samtidig med en betydelig stigning i nettotilgangen til arbejdsmarkedet. Det er i og for sig ejendommeligt, vil jeg sige til hr. Svend Auken, at vi ikke, når det nu er lykkedes at skaffe flere lære- og praktikpladser til de unge, i fællesskab kan glæde os over en sådan udvikling. Hvorfor kan vi ikke det i stedet for mistænkeliggørelsen? Hvad har socialdemokratiet foreslået derudover? Mens man havde de korte bemærkninger her for lidt siden, sad jeg og tænkte på, om det, hr. Svend Auken havde i tankerne, var de forslag, som den socialdemokratiske regering i Sverige har fået rigsdagen til at vedtage derovre, nemlig en form for tvangsarbejde for de unge. Det kan næppe være noget i den retning, man tænker på.

Jeg finder anledning til at understrege som en del af regeringens politik, at kapitalandelen i det danske samfund og i erhvervslivet i særdeleshed øges, og at vi i øvrigt også i næste samling her i folketinget overvejer, hvordan vi kan forbedre vilkårene for igangsætterne. Hvordan får vi nogle flere nye virksomheder etableret i fremtiden? Jeg finder, det er vigtigt at overveje planlovgivningen, skattelovgivningen og miljølovgivningen på en række områder, hvor vi måske kan fjerne nogle skranker og nogle barrierer, som gør det vanskeligt for mennesker - især unge - der gerne vil etablere sig i en selvstændig stilling.

Jeg finder det også vigtigt at understrege, at vi i næste folketingssamling får gennemført en skattereform efter de hovedlinjer, som regeringen har lagt op til.

Dernæst vil jeg gerne understrege vigtigheden af at få gennemført en yderligere liberalisering og modernisering af det danske samfund. Der er behov for sådanne tiltag på en række områder. Må jeg nævne de initiativer, undervisningsministeren allerede har taget i henseende til en omfordeling af midlerne inden for undervisningsområdet med henblik på at sikre tilstrækkelig teknologisk viden til erhvervslivet. Må jeg i den forbindelse også nævne behovet for en smidiggørelse af arbejdsmarkedet for at sikre flere deltidsstillinger. Jeg vil også minde om de forslag, som statsministeren nævnte i sin tale.

Men der er også behov for en liberalisering på det mere personlige plan. Jeg vil ger-

[Ivar Hansen]

ne i den forbindelse i særlig grad med henblik på arbejdsmarkedet nævne den store HT-blokade med alle dens afledede virkninger, som har skabt vrede og afstandtagen i store dele af befolkningen, også i kredse langt fra hovedstaden, hvor de fleste aktioner som bekendt fandt sted.

Det, der rystede mange, er nok først og fremmest den kynisme, som blokadevakterne viste, da de tog en storbys borgere som gidsler for at gennemtvinge en ulovlig afgørelse. Men der var jo også, hvad angår de afskedigede HT-chauffører, tale om, at deres grundlovssikrede personlige frihed fuldstændigt blev tilsidesat.

Jeg synes, der er grund til at undre sig over, at socialdemokrater, også ledende socialdemokrater, i så høj grad, som tilfældet var, i deres udtalelser velsignede eller tog parti i denne konflikt til fordel for de ulovligheder, der fandt sted.

I venstre finder vi det nødvendigt, at vi i folketinget i de kommende måneder med henblik på en vedtagelse i næste folketings-samling overvejer, hvordan vi i højere grad kan sikre den personlige frihed i forhold til tvang og pression på disse områder.

Til allersidst skal jeg ligesom statsministeren understrege, at vi i venstre ser frem til, at den tillid til og tro på fremtiden hos befolkningen, vi har kunnet iagttage udvikle sig i det sidste par år, bliver styrket på den måde, at regeringen får politisk arbejdsro til at fortsætte sin politik de næste fire år.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det var jo et meget vigtigt indlæg, hr. Ivar Hansen netop holdt her for folketinget. Hr. Ivar Hansen opfordrede socialdemokratiet til at bruge sommeren til politisk eftertanke. Enhver ved, hvad hr. Ivar Hansen og venstre skal bruge sommeren til, og det skal jeg ikke kommentere. Det, jeg vil sige, er, at grunden til, at vi ikke roser regeringen for, at der oprettes flere lære- og praktikpladser, er, at det desværre er sådan, at der oprettes færre lære- og praktikpladser under denne regering, end der gjorde tidligere, og at problemet vokser. Når vi ikke siger, at regeringen har hjulpet de svage grupper meget ved at sikre en lav prisstigningstakt, er det af følgende grund: samtidig med at regeringen enten foreslår, at

der slet ingen regulering skal være for svage grupper eller kun en regulering på 2 pct., registrerer den officielle statistik, at priserne i de første 3 måneder i år er steget med mere end 7 pct. på årsbasis og de første 4 måneder med mere end 6 pct. på årsbasis. Der er altså ikke noget at rose regeringen for dér.

Dernæst er der spørgsmålet om et alternativ til regeringen. Det er nærmest en, jeg vil ikke sige besættelse, men måske tvangstanke hos hr. Ivar Hansen – som jeg altid lytter til med stor interesse – at der ikke findes noget alternativ til den borgerlige regerings politik. Jeg gjorde meget ud af i mit indlæg at fortælle om de fem punkter, som udgør grundpillerne til et alternativ: social genopretning, investeringer i nye arbejdspladser, nedsættelse af arbejdstiden, indkomstpolitik og gennemførelse af en skattereform. Jeg forstår meget vel, at regeringen ikke vil være med til en sådan socialt afbalanceret politik, men man skal ikke komme og sige, at vi ikke har noget alternativ.

Hr. Ivar Hansen siger endelig, at man ikke skulle have blandet sig i HT-konflikten. Ja men er der nogen, der har pustet mere til gløderne på det danske arbejdsmarked end hr. Bjørn Elmquist, udenrigsministeren og hr. Ivar Hansen?

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Det kunne selvfølgelig være fristende at gå ind i en ordveksling med hr. Svend Auken om en række af de ting, som hr. Svend Auken nu rejser. Det havde jeg ikke noget imod, men jeg skal i denne omgang nøjes med én bemærkning, nemlig minde om den lovgivning på arbejdsmarkedsområdet, som blev vedtaget her i folketinget, medens hr. Svend Auken var arbejdsminister, med hr. Svend Aukens stemme og med den socialdemokratiske folketingsgruppes tilslutning. Jeg finder, der er anledning til at minde om den lovgivning også i henseende til den HT-konflikt, vi netop har oplevet. Jeg synes, det er at puste til ilden med et lidt andet fortegn. Det er måske fra socialdemokratiets side at puste til ilden i henseende til måske ikke at så mistro til lovgivningen, men i hvert fald at skabe en helt utilsigtet og urimelig mistillid til og devaluering af værdien af folketingets arbejde. Det håber jeg hr. Svend Auken tæn-

[Ivar Hansen]

ker på i denne tid, og det håber jeg socialdemokratiet tænker på i denne tid.

Gert Petersen (SF):

For en meget stor del af befolkningen har de to år med borgerlig regering været en hård og bitter tid. Det gælder for de arbejdsløse, for efterlønsmodtagerne, for bistandsklienterne, for mange enlige forsørgere og for mange folke- og invalidepensionister. De, der i forvejen var dårligst stillet, skal rammes hårdest. Alle arbejdsløse rammes, men de langvarigt arbejdsløse rammes hårdest. Almindelige arbejdere med job rammes, men de lavtlønnede arbejdere med job rammes hårdest. Det er en grundregel i regeringens politik. For andre grupper går det fint: de selvstændigt erhvervsdrivende, de af dem, der i forvejen var stærke, en række liberale erhvervsdrivende, de højtlønnede funktionærer og så naturligvis aktie- og obligationsindehaverne. Også deres fremgang er en grundregel for regeringen.

Man må sige, der er system i regeringens politik. I 1983 faldt efter LOs beregninger de beskæftigede lønarbejders disponible real-løn med ca. 3 pct. og de arbejdsløses købekraft med ca. 7 pct. Men ifølge økonomiministerens oplysninger herinde voksede de såkaldte restindkomster med 15–20 pct. Restindkomster er et begreb i nationaløkonomien og defineres som såvel aflønning af selvstændiges arbejde i egen virksomhed som forrentning af egen- og fremmedkapital, altså det, som vi andre, der ikke er nationaløkonomer, kalder profitterne. Det betyder, at medens arbejdere med job måtte opleve nedgang og arbejdere uden job endnu større nedgang, voksede profitmassen samme år, i 1983, med 15–20 pct. Det mener regeringen er fint; økonomiministeren var stolt af dette resultat, da han redegjorde for det.

Står det til regeringen, skal denne ulige udvikling fortsætte. Ifølge LO må man befrygte, at de ledige frem til april 1986 må se deres levevilkår forringet med op mod 20 pct. sammenlignet med oktober 1982.

Barsk medicin gør godt, hævdes det. Denne myte udnytter regeringen til det yderste, men hvad godt har regeringens medicin gjort landets økonomi som helhed? Det er jo ikke sikkert, at de velståendes og landets økono-

miske interesser er helt så sammenfaldende, som regeringen synes at mene.

Vi har hørt meget om de tre store balanceproblemer, som regeringen proklamerer den vil løse. Lad mig så være flink og tage underskuddet på statsfinanserne først – flink, fordi regeringen her dog kan opvise noget, der kan ligne succes. Men vejen til succes har rigtignok været den gammelkendte, som vi også kender fra tidligere, socialdemokratiske mindretalsregeringer, der har fungeret i dette ting med borgerligt flertal, nemlig at skære ned på det offentliges udgifter til dækning af sociale behov og skaffe det offentlige øgede indtægter via forhøjede skatter, afgifter og – i dette her tilfælde – især kontingenter. Ja, den borgerlige regering har såmænd været i stand til at drive det faktiske skatetryk helt derop, hvor de socialdemokratiske regeringer ikke kunne være med.

Så er der betalingsbalancen: en bedring i 1983, men nu går det igen galt. Jeg lægger meget mere vægt på, hvad de økonomiske vismænd siger; de skal ikke stå til regnskab for nogen minister. De bliver ikke kaldt til for at stå skoleret for ham. De er uafhængige, og de tipper altså på et minus på 16 mia kr. i 1984 i stedet for regeringens oprindelige, optimistiske skøn på et minus på 10 mia kr., og det betyder, at vi igen nærmer os rekorden fra 1982, men denne gang altså på de borgerliges ansvar.

Endelig er der arbejdsløsheden. Her har regeringen i det mindste nu fattet, at den bekymrer mange mennesker, så regeringen taler derfor også meget om den, mere end tidligere. Det er selvfølgelig altid noget, men en virkelig markant nedgang i arbejdsløsheden, en nedgang, der er følelig, er i alle regeringens proklamationer noget, som herer fremtiden til. Den opstiller bestandig nogle gunstige forudsætninger, som ikke andre end de borgerlige politikere tror på, og så er det i disse luftkasteller engang ad åre at man kan finde beskæftigelse.

Vi hører meget om, at der nu er stigning i beskæftigelsen osv. Jeg ved ikke nøjagtigt, hvad der menes med det. Det eneste sande heri er, at der i de sidste måneder af 1983 var tale om et uhyre beskedent fald i den sæsonkorrigerede arbejdsløshed, et så beskedent fald, at en myg måske kunne få øje på det gennem et myggemikroskop, vi andre kunne dårligt nok, og samtidig var det på et

[Gert Petersen]

niveau, der lå betydeligt over forrige års niveau på samme tid. Ifølge Danmarks Statistik af 15. maj 1984 vendte kurven atter den gale vej i begyndelsen af 1984, altså igen stigende arbejdsløshed, og for januar og februar og marts 1984, oplyst i denne publikation, lå den sæsonkorrigerede arbejdsløshed klart over niveauet for de samme måneder i 1983. Så det er en utrolig beskedenhed, regeringen udviser, når den kan udråbe dette som en sejr og et løfte om bedre tider.

I løbet af denne måned har vi haft 2 store debatter om den økonomisk-social politik, og anledningen var regeringens forlig med de radikale om videreførelse af al jammerligheden med suspension af dyrtidsreguleringen, fastfrysning af dagpengenes maksimumsatser, halvering af dyrtidsreguleringen for en række overførselsindkomster og dertil nye stramminger som fordyrelse af visse mejeriprodukter, yderligere forhøjelse af dagpengebidrag til arbejdsløshed og sygdom, osv.

Under disse debatter hørte jeg de borgerlige ordførere – mærkeligt nok har jeg ikke hørt det ret meget i dag – henvise til den vældige opbakning, de har i befolkningen, den kolossale forståelse, der er for deres politik, om det så er i fagbevægelsen, og så er Georg Poulsen og hans tro væbner Steffen Møller jo altid gode for nogle citater.

Mon de herrer borgerlige ordførere har bemærket, at der gør sig en voksende uro gældende på arbejdsmarkedet? Ja, de har jo nok ikke kunnet undgå det, men indtil videre klarer de det vel med et lille mentalt trick. De siger til sig selv, at det slet ikke er de ansatte, der er vrede og urolige; det er bare nogle små bander af opviglere, der koster rundt med folk. Når 3.000 buschauffører nedlægger arbejdet, er det, fordi 3.000 aktivister har pisket dem til det. Når søfolkene på Kattetruten holder faglige møder, er det, fordi Preben Møller Hansen har trukket i trådene. Det har jeg kunnet læse i adskillige borgerlige aviser i løbet af de sidste 14 dage til 3 uger.

Kan man ikke se, at den slags forklaringer er en grov fornærmelse mod voksne mennesker? Tror man for alvor, at søfolkene er robotter, der er programmeret af formanden? Tror man for alvor, at 2.900 buschauffører lader sig kujonere af et lille mindretal? Hvilken slags opviglere står så bag de 3.000 strejkende på Danfoss, som i årevis har været en

af de fredeligste arbejdspladser i vores land? Og hvad er det for en lille klike, som står bag uroen på hospitalerne? Jeg synes, at man ville gøre klogt i at holde op med at opføre sig på strudsevis.

Uroen på arbejdspladserne har selvfølgelig flere årsager – afhængigt af, hvilken arbejdsplads det drejer sig om, men der er en fællesnævner, og det er den voksende vrede og bitterhed blandt lønarbejderne over det, som regeringen og den borgerlige lejr byder dem. Jeg tror, bageret er ved at være fyldt til randen, og at det så småt begynder at løbe over.

Nu følger man oven i købet nye provokationer til den ulighedens og de sociale nedskærings politik, man er i gang med, og hermed tænker jeg på angrebet på det solidariske enhedsprincip i fagbevægelsen.

Lønarbejderne har altid vidst, at de for at opnå en rimelig pris på deres arbejdskraft måtte slutte sig sammen og optræde som en helhed, når prisen skulle aftales. Omvendt har de, der køber arbejdskraften, altid vidst, at lønarbejderne måtte splittes i faglig henseende, for at det for alvor kunne lykkes dem at presse prisen ned.

De første fagforeninger herhjemme og i andre lande blev såmænd mødt med den indvending, at de stred mod selve frihedsrettighederne, for frihedsrettigheder betød, at principal, som man kaldte det, altså arbejdsgiver, og arbejder skulle forhandle løn direkte som frie og ligeværdige mennesker uden indblanding af grimme organisationer. Lønarbejdernes landvindinger skyldes først og fremmest, at de nægtede at høre på denne snak, og den forstummede da også i alle de såkaldt gode år, der var præget af samarbejde mellem klasserne. Men det samarbejde har krisen nu sat en stopper for – og gid socialdemokratiet og fagbevægelsen ville forstå det – og nu er det den faglige enhed og solidaritet, der på ny er genstand for voldsomme angreb.

Det er godt, at forsøgene på at bryde denne solidaritet har fremkaldt så stærke reaktioner, og læg mærke til, at disse reaktioner kommer fra gulvet. Det er ikke faglige topfolk, der har iværksat dem. Hvis nogen tror, at de skyldes en speciel kærlighed til socialdemokratiet eller til tilskuddet til socialdemokratiet, må de tro om igen. Jeg er sikker på, at netop de mange, der har taget kampen op for at bevare enhed og solidaritet, også vil

[Gert Petersen]

kæmpe for en yderligere demokratisering af fagbevægelsen, en større uafhængighed for den, men selvfølgelig i tilknytning til den arbejderbevægelse, som en fagbevægelse må være en del af. Derfor tror jeg egentlig, at denne demokratiseringsproces har bedre muligheder nu end før, for den hænger sammen med aktivitetsniveauet, men det er en proces, der skal fastlægges og gennemføres af fagbevægelsens egne medlemmer uden såkaldt hjælp fra borgerlig side, uden splittelse af det nødvendige faglige sammenhold.

Udenrigs- og sikkerhedspolitikken har spillet en væsentlig rolle i den forløbne samling, og her er det ikke lykkedes regeringen at komme igennem med sin NATO-underdanige linje. SF var ikke helt tilfreds med den dagsorden, man vedtog herinde den 3. maj, men vi stemte for den, fordi den indeholdt visse fremskridt, og fordi forslagsstilleren, hr. Lasse Budtz, tolkede et kontroversielt punkt på en for os tilfredsstillende måde. Men så er det til gengæld vigtigt, at regeringen indretter sig efter denne og de øvrige sikkerhedspolitiske dagsordener, som er vedtaget, selv om det er sket uden regeringspartierne stemmer.

Derfor vil jeg gerne have at vide, hvilke initiativer regeringen har taget for at få NATO til at ændre holdning til en aftale om ikke-førstebrug af atomvåben mellem de to pagter. Det blev pålagt regeringen i dagsordenen af 3. maj. Hvad sker der med forhandlingerne om Norden som atomvåbenfri zone? Det blev gjort klart dengang, at dagsordenen af 3. maj ikke betød ophævelse af en tidligere dagsorden, der pålagde regeringen aktivt at fremme zoneplanerne. Hvad har regeringen gjort, og hvad agter den at gøre?

Endelig det mest brændende spørgsmål: euroraketterne. I dag er alle forhandlinger gået i stå, og udsigterne er dystre. Den sovjetiske holdning kan være forståelig, for den svarer helt til de advarsler, Sovjet kom med, inden NATO påbegyndte udstationeringen, men den sovjetiske holdning er unægtelig ikke konstruktiv. Der er tale om en fastlåsning, og Sovjet må bringes til at bevæge sig. Men det forudsætter, at også NATO bevæger sig, og det er også svært, for på samme måde som Sovjet har NATO låst sine positioner fast, men nu er det altså NATO, Danmark siges at have indflydelse på.

Den 3. maj blev det pålagt regeringen at støtte alle forsøg på et stop for udstatione-

ring for at lette en genoptagelse af forhandlingerne. Desværre blev der i den dagsorden kun talt om at støtte, og det bruger regeringen nu som undskyldning for ikke at tage et selvstændigt initiativ på det NATO-møde, som netop er i gang nu. Det kan ikke overraske mig, for selve tanken om bare at støtte sådanne initiativer bekom jo regeringen så dårligt, at den ikke kunne stemme for dagsordenen af 3. maj.

For at hjælpe på det skal jeg på vegne af undertegnede og hr. Albrechtsen fra VS fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget pålægger udenrigsministeren på NATOs igangværende ministerrådsmøde at stille forslag om

at NATO erklærer sig villig til straks at standse al yderligere udstationering af euro-missiler, Pershing II og krydsermissiler, for at lette genoptagelse af forhandlingerne mellem USA og USSR,

at NATO på denne baggrund opfordrer USSR og USA til omgående at genoptage forhandlingerne med det formål, at der opnås en kraftig reduktion af de sovjetiske mellemdistanceraketter, og at der ikke sker nogen udstationering af amerikanske mellemdistanceraketter i Vesteuropa, og

at NATO opfordrer Sovjet til at indstille yderligere udstationering af kortdistanceraketter, mens der forhandles.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg vil anbefale denne dagsorden. Hvis den socialdemokratiske dagsorden skulle komme til afstemning for denne, kan jeg godt støtte den socialdemokratiske dagsorden, men jeg mener, det er vigtigt, at vi får givet udenrigsministeren et sådant pålæg, og det burde kunne vedtages med de røster, som har lydt fra socialdemokratiet, det radikale venstre, VS og os selv.

Den borgerlige dagsorden kan jeg naturligvis under ingen omstændigheder støtte. Vi vil stemme imod den med næb og kløer.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår også i debatten.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD).

Stort set er de foregående ordførere gået uden om HT-sagen som katten om den varme grød.

Hr. Svend Auken sagde, at man var villig til at puste til ilden i forbindelse med HT-konflikten, men hr. Gert Petersen tog fat på problemet, at det afgørende er en solidarisk enhedsfagforening, altså à la det, vi kender fra Polen, hvor general Jaruzelski jo gerne ser en enhedsfagforening og undertrykker dem, der har en anden opfattelse.

Mit spørgsmål til de herrer er: er de parat til at tilsidesætte grundloven og de borgerlige rettigheder i dette land for at opnå anarkistiske tilstande, som de mener tjener deres sag?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Et mærkværdigt spørgsmål at stille. Det, det drejer sig om, og dem, spørgsmålet burde været adresseret til, er de danske lønarbejdere, for man har åbenbart nogle regler, som de danske lønarbejderen helt overvældende flertal anser for forkerte. Jeg tror ikke, at samfundet i det lange løb kan leve med sådanne regler. Så længe det ikke har nogen praktisk betydning, kan det gå, men nu er det altså begyndt at få praktisk betydning.

Det, der er sagen, er helt åbenbart, at lønarbejdernes store flertal ikke vil affinde sig med den situation. I Nordjylland er der også strejke på et hospital for øjeblikket, fordi en ansat har meldt sig ud af den pågældende fagforening. Ja men det er da alle de øvrige kolleger, de 99 pct., som siger: det vil vi ikke finde os i! Jeg har godt hørt, at hr. Maisted vil sætte hæren ind, og det vil altså sige, at hr. Maisted vil sætte hæren ind, for at den ene procent kan få sin vilje over for de 99 pct. Det kalder hr. Maisted for mindretalsbeskyttelse. Jeg kalder det for mindretalsdiktatur.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Den eneste her i salen, der tåler sammenligning med den konservative polske statsminister, er hr. Maisted, for han har talt om at løse konflikten på præcis samme måde som man løste den i Polen, nemlig ved at sætte militæret ind over for fagbevægelsen.

Det er rent hykleri, når de borgerlige taler om, at man ikke skal kunne tvinges til at være medlem af en bestemt forening. Der findes stribevis af eksempler på, at man tvinges til at være medlem af den ene eller den anden forening, og i nogle tilfælde er der direkte i lovgivningen givet mulighed for repressalier, hvis man ikke er medlem af en bestemt forening.

Helt umiddelbart: man skal være medlem af en boligforening for at kunne bo i et boligforeningsbyggeri, og som parallel til hykleriet om, at det offentlige ikke må indgå eksklusivaftaler, kan jeg minde om, at boligforeningsbyggeri i stort omfang er opført med offentlig støtte. Denne fordel fra det offentlige kan man altså kun nyde, hvis man er medlem af denne forening. Det er ikke, fordi vi har noget imod det, det har vi ikke, men det er altså ikke os, der hykler.

Helt tydeligt bliver hykleriet, når vi ser på begrebet grundejerforeninger. En kommunalbestyrelse kan i en lokalplan tvinge grundejere til at være medlem af en bestemt grundejerforening. Ja, efterhånden indstiftes grundejerforeninger automatisk i alle lokalplaner, og hvis en grundejer ikke vil være medlem, så kan man gå til domstolene og tvinge den grundejer til at være medlem. Man kan endog gå til fogden og inddrive betalingen for dette medlemskab, hvis grundejeren lader være med at betale.

Det er kun de faglige organisationer, de borgerlige og regeringen har tænkt sig at man skal indføre disse repressalier over for.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Ja, nu forstod jeg på hr. Lenger, at der også er nogle problemer med grundejerforeninger. Jeg er i hvert fald parat til, hvis det strider imod grundloven, at være med til at ændre disse forhold.

Det væsentlige er, at de, der forsvare ulovlige handlinger her i folketinget, er disse apartheidpartier – det betyder adskillelsespartier – der i andre sammenhænge, f.eks. når det gælder Polen og Sydafrika, er enige om, at der skal være rimelige ordensregler, men når det gælder Danmark, er de parate til at bryde grundloven og ikke forsvare den personlige frihed, men at forsvare, at man

[Maisted]

prøver på at opnå fordele med anarkistiske metoder.

Fordi man er i stand til at motivere og samle et tilstrækkeligt antal mennesker, skal det være lovligt at foretage ulovlige handlinger i dette land. Ja men det viser jo alt om, hvad disse partier mener med demokrati: kan de ikke ad parlamentarisk vej opnå løsninger i dette samfund, så er de parate til at bruge anarkistiske metoder, udemokratiske metoder, til at bryde den grundlov og de love, de selv har været med til at vedtage her i tinget.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Problemstillingen er ikke så simpel, som hr. Maisted opstiller den. Det, hr. Maisted og de borgerlige partier er ude på, er at gribe ind i bestemte foreningers rettigheder og deres ret til at beslutte, hvordan de vil anvende deres egne midler. Efter vores opfattelse betyder medlemskab af en forening, at man har nogle kollektive rettigheder umiddelbart i modsætning til individuelle rettigheder, men kollektive rettigheder er det, og det er nogle vigtige rettigheder.

Efter vores opfattelse baserer alle individuelle rettigheder sig på styrke, det vil sige kollektiv styrke. Kollektiv styrke udøves kun gennem kollektive rettigheder, bl.a. ret til strejke, ret til blokade, som er en kamptradition, arbejderklassen har opøvet gennem årtier, og som aldrig nogen sinde har givet anledning til problemer, før i 1970'erne, da de borgerlige partier satte deres offensiv ind. Derfor er der ingen modsætning mellem individuelle og kollektive rettigheder, tværtimod, de kollektive rettigheder er betingelsen for vores alle sammens individuelle rettigheder.

Hvorfor er det lige præcis politiske partier, man ikke vil finde sig i at foreninger giver støtte til? Hvorfor er det ikke andre formål, der berører ens overbevisning? Eller andre politiske formål, religiøse formål f.eks., modstand mod et motorvejsbyggeri i en boligforening eller i en grundejerforening, hvor nogle kan have en anden opfattelse?

Det er den politiske aktivitet, det er lige præcis de faglige organisationer, man er ude på at ramme. Det, man for alt i verden ikke vil acceptere fra de borgerlige partiers side,

er disse kollektive rettigheder. Men de er til gengæld for os helt grundlæggende, for ellers kunne vi godt sige farvel og tak til en lang række af vores individuelle rettigheder.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Der er noget, hr. Maisted totalt må have misforstået, siden han drager Sydafrika ind i det. Jeg er sandelig ikke tilhænger af, at i Sydafrika skal den ene fjerdedel, som udgør det hvide mindretal, kunne diktere de tre fjerdedele. Det kan man måske godt mene ud fra mindretalsbeskyttelsesprincipperne, men det er altså ikke min opfattelse. Jeg mener faktisk, at den ene fjerdedel, altså mindretallet, må rette sig efter flertallet, de tre fjerdedele. Sådan er min holdning til Sydafrika, hr. Maisted.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg bebrejdede ikke partierne deres holdning til Sydafrika eller til Polen. Jeg fremhævede det hykleri, der lå i deres stillingtagen til disse ting, når de ikke vil have, at de samme spilleregler skal gælde her i landet. Lad mig blot nævne § 74 i grundloven:

»Alle indskrænkninger i den fri og lige adgang til erhverv, som ikke er begrundede i det almene vel, skal hæves ved lov.«

Grundlovens § 78, stk. 2:

»Foreninger, der virker ved eller søger at nå deres mål ved vold, anstiftelse af vold eller lignende strafbar påvirkning af anderledes tænkende, bliver at opløse ved dom.«

Tag den kommunale styrelseslovs § 61, stk. 1, hvorefter staten selvfølgelig kan gribe ind omgående over for kommunale myndigheder, der foretager ulovlige handlinger.

Alt dette er klar tale om, at vi har en præcis lovgivning i dette land, der fastsætter visse spilleregler. Men når disse socialistiske partier ikke ad parlamentarisk vej kan opnå det, de vil, så griber de til anarkistiske metoder og er klar til at bryde grundloven og eksisterende lovgivning. Det er det, det drejer sig om, hr. Gert Petersen!

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

[Gert Petersen]

Nu må jeg gentage for sidste gang over for hr. Maisted: det er ikke de socialistiske partier, som i denne sammenhæng har grebet til noget som helst. Det er 98 pct. af buschaufførerne, som fuldkommen frit og uden indflydelse fra socialistiske partier har draget den konklusion, at de ikke ville arbejde sammen med uorganiserede kammerater. Det er disse 98 pct., hr. Maisted vil sætte hær, måske også luftvåben og flåde, ind imod, efter hvad han tidligere har sagt. Det kalder jeg for »polske metoder«. Jeg kalder det for et forsøg på at udøve et fantastisk mindretalsdiktatur over for det helt overvældende flertal.

Formanden:

Hr. Maisted for en kort bemærkning. Og mon vi så ikke kan slutte denne runde af korte bemærkninger?

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Hr. Gert Petersen er mægtig morsom med den dér med hæren og luftvåbenet og flåden og hvad han ellers kan finde på.

Der står faktisk i grundloven, hvordan man skal forholde sig i den sammenhæng. Det afgørende er, at der foregår ulovlige handlinger, ulovlige strejker, som hr. Gert Petersen får penge af SiD for at støtte. Man skal da være mere end almindeligt naiv, hvis man ikke tror, at fagforeninger, der giver penge til socialistiske partier, ikke også vil have indflydelse på den politiske udvikling, disse partier udøver i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Den nyhed vil jeg dog meget gerne have udbygget. Er der mulighed for, at jeg kan få penge fra SiD for at støtte det her? Jeg har ikke fået nogen og SF har ikke fået nogen. Men hr. Maisted ligger måske inde med en hemmelig viden. Eller forholder det sig med dette som med alt det øvrige, hr. Maisted har sagt her? Jeg skal undlade at karakterisere det nærmere.

Formanden:

Hr. Maisted for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg beklager, hvis jeg har givet den forkerte oplysning, at hr. Gert Petersen er på SiDs lønningsliste. Det beklager jeg selvfølgelig.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.13

Mødet genoptaget kl. 13.30

Forhandlingen genoptoges.

Niels Helveg Petersen (RV):

Den folketingssamling, der nu er ved at være til ende, har været begivenhedsrig og til tider dramatisk.

På det udenrigspolitiske område er vi i det radikale venstre tilfredse med, at det først i december 1983 og siden i maj i år er lykkedes at vedtage dagsordener, retningslinjer for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik, som markerer skridt i den rigtige retning. Vi har kritiske bemærkninger til majdagsordenen, det vil være tinget bekendt, men i det store og hele må vi sige, at der på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske felt er sket en udvikling i samlingens løb, som markerer skridt i retning af den politik, som det radikale venstre har stået for, og som vi ønsker.

Bortset fra det er der ikke meget i den internationale situation i øvrigt at glæde sig over. Forholdet imellem supermagterne er mere nedkølet end nogen sinde. Det er med beklagelse, vi i det radikale venstre må konstatere, at USA som en allieret har sin væsentlige del af ansvaret for den nedkølede og helt utilfredsstillende situation i forholdet mellem supermagterne, som giver sig udslag i et stadig kraftigere våbenkapløb og i manglende resultater på det væsentligste af alle områder, nemlig internationalt kontrolleret afrustning og nedrustning.

På EF-politikkens område er vi meget tilfredse med, at man her i de sidste uger forud for afstemningen ved EF-valget har fastlagt ved et dagsordenforslag, vedtaget i dag, de retningslinjer, Danmark skal følge i de kom-

[Niels Helveg Petersen]

mende år inden for EF. Vi finder, at der her er tale om et godt grundlag for Danmarks handlemåde inden for EF.

Hr. Stinus vil senere gøre nogle bemærkninger om en sag, der har været omtalt både i pressen og under debatten i dag, nemlig det norske stortings melding om atomvåbenfrie zoner i Norden.

I indenrigspolitikken var samlingen præget af en forhåbentlig helt enestående nedstemning af et finanslovsforslag. Det er mit partis håb, at dette ikke vil gentage sig, at der vil gå lige så lang tid som fra 1929 til 1983, før vi skal opleve noget tilsvarende. Det er vores håb, at folketinget kan vende tilbage til det, som er en god skik, nemlig at striden om finanslovsforslaget udfolder sig med afstemninger om ændringsforslag, men at de ansvarlige partier i øvrigt er enige om, at finanslovsforslaget vedtages man ved tredje behandling, fordi det danske samfund jo skal have et budget.

Vi håber, at socialdemokraterne er på vej tilbage til denne gamle holdning, og det skulle ikke være så svært at komme det sidste stykke vej, for oprigtig talt var det jo ingen succes, hverken for socialdemokratiet eller for fremskridtspartiet, at stemme finanslovsforslaget ned. Begge partier led tab, og jeg vil da notere, at især fremskridtspartiet led så store tab, at partiets dage som et stort parti ser ud til at være talte. Fremskridtspartiets deroute er ærlig talt et af de virkelige fremskridt, der er sket på det politiske plan i den forløbne samling.

Tiden efter valget har i øvrigt været præget af et ganske forceret arbejde. Jeg skal ikke foretage nogen detaljeret gennemgang, men jeg vil nævne nogle vigtige områder, hvor folketinget har vedtaget betydningsfulde initiativer og lovgivning.

Den første opgave for folketinget var at vedtage en ekstra indsats imod ungdomsledigheden. Det lykkedes i ugerne efter valget at gøre det. Der blev afsat ekstra, i forhold til hvad der var afsat på finansloven, ½ mia kr. til indsats imod ungdomsledigheden. Vi har ikke hos os nogen illusioner om, at det, der blev vedtaget i år, heller ikke sammen med andre initiativer, med ét slag løser problemet. Vi finder det nødvendigt til stadighed nøje at følge udviklingen på området.

Jeg vil gerne i forlængelse af den meningsudveksling, der var om ungdomsledigheden,

gøre gældende som det radikale venstres synspunkt, at vi står bag fremskaffelse af flere uddannelsespladser. Vi mener, det er et led i bekæmpelsen af ungdomsledigheden, og at det er en konstruktiv vej at gå. Men der er én gruppe af unge, for hvem uddannelses tilbud ikke er svaret, og som der må formuleres bedre tilbud til, end vi i øjeblikket er i stand til at give. Jeg vil tilsige det radikale venstres medvirken til at holde hele dette område under observation.

Vi er opmærksomme på, at der mellem regeringen og kommunerne føres diskussioner om, hvilke bidrag kommunerne kunne yde til bekæmpelse af ungdomsledigheden, og vi forventer, at der af disse drøftelser mellem regeringen og kommunerne kommer nogle resultater, hvor kommunerne kan pege på, hvad det er for nogle blokeringer, de møder i arbejdet med at bekæmpe ungdomsledigheden lokalt.

Med særlig tilfredshed kan vi konstatere, at det i vigtige miljøsager og kultursager er lykkedes at skabe bred enighed i folketinget om væsentlig lovgivning. Jeg vil nævne forsuren, hvor der er vedtaget en massiv indsats, som er blevet nødvendiggjort af den udvikling, vi har haft i de senere år. Det betegner et væsentligt fremskridt. Tilsvarende er det tilfredsstillende, at folketingets partier, når det drejer sig om lovgivningen for teatre og museer, har kunnet samle sig om at gennemføre forbedringer i lovgivningen.

Lad mig også nævne som et væsentligt resultat enigheden om apotekerloven. Apotekerloven har været undervejs i 15 år og har givet anledning til megen strid igennem årene. Der er fundet en løsning, også i bred enighed. Lad mig nævne lovgivningen om registrering af fonde, som der desværre ikke blev fuldstændig enighed om i sidste fase, men som repræsenterer en vigtig nydannelse, som senere kan danne grundlag for beskattning af fonde. Lad mig nævne enigheden om boligbyggeriloven, som er den store lov på boligområdet, hvor det også lykkedes at skabe enighed.

Vi har med stor tilfredshed i det radikale venste medvirket til, at folketinget traf beslutning om at udbygge færgetrafikken over Store Bælt i Halsskov-Knudshoved-linjen. Det er et forslag, vi har søgt fremmet, og hvor vi med tilfredshed ser, at folketinget i enighed har kunnet træffe beslutning.

[Niels Helveg Petersen]

På uddannelsesområdet er det særlig vigtigt, at vi har gennemført lovgivning, der forhindrer nedlæggelse af et meget stort antal små skoler, giver de små skoler bedre muligheder for at overleve i en tid med faldende børnetal. Vi ser med stor glæde, at folketinget i morgen kan vedtage et principforslag vedrørende voksenundervisning, som vi har arbejdet med og for igennem lang tid.

Inden jeg tager fat på de politisk-økonomiske anliggender, vil jeg gerne gøre en bemærkning til hr. Svend Auken's beskrivelse af Overdanmark og Underdanmark.

Jeg forstår ikke helt, at hr. Svend Auken tør anlægge den linje, når man betænker, at ledigheden – det, der om noget rammer de svageste, rammer Underdanmark, om man vil bruge det udtryk – i de sidste 3 år af den socialdemokratiske regerings tid steg med over 100.000, og når man betænker, at underskuddet på statsbudgettet, på statsfinanserne, samtidig steg stærkt i denne periode med skæve fordelingspolitiske følger. Når underskuddet på statsfinanserne stiger og skal finansieres ved udstedelse af statsobligationer, så er der altså nogle, der skal betale til nogle andre. De, der skal betale til andre, er dem, der ikke har statsobligationer og ikke har råd til at have det. De skal betale til dem, der har. Man skal ikke lukke øjnene for, at de meget store underskud på statsfinanserne rent fordelingsmæssigt medfører betydelige skævheder, og det var også noget, der voksede stærkt under den tidligere socialdemokratiske regering.

Det vigtigste overhovedet for at rette op på sociale skævheder i Danmark er at sætte mere fart i beskæftigelsen, og jeg vil gøre nogle bemærkninger om det og om den økonomiske politik i det hele taget.

Lad mig først notere radikal tilfredshed med, at det lykkedes at skabe enighed mellem regeringen og kommunerne om kommunernes økonomi i 1985, 1986 og 1987. Vi synes, der her er lagt et godt fundament for den store del af den offentlige økonomi, som kommunerne administrerer, hvor kommunerne nu ved, hvad de har at rette sig efter i de kommende år.

Lad mig gøre et par bemærkninger om det forlig, som er indgået mellem regeringen og det radikale venstre her kort efter påske, og som hr. Svend Auken betegner som 2

pct.-forliget. Det synes jeg er en udmærket betegnelse, så lad os bare holde fast ved den.

Det var efter radikal opfattelse helt nødvendigt at suspendere dyrtidsreguleringen for endnu en periode, hvis man skal nå det mål, vi må sætte os: at vi i Danmark skal have lavere løn- og omkostningsstigninger end i udlandet for at gavne beskæftigelsen.

Indkomstpoltikkens videreførelse er hovedopgaven, hvis vi vil gavne beskæftigelsen. Det er selve grundlaget for en bedring af beskæftigelsessituationen. Og lad mig gentage: indkomstpoltikken er ikke en straffeekspedition mod nogle grupper. Det er en forudsætning for at kunne forbedre beskæftigelsen.

Et rundspørge til industrien viser, at der i år og næste år er udsigt til en betydelig stigning i investeringerne, i produktionen og også en stigning i industriens beskæftigelse.

Det er gode resultater, det synes jeg man skal glæde sig over, men vi må samtidig konstatere, at der ikke i de udenrigsøkonomiske forhold er nogen særlige lyspunkter. Der er nok en vis vækst i den samlede økonomiske aktivitet, men samtidig er der jo også skyer i horisonten. Især må det vække bekymring, at den internationale rente, også den danske rente, i de sidste måneder har været i opgang. Der er med dette billede ingen grund til at slække på de indenlandske anstrengelser for at bekæmpe de økonomiske vanskeligheder.

I bestræbelserne for at videreføre indkomstpoltikken ser vi fra radikal side med stor tilfredshed på, at det er besluttet mellem arbejdsmarkedets parter og regeringen som resultat af trepartsmøder, at man i fællesskab skal undersøge konsekvenserne af nedsat arbejdstid. Vi finder, at det er et godt og konstruktivt skridt, der her er taget.

I denne samling fik vi ikke gennemført en skattereform, men vi fik taget hul på hele den store diskussion. Vi fik gennemført en forenkling af befodringsfradraget, som vi hilser meget velkommen, og regeringen kom med et udspil til en skattereform.

Regeringens udspil har jo mødt hård kritik og berettiget hård kritik. Det løser ikke grundlæggende de problemer, der er i vort skattesystem. Det løser ikke problemerne omkring skattetænkningen. Tværtimod må man nærmest frygte, at regeringsudspillet vil øge problemerne omkring skattetænkning, fordi springet i beskatningsprocent, når man

[Niels Helveg Petersen]

er over proportionalstrækket, bliver meget stort, fra 48 pct. til 73 pct., og derved bliver tilskyndelsen til at bringe sin indkomst ned særlig stor. Det løser ikke grundproblemerne på fradragssiden med fradragssanering, og det sikrer ikke, at værdien af fradrag, herunder rentefradrag, bliver ens for alle, og regeringsudspillet sikrer ikke en forbedring af børnefamiliernes vilkår, hvilket er et stærkt ønske hos det radikale venstre.

I næste samling må vi videre i arbejdet, og jeg må opfordre regeringen til at bruge sommeren til eftertanke, til at overveje, om det udspil, man præsenterede her i foråret, nu også er det endelige fra regeringens side. Jeg vil opfordre til, at man tænker sig om og tænker mere vidtgående i reformbaner, end man har gjort med sit første udspil. Det ville være det bedste, regeringen kunne foretage sig i sommerens løb. Så kunne folketinget, når vi mødes i oktober, tage fat på skattediskussionen, forhåbentlig på et bedre grundlag end det, der ligger i øjeblikket.

Jeg havde håbet, at jeg i denne min første omgang også kunne have nået at kommentere HT-konflikten. Det når jeg ikke, min tale-tid er ved at være udløbet, men det vil jeg gøre i næste omgang.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Der er en god gammel regel, der siger, at man ikke skal sælge skindet, før bjørnen er skudt.

Nu stod hr. Niels Helveg Petersen her og hovererede over fremskridtspartiets tilbagegang og spåede os en snarlig død. Det ønske har han selvfølgelig lov til at have, men jeg vil da ikke undlade at minde hr. Niels Helveg Petersen om, at på de konservatives landsmøde i 1966, tror jeg det var, var der en herre, der hed Poul Sørensen, der spåede de radikales snarlige død. Og hvad var resultatet? To år efter var der en radikal leder af landets regering, så da fik han ikke ret.

Jeg kan forsikre forsamlingen om, at med den kurs, denne regering har lagt, hvor man klamrer sig til de radikale, hvor man gentager den fiasko, som VKR-regeringen var, lægger man alle mulige kim til, at fremskridtspartiet igen kan vokse sig stort og stærkt. Vi må også indrømme, at der er brug for et stærkt fremskridtsparti. Nu er vi blevet

svage, og hvad ser vi? Skattetrykket stiger, det hele går den forkerte vej. Dengang vi var stærke, kunne vi i det mindste holde tingene lidt i ave. Man skal ikke glæde sig for tidligt.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det var med spænding, tror jeg, at hele folketinget – eller den tilstedeværende del af folketinget – lyttede til hr. Niels Helveg Petersens bemærkninger om den socialt skæve byrdefordeling, der er gennemført under denne regering. Alle havde i lyset af det radikale venstres sidste landsmøde og den omfattende debat, der har været herom, med spænding set frem til, hvad hr. Niels Helveg Petersen egentlig havde at sige om de store skævheder, der er gennemført under denne regering. Det gjorde hr. Niels Helveg Petersen desværre ikke. Vi fik ikke noget at vide om, hvorfor de grupper, der i forvejen er hårdt ramt, skal rammes endnu hårdere.

I stedet sagde hr. Niels Helveg Petersen, at arbejdsløsheden var vokset i perioden fra 1980 til 1982, hvor vi havde den socialdemokratiske regering. Det er en uomtvistelig kendsgerning; det gjorde den over hele Europa. Det var simpelt hen den alvorligste økonomiske krise, verden har oplevet siden 1929. Alle de beslutninger, der i den periode i øvrigt blev truffet, blev truffet med radikal indforståelse.

Jeg tror, at folk godt kan forstå, at arbejdsløsheden vokser, når tingene går skidt i et land, men hvorfor skal vi, når vi nu har fået chancen ved det internationale opsving, fortsat se, at arbejdsløsheden vokser? Siden denne regering er kommet til, er arbejdsløsheden vokset med 40.000–45.000. Ungdomsarbejdsløshedsindsatsen er blevet forringet. Jeg tror, at i år og til næste år vil man spare omkring 1 mia. kr. på den hidtidige statslige indsats og navnlig lade de svage grupper i stikken.

Og så endelig spørgsmålet om finansieringen af det store statsunderskud, som hr. Niels Helveg Petersen med rette drager frem. Hvem var det, der to gange var med til at vælte socialdemokratiske regeringer, fordi man ville tage fat på dette fordelingsproblem? Det var naturligvis det radikale venstre.

[Svend Auken]

Intet kan fremskridtsvenlige mennesker i dette land ønske sig mere, end at det radikale venstre vender tilbage til sin oprindelige sociale linje i dansk politik. Så vil meget se bedre ud.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Mit svar til hr. Svend Auken kan blive meget kort. For det første har vi ikke to gange væltet socialdemokratiske regeringer. Dokumentation udbedes på den sag.

For det andet behøver hr. Svend Auken ikke at efterlyse, at vi skal vende tilbage til den sociale linje. Vi følger en linje, som vi finder helt igennem socialt forsvarlig. Hvis ikke det lykkes gennem indkomspolitik og en stram udgiftspolitik at rette op på beskæftigelsen, så vil de sociale skævheder vokse sig større. Vi forfølger det mål at gøre vores erhverv mere konkurrencedygtige, således at vi kan bekæmpe ledigheden. Det er en politik, der har et dybt socialt sigte.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg er ked af at sige det, men hr. Niels Helveg Petersen taler udenom igen. Han ved, at der i denne sal er flertal for indkomspolitik. Han ved, at der i denne sal, omfattende socialdemokratiet, er flertal for en stram udgiftspolitik. Han ved også, at det ikke mindst var under socialdemokratiske regeringer, at konkurrenceevnen på danske virksomheder blev kraftigt forbedret. Der er heller ingen uenighed om, at der skal bæres byrder.

Men dér, hvor uenigheden melder sig med stor styrke, er, at i alle de forlig, hr. Niels Helveg Petersen har indgået med den borgerlige regering, og som han med urette er stolt over, indgår der ikke ét positivt fordelingspolitisk sigte – ikke ét. Det er børnefamilierne. Det er de arbejdsløse. Det er de lavtlønnede. Det er de familier, der i forvejen har en betydelig forringelse af deres forhold. Det er de unge, der ikke får chancen. Det er dem, der den ene gang efter den anden bliver udsat for nedskæringer, hvorimod avanceglidning, hvorimod restindkomster, hvorimod lånefinansiering af værdistigninger og alt det andet, som holder den bedst stillede tredjedel oppe i vort samfund, bliver skånet. Det var

til den problemstilling, jeg gerne ville høre hr. Niels Helveg Petersens kommentar.

Så siger hr. Niels Helveg Petersen: åh, hvor ville vi gerne have haft en skattereform. Er der ét eneste menneske – måske bortset fra hr. Bernhard Baunsgaard – der er i tvivl om svaret på det spørgsmål, hvorfor vi endnu ikke har fået en skattereform? Det er simpelt hen folketingets største vittighed at høre det radikale venstre tale om, at nu skal vi have en skattereform. Den kunne man have fået i denne samling, den kunne man have fået i sidste samling, hvis man havde villet, men alle og enhver ved, at det vil man ikke. Og det er det, jeg beklager.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg synes, at socialdemokraterne skulle være lidt mere forsigtige med deres udtalelser heroppefra, eftersom den eneste, der har bagtalt et forlig mellem radikale og socialdemokrater, er den daværende boligminister, hr. Erling Olsen. Det er klart, at vi ikke kan lave et smalt forlig om en skattereform, når en af ministrene bagtaler det.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg mener i allerhøjeste grad, at indkomspolitikken og fremme af beskæftigelsen er, hvad diskussionen om fordelingspolitikken handler om. En politik, hvor man sætter beskæftigelseshensynet i centrum, prøver på at forbedre vores muligheder for at beskæftige flere, er en politik, der i sine samlede fordelingspolitiske og sociale virkninger er rigtig.

Nør Christensen (CD):

Jeg vil gerne takke statsministeren for redegørelsen i dag til folketinget, og jeg vil yderligere benytte denne lejlighed til at takke statsministeren for den måde, regeringen ledes på. Jeg tror, at alle erkender, at det er en stor opgave, som statsministeren løser på en både god og fornuftig måde.

Centrum-demokraterne mener, at den folketingssamling, som slutter i morgen, har været god, og at den har bragt os et yderligere skridt i den rigtige retning. Den rigtige retning er genopretningen af den økonomiske situation for Danmark. Vi er på rette vej,

[Nør Christensen]

og vi fortsætter kuren. Så er der god chance for, at vi inden for en overskuelig fremtid kan få orden i dansk økonomi, hvilket er så aldeles nødvendigt.

CD håber meget, at den økonomiske politik får lov til at fortsætte ad den vej, vi i dag befinder os på. Jeg anvendte før udtrykket »kuren«, og enhver læge vil naturligvis, ikke mindst når det ser ud til, at kuren er ved at lykkes, anbefale, at man fortsætter den. Intet er mere letsindigt end at afbryde den, især når den ser ud til at lykkes.

Også centrum-demokraterne beklager, at det ikke har været muligt at få den brede enighed om en løsning af de økonomiske spørgsmål, som er ønskelig, men det er for nemt, alt for nemt, bare at sige nej. For at sige det rent ud, så er det for billigt bare at stille sig hen i en krog og stampe i gulvet og gentage sit nej. Det er, når alt kommer til alt, udtryk for traditionel oppositionspolitik, en linje, som det parti, jeg repræsenterer, aldrig har benyttet og aldrig vil benytte. Men for at få socialdemokratiet med skulle der være højere til loftet, ja, der skulle såmænd være så højt, at det ville ødelægge regeringens linje. Det kunne og det kan vi ikke være med til, og jeg håber ikke, at sommerens eftertanke hos socialdemokratiet fører til en sådan fortsat uansvarlig linje på det økonomiske felt.

Er det lykkedes for regeringen at få en løsning i hvert fald foreløbig på de økonomiske problemer, så er det en kendsgerning, at regeringen ikke på det sikkerhedspolitiske område har vandret fra sejr til sejr. Måske har vi snarere tabt spillet om sikkerhedspolitikken, hvilket desværre har fået fredsbevægelserne til at blomstre sammen med det øvrige danske forår. Med hensyn til skønheden foretrækker jeg det danske forår, og jeg beklager, at fredsbevægelserne har fået så stor magt eller indflydelse hos nogle af folketingets partier.

CD ønsker at fastslå, at vi ikke danner vores politiske meninger ud fra, om nogle få hundrede mennesker trasker rundt på Europas landeveje. Det har de naturligvis ret til, og jeg hverken kan eller vil forhindre dem i det, og jeg skal heller ikke beklage mig over det, men jeg kunne ønske mig nøjagtig samme frihed for fredsbevægelser i de østeuropæiske lande.

Med hensyn til forhandlingerne om en kommende forsvarsordning vil jeg gerne benytte lejligheden til at appellere ikke mindst til socialdemokratiet om at bidrage til et forlig på en sådan måde, at vi kan nå til en fælles løsning, i særdeleshed til gavn for forsvaret.

Jeg vil også ønske, at vi kan nå til en løsning, som vi kan være bekendt i forhold til NATO. Efter centrum-demokraternes opfattelse trænger vi til, at der sendes om så blot nogle få signaler til NATO, så der ikke kan sås den mindste tvivl om vort medlemskab af NATO.

Jeg er klar over, at man i NATO-kredse godt kender den politiske situation i Danmark, og jeg er også klar over, at man har forståelse for den specielle danske situation, men jeg gad nok vide, hvordan man stiller sig til de signaler, der kommer fra Norge. Hvis disse signaler er korrekte og kan opfattes som tvivlskabende i forhold til NATO, så er situationen alvorlig, og, hvad der også er farligt, det kan føre til, at den norske konservative regering falder ved et kommende valg i Norge.

Jeg fik for nogen tid siden et brev fra en person, som indledte med at skrive følgende: »Lyt, tænk, få forstand, gør det rigtige!« Ved en umiddelbar, foreløbig vurdering lyder det aldeles rigtigt, men ved nærmere gennemgang standser man naturligvis op ved ordene »gør det rigtige«.

Jeg kom i tanker om brevet i forbindelse med HT-konflikten, og jeg spurgte mig selv, hvad der egentlig ville være det rigtige, for det er unægtelig en alvorlig sag, når aftaler ikke overholdes. Det er unægtelig en alvorlig sag, når sagesløse mennesker ikke kan få den optimale pleje på grund af overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, og det er også en alvorlig sag, når mennesker hindres i at udføre deres arbejde på grund af den ene eller den anden aktionskomité. Det er også en alvorlig sag, når hovedstadsrådet foretager klart lovstridige handlinger, altså klart lovstridig fyring af nogle chauffører.

Spørgsmålet er, om man gør det rigtige. Ind imellem kan der være tvivl om, hvorvidt man gør det rigtige, men her kan vi med sikkerhed fastslå, at man ikke gjorde det rigtige, og, hvad der er endnu værre, man lyttede ikke. Om man tænkte eller fik forstand, kan jeg af gode grunde ikke vide noget om, men

[Nør Christensen]

man gjorde ikke det rigtige, da man fyrede HT-chaufførerne på et klart ulovligt grundlag.

Det værste er, at SiD er så svagt, at det ikke er i stand til at klare nogle få medlemmers udmeldelse, således at man kan undgå kontingent og medlemskab for disse mennesker. Man kan fristes til at tro, at SiD-toppen lider af nervøsitet, men til orientering for SiD-ledelsen kan jeg oplyse, at eksempelvis Dansk Politiforbund, som jeg for resten også er medlem af, klarer sig ganske udmærket, også selv om vi har en snes – eller er det 40 – politifolk, som ikke ønsker at være med i organisationen. Det kan altså sagtens lade sig gøre, hvis ellers fagbevægelsen har mod og mandshjerte i tiden, indtil vi fritages for tvangsbidrag til et politisk parti, som vi ikke sympatiserer med.

Valget den 10. januar 1984 styrkede jo ikke ligefrem centrum-demokraterne, hvis jeg skal sige det pænt, men alligevel var CD tilfreds med resultatet. Vi var naturligvis ikke tilfredse som parti, men vi var tilfredse med, at firpartiregeringen kunne fortsætte, og jeg understreger firpartiregeringen. Den seneste tid har jo klart vist, at regeringen består af fire partier, som til trods for de forskelligheder, som enhver her i tinget kender, har formålet at samarbejde – ikke alene indbyrdes, men også på en sådan måde, at det har været muligt at skaffe det fornødne flertal for de fremlagte sager, i hvert fald i vidt omfang. Det har vist sig, trods alt, at der er partier i folketinget, som stadig væk tør samarbejde.

Det betyder naturligvis ikke, at vi er tilfredse på alle punkter, men jeg vil godt afslutningsvis konstatere, at det trods alt er godt for folkestyret, at der stadig er partier, der tør samarbejde, som viser mod og har mandshjerte til at samarbejde, også selv om det ind imellem gør en smule ondt.

Regeringens fire partier holder hinanden i venskabelig skak, men valgresultatet den 10. januar 1984 skabte ikke et flertal for en mere konsekvent retspolitik, hvad ikke alene jeg, men CD beklager. Den stigende vold viser tydeligere og tydeligere, at det er nødvendigt, at der optrædes med fasthed over for lovovertrædere. Efterhånden er der jo ingen, der tør bruge ordene lov og orden. CD tør, og vi ønsker ved denne lejlighed som ved enhver anden lejlighed at slå fast, at der ikke er eller findes undskyldninger for at begå lovbrud af

politiske grunde. Der findes ingen undskyldninger for at begå den ene voldshandling efter den anden, og ingen kan forstå, at voldsudøvere ikke straks kan uskadeliggøres, i hvert fald for en periode. Vælgerne vil blive mindet om dette igen og igen, og dermed bliver det understreget, at det ikke er gratis at undlade at stemme på CD på valgdagen.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg synes, det er temmelig uforskket af centrum-demokraternes ordfører at omtale folk fra fredsbevægelsen på den måde, at man ikke ønsker at tage hensyn til nogle få hundrede, der trasker rundt på de europæiske landeveje, eller hvordan det nu var, hr. Nør Christensen fik det formuleret. Det kan ikke være hr. Nør Christensen ubekendt, at der så langtfra er tale om nogle få hundrede, men tværtimod er tale om hundredtusinder af mennesker, som gang på gang er mødt frem og har demonstreret imod raketterne og oprustningen. I hundredtusindvis af mennesker. Sidste efterår, da vi stod på Rådhuspladsen her i København, var der alene 80.000 eller 100.000 mennesker.

Jeg synes, hr. Nør Christensen skulle trække den bemærkning tilbage og i stedet konstatere, at hvis man virkelig tog hensyn til befolkningen og til alle dem, der har protesteret mod raketterne, hvis man virkelig indrettede sikkerhedspolitikken efter det, som befolkningen ønsker, så ville oprustningen blive standset. Befolkningen ønsker ikke oprustningen. Det tror jeg er ganske klart. Det har vist sig mange gange. Det burde hr. Nør Christensen indrette sin politik efter.

Dohrmann (FP):

De forventninger og den tillid, store dele af befolkningen havde til regeringspartierne og de radikale for blot 5 måneder siden, er meget, meget stærkt svindende. Så sent som ved valget den 10. januar i år troede hundredtusinder af danskere på, at det roderi, den arbejdsløshedspolitik, den bankerot- og gældsætningspolitik, der var blevet ført under socialdemokratisk ledelse, nu omsider skulle ophøre. Vi var faktisk mange, der den gang troede, at nu skulle skeen tages i den anden hånd, og at de folk, der gerne ville investere og gøre en indsats, endelig skulle få

[Dohrmann]

chancen. Vi håbede, at der ville ske nogle ting, således at der blev sat gang i de produktive virksomheder, at vi fik produceret nogle varer, der kunne sælges til de rigtige priser i udlandet, og at vi langt om længe kunne komme til at afdrage den store gæld, vi har i udlandet.

Men hvordan er det så gået? Ja, med stor beklagelse må vi konstatere, at på en lang, lang række områder lever regeringen slet ikke op til de forventninger, som man på baggrund af valglofterne kunne stille. Tværtimod skal det siges, at siden valget er det på mange, mange områder svært at se forskel på den politik, der bliver ført i dag, og den, vi så, da hr. Anker Jørgensen var statsminister.

Hvor er de glædelige nyheder, befolkningen skulle præsenteres for hver eneste dag? Hvor er de forslag, der skulle sænke erhvervslivets omkostninger, således at der igen kom gang i investeringer og beskæftigelse? Dem har regeringen glemt. Men hvad regeringen derimod ikke har glemt, og hvad den har været utrolig lærenem med hensyn til, er, hvordan man forhøjer de offentlige udgifter, hvordan man forhøjer skatterne, hvordan man forhøjer afgifterne, og hvordan man vælter den ene byrde efter den anden over på erhvervslivet. Skatterne er steget, afgifterne er sat op, portoen er blevet dyrere og stiger yderligere, elpriserne vil stige som følge af, at man har tvunget elselskaberne til at bruge den dyre naturgas, som vi har investeret så mange milliarder kroner i. Næsten 80.000 danske køer skal slagtes som følge af et forlig, som man har indgået i EF. Fiskerne kan ikke få lov til at fiske deres fisk på grund af nogle besynderlige kvotaordninger. Antallet af offentligt ansatte i den uproduktive sektor er steget og stiger og stiger. Det betyder selvfølgelig, at private erhvervsdrivende må knokle endnu mere for at skrabbe lønningerne sammen. Uddannelsesomkostninger har man væltet over på erhvervslivet.

Vi må forlange, at regeringen nu omsider kommer i gang med at regere. Man kan ikke længere blive ved med at leve på at henvise til, at den forrige regering faktisk var meget værre. Det kan man gøre nogle måneder, men tiden er forpasset. Regeringen har nu snart siddet i halvandet år, og derfor er det et absolut krav, at denne regering lever op til de pæne udtalelser, den altid kommer med udadtil.

Vores gæld pr. indbygger var pr. 1. januar 1984 75.000 kr. pr. dansker, og den stiger stadig. Dag for dag vokser gælden. Hvor længe tror regeringen at et land som vores kan leve på gældsstiftelse og prioriteter? Var det ikke en idé, om regeringen fremlagde en finanslov for 1985, der viste så store besparelser, at vi i det mindste ikke forøgede gælden yderligere i 1985? Jeg tror, mange danskere alvorligt ønsker, at regeringen tager fat, at den griber fat om ondets rod, at vi får livremmen spændt ind. Men det er, som om regeringen ikke tør.

Jeg ved udmærket godt, at hvis der skal skæres nogle steder, kan man ikke være populær i alle kredse, men der er heller ingen, der siger, at denne regering skal være populær alle steder. Det har aldrig været særlig populært at fremsætte de forslag, der er nødvendige. Det har fremskridtspartiet oplevet år efter år, når vi har fremsat vores forslag, vores ændringsforslag til finansloven f.eks. Dem har vi fået mange skældud for. Regeringen skal bringes ud af den vildfarelse, som den åbenbart befinder sig i, nemlig at den kan være populær alle steder. Det kan ikke lade sig gøre, og jo før regeringen finder ud af det og går i gang med de nødvendige ting, jo bedre er det.

Der er nemlig én ting mere, og det er, at hvis denne regering ikke lever op til de forventninger, man stiller, så er det helt sikkert, at vejen er banet for en ny socialdemokratisk regering efter næste valg. Den største forpligtelse, regeringen har – ud over at sørge for, at vi får orden i økonomien og gang i beskæftigelsen – er at sørge for, at grobunden ikke bliver lagt for, at hr. Anker Jørgensen kan vende tilbage.

Det siger sig selv, at når der skal gennemføres nogle besparelser, så må det ikke ramme bestemte grupper i samfundet. Vi må opføre os med at smide penge ud til højre og venstre. Det er f.eks. helt vanvittigt, når man lige har ydet Kommunistkina et lån på 1 mia kr. – eller var det en gave?

Det er også unødvendigt at bruge 61 mill. kr., som jeg lige har set i avisen at udenrigsministeren har søgt til en ny ambassade i Saudi-Arabien. Det er så sandelig også unødvendigt, når man i går i B.T. kunne læse, at trafikministeren bruger over 600.000 kr. på at købe en ny ministerbil. Hvor er sparepolitikken henne, når man bruger penge til den

[Dohrmann]

slags ting? Jeg ved godt, at 600.000 kr. ikke er meget set i sammenhæng med det store regnskab, men det er udtryk for en holdning, og regeringens medlemmer skal ikke gå foran med at bruge løs af pengene. Tværtimod, de skulle gå foran med modsatte eksempler og skære udgifter ned. Det er lemfældighed og udtryk for arrogance i forhold til skatteborgernes penge, når man bruger dem på den måde, og den slags udskejelser skal selvfølgelig stoppes.

Det er som sagt meget vigtigt, at økonomien bliver rettet op, men der er en anden ting, som også er vigtig i et demokratisk samfund, og det er den personlige frihed. Det har været beskæmmende og deprimerende at opleve først HT-konflikten og nu senere uroen på hospitalerne. Vi danskere har altid med henvisning til grundloven påstået, at vi har foreningsfrihed her i landet. Den sidste tids begivenheder med ulovlige strejker, ulovlige blokader, psykisk terror og organisationernes tyveri af medlemmernes penge for at give dem videre til bestemte politiske partier har absolut ikke været oplivende. Det bekræfter, at der findes personer, der ikke aner, hvad ordet demokrati og ordet frihed betyder. Folketinget bør selvfølgelig bekæmpe enhver form for diktatur, værne om den personlige frihed og bekræfte, at vi trods alt stadig har foreningsfrihed her i landet.

På den baggrund skal jeg på fremskridtspartiets vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at ingen mod sin vilje kan tvinges til at bidrage økonomisk til partier, som man ikke sympatiserer med.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Når jeg har fundet anledning til at fremsætte det dagsordensforslag, er det simpelt hen, fordi jeg synes, at regeringen har været meget lusket i hele dette spil. Statsministerens udtalelser såvel i TV-Avisen som i TV-Aktuelt var meget, meget klare. Ikke desto mindre oplever vi dagen efter, at indenrigsministeren, altså et medlem af regeringen, faktisk flygtede fra journalisterne hen ad gangen og ikke ville svare på de ting. Det synes jeg giver anledning til at udtrykke en vis skuffelse over regeringens holdning. Jeg mener, at regeringen har spillet på to heste.

Indenrigsministeren burde selvfølgelig omgående have meddelt, uanset om de fyresedler var nået frem eller ej, at den beslutning, der var truffet af hovedstadsrådet, er ulovlig. Men nu får man altså igennem vores dagsorden mulighed for at udtrykke, hvad man egentlig mener om foreningsfrihed og tvangsbidrag i det hele taget. Vi håber selvfølgelig, at der vil være et flertal for sådan et frihedselskende dagsordensforslag.

Vedrørende forsvars- og udenrigspolitikken vil hr. Arentoft sige et par ord.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Jeg skal lade også dette forslag indgå i forhandlingerne.

Arentoft (FP):

Debatten i dag omfatter såvel den indenrigspolitiske som den udenrigspolitiske situation; de to ting hænger naturligt sammen, og udenrigspolitikken hænger også sammen med forsvarspolitikken.

Lige oven på debatten i går om EF kan man i dag i dagspressen se den franske avis *Le Point* citere præsident Mitterrand for, at han nu vil indkalde 6 EF-lande, nemlig Frankrig, Vesttyskland, Italien og Beneluxlandene, til en konference om dannelse af en europæisk union. Det vil naturligt være med til at skabe en vis splittelse inden for EF.

Der er ingen tvivl om, at begrebet Europa-hær, altså et europæisk forsvar, indgår i præsident Mitterrands planer, og det er vi i fremskridtspartiet meget betænkelige ved. Som jeg hørte det udtrykt meget klart på en konference her i weekenden, vil resultatet af sådanne bestræbelser medføre en finlandisering af Europa ved at skabe afstand mellem USA og Europa. Der er ingen tvivl om, at Sovjetunionens største ønske er at få gravet grøften Atlanterhavet endnu bredere, end den er, og dermed skabe splid i NATO. Og en forsvarsalliance uden USA og Canada er efter min mening lig nul.

Bemærk, at jeg brugte udtrykket forsvarsalliancen NATO, som Danmark tilsluttede sig ved en vedtagelse i rigsdagen den 24. marts 1949. I traktatens artikel 5 står det vigtige, at hvis et NATO-land angribes, svarer det til, at alle 16 NATO-lande angribes, og de går så sammen i et fælles forsvar. Det er

[Arentoft]

mig ufatteligt, at SF og VS og DKP ikke vil indse, at såfremt et NATO-land skulle foretage et angreb på et andet land, så fungerer NATO ikke, så falder NATO simpelt hen fra hinanden. Den situation er for mig helt utænkelig. Derfor er al den diskussion, som vi har haft i den senere tid om Airland Battle-2000 og førsteslagsstrategi osv., skudt helt over målet. Disse planer har kun bund i virkeligheden, i det øjeblik NATO angribes og der er tale om, at NATO er i en forsvarsposition. NATO er altså en forsvarsalliance, men SF, VS og DKP vil ikke indse det. Til gengæld kan man sige, at deres holdninger er ret så klare over for NATO. Blot man kunne sige det samme om socialdemokratiet!

Af hensyn til Danmarks forsvarspolitik var det interessant at lege med tanken om, at vi fik en socialdemokratisk regering igen. Dengang vi havde det, gik vi ind for dobbeltbeslutningen, og med et meget stort flertal var der enighed om dansk sikkerhedspolitik. Da socialdemokraterne kom i opposition, skete der en total vending, som er halvhjertet. Man modarbejder vor anseelse og indflydelse i NATO, samtidig med at man siger, at der ikke er noget alternativ til vores medlemskab af NATO. Det er hult og halvhjertet.

Det forfærdelige er, at socialdemokratiet ligesom SF, VS og DKP spiller på frygten for atomvåbnene sammen med fredsbevægelserne. Det er der stemmer i, er der nogle der mener. I den forbindelse kan jeg da lige bemærke til det, hr. Albrechtsen sagde for lidt siden om de store demonstrationer med tusinder af deltagere osv., at det er altså ikke engang 1 pct. af hele Danmarks befolkning, der har været med i disse demonstrationer. Men man spiller altså simpelt hen bold med Danmarks sikkerhedspolitik af rene og skære partigeoistiske årsager.

Vi er en velfærdsstat, og der er ikke mange lande i denne verden, hvor man har det så godt som i Danmark, men en skønne dag kan vi drukne i velfærd og helt glemme, at det koster noget at bevare dette velfærd. Hvis vi ikke forbliver en fri nation, er det hele ikke noget værd, og derfor er det så uhyre vigtigt, at vi er indstillet på at forsvare denne frihed. Det kræver bred enighed både her i folketinget og i befolkningen, og derfor hviler der et meget, meget tungt ansvar på socialdemokratiet.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg har endnu aldrig oplevet en regering, der ved debatterne herinde ikke var temmelig skamløs i sin selvros. Denne regering er selvfølgelig ingen undtagelse. Ret beset er det økonomiske opsving, der har været tale om i den sidste periode, jo temmelig beskedent, men den fik alligevel ikke for lidt på tangenterne, da statsministeren var heroppe – og navnlig ikke, da hr. Gammelgaard kom bag efter. Statsministeren bedyrede endnu en gang som noget helt selvfølgeligt, at man selvfølgelig ville følge flertallet i sikkerhedspolitikken herinde. Det til trods for, at alle, der sidder her, ved, at det gør regeringen ikke. Det eneste, den gør, er, at den aflirer en lektie, som den har lært udenad hjemmefra, og så regner den med, at det er fuldt ud tilstrækkeligt til at følge flertallet. Men det er det ikke.

Den samme skamløshed kom i høj grad til udtryk i det, hr. Gammelgaard sagde, hvor en lang række af de vedtagelser, der er foretaget i denne sal, blev fremlagt som regeringens skinbarlige politik, til trods for at alle, der sidder her i salen, og temmelig mange uden for ved, at det er vedtagelser, der udelukkende er kommet igennem i kraft af oppositionen, i kraft af socialdemokratiet, SF, VS og i disse situationer det radikale venstre. Det gælder bl.a. miljøområdet. Regeringen har strittet imod, men i sidste ende har den opgivet, og så har den tilsluttet sig, fordi det er mere bekvemt ikke at blive stemt ned i salen, end det er at få det ene nederlag efter det andet.

Samtidig må man sige, at den optimisme, som statsministeren har gjort sig til en mester i at fremlægge – sådan med de store, alfaderlige armsving – har haft konsekvenser. Den har haft nogle ganske uhyggelige konsekvenser. Ikke for statsministerens egne kernevælgerne, ikke for kernevælgerne hos de konservative eller venstre. Der, hvor den virkelige har haft konsekvenser, er for den gruppe, der udgør et meget stort mindretal i dette land. Det, jeg tænker på, er især de arbejdsløse, som allerede har oplevet et indkomstfald på 10 pct. i deres realindkomst, det er børnefamilierne, det er de pensionister, som under valgkampen fik løfte om, at de sandelig ikke skulle røres ved økonomiske indgreb herinde. Det er de selvfølgelig blevet alligevel. Det er

[Anne Grete Holmsgård]

de unge, der har kunnet se på, at der er færre praktikpladser i 1983, end der var i 1982. Det er også de små 20.000 kvinder, som er blevet smidt ud i arbejdsløshed alene i 1983. For det er rigtigt nok, at arbejdsløsheden ikke er steget i slutningen af 1983 og heller ikke i starten af 1984, men faktisk blev der 20.000 flere arbejdsløse i 1983, og de var næsten alle sammen kvinder. Når man ser på de seneste tal, for marts, kan man også se, at arbejdsløsheden er begyndt at stige igen.

Denne store gruppe og en hel del andre er blevet ramt, og de er blevet ramt ganske usædvanlig præcist hver eneste gang. Det er dem, der har måttet bære byrderne, for at statsministeren over for pressen kan stå og slå ud med armene og sige, at nu går det fremad, fremtiden er lys, nu skal man selvfølgelig ikke være overoptimistisk, men det går fremad, alt ser ud til at gå bedre. Og så fremlægger man selvfølgelig nogle af de beregninger, som enhver regering foretager, hvor det ser ud til at gå fremad. Hver gang garderer man sig med, at det selvfølgelig afhænger af, om der er et konjunkturopsving i udlandet, for hvis det nu ikke kommer, så har man altid rimelig let ved at bortforklare, hvorfor det ikke gik, som man sagde oprindeligt.

Regeringen har selvfølgelig også forstået – for den har jo instinkterne i orden – at det især handler om, at byrderne skal bæres af et mindretal. Det er det vigtigste. Det er jo sådan, at resten af befolkningen eller en stor del, midtergruppen, også rammes, men de rammes alligevel i så moderat grad, at regeringen stadig væk kan regne med en vis passivitet. Det er jo i god overensstemmelse med gammel borgerlig politik. Man ved, at er der noget, der virkelig er vigtigt, så er det selvtillidstrækkelighed, og det er den lille egoisme. Så længe man kan forlade sig på den, så kan man også forlade sig på, at solidariteten i samfundet nok ikke bliver så stærk, at der virkelig bliver kaos, når man gennemfører det ene asociale indgreb efter det andet, så håber man på – og indtil videre har man også i stor udstrækning kunnet regne med – ro på bagsmækken. Der er undtagelser, der er vigtige undtagelser; dem vil jeg komme tilbage til.

Hr. Svend Auken beskrev i sit ordførerindlæg på glimrende vis den udvikling, der tegner sig, hvis denne politiske udvikling ik-

ke bliver vendt. Det er en udvikling, hvor man måske godt kan sige, at der vil komme nogle pæne tal i statistikken, man kan sikkert fremvise nogle tal for stigende investeringer, der er måske også stigning i bruttonationalproduktet, man kan ganske givet også få statsunderskuddet til at falde, og såmænd kan man sikkert også på lidt længere sigt, men ikke til næste år, få betalingsbalanceunderskuddet til at falde. Det ser ganske pænt ud i statistikken, men det, man skal tænke på, er, hvad omkostningerne har været. Når statsunderskuddet er blevet mindre, er det jo ikke sket ved, at man har lavet indgreb over for de bedrestillede, nej, de har fået mulighed for at øge deres privatforbrug. Det er faktisk det, der er sket under denne regering. Det har de fået mulighed for. De, der har måttet bære byrderne, er de dårligst stillede. Det er dem, der i realiteten har været grundlaget for, at regeringen kan stå og blomstre nu.

Hr. Svend Auken udmalede en vision, hvor man har A- og B-mennesker. A-mennesker er dem, der kan se frem til, at de nok kan undgå arbejdsløshed. Det er dem, der kan se frem til, at de nok kan have en stigning i deres private forbrug. Det er dem, der kan se frem til, at de kan hjælpe deres børn med at få en uddannelse og måske være med til at skubbe dem ind et eller andet sted på et job. Det er dem, der kan se frem til at bruge af de skattefiduser, der stadig væk er masser af. Den anden gruppe er B-menneskene. Det er dem, der kan se frem til, at de ikke har nogen jobmuligheder, at de må ud af arbejdsmarkedet, hvis de da overhovedet kommer ind, at de skal være uuddannede, eller at de skal på den ene efteruddannelse efter den anden uden fjerneste udsigt til, at det kan give sig udslag i, at de får permanent arbejde. De kan så igen se frem til, at deres børn oplever nøjagtig den samme situation. Jeg mener, det rent ud sagt er et uhyggeligt perspektiv, og det er fantastisk vigtigt, at der bliver gjort op med den politik, som vil tegne de udviklingsperspektiver.

Hvis man skal sige det meget kort, så er det, der skal til, selvfølgelig, at man har en lige fordeling af ressourcerne. Der er aldrig nogen, der på anstændig vis kan modargumentere, når det kommer til stykket, at arbejdet bliver lige fordelt, at miljøet beskyttes, at vi sikres mod den kaprustning, som er så

[Anne Grete Holmsgård]

dødsensfarlig og truer os – for hvad hjælper alle de andre sejre, vi kan vinde, hvis vi ikke har standset kaprustningen? – at man får et reelt demokrati, og at man får en investeringspolitik, som bygger på og tager udgangspunkt i samfundsnyttig produktion og ikke i den blinde konkurrenceforbedringspolitik, som den nuværende regering forfølger.

Men dér, hvor hr. Svend Auken så kom til at sige: hvordan skal det her så ske, hvordan skal de perspektiver ændres, hvordan skal vi få et alternativ, hvordan skal vi overhovedet bare tage nogle små skridt på vejen til et alternativ, dér manglede jeg i høj grad nogle meldinger. Det synes jeg var ret ærgerligt, for vi ved jo alle sammen, at det er ikke gjort med de store armsving herinde. Vi kan godt stå med de store armsving herinde, men det er jo ikke det, der gør det reelle udslag. Det, der gør det reelle udslag, er, om der er en styrke uden for dette hus, som er villig til at bygge på en solidaritet og være med til at kæmpe et alternativ igennem, også selv om det koster, for det gør det, det er der ingen tvivl om. Det koster dyrt overhovedet at modstå de indgreb, som hagler ned over folk i øjeblikket.

Jeg blev skuffet, og jeg blev ærlig talt også sur, da hr. Svend Auken så alligevel skulle have den med én gang til – den var godt nok henvendt til SF – at det jo ville være meget lettere, hvis SF ville finde ud af at bekæmpe den borgerlige politik i stedet for altid at stå og brokke sig over socialdemokratiet. Den kommer altid med usvigelig sikkerhed, og den kunne lige så godt være møntet på VS, men det er klart, at hr. Svend Auken ikke omtaler VS heroppefra i et ordførerindlæg. Nu er det jo sådan, at vi ikke er socialdemokrater. Det er SF'erne heller ikke. Vi har valgt ikke at være socialdemokrater, fordi vi ikke tror på den socialdemokratiske model, som den er lagt frem. Vi tror ikke på, at man skal satse på et classesamarbejde – og da slet ikke, når de borgerlige og de borgerlige interesseorganisationer for flere år siden har givet udtryk for, at det gider de bare ikke have noget at gøre med mere. Vi tror heller ikke på, at man på én og samme gang kan håbe på og appellere om at komme i kassen med de borgerlige og så med den anden hånd slås for en alternativ politik. Det hænger ikke sammen. Der er ingen logik i det, og vi tror ikke på det.

Derfor vil jeg også bruge dette ordførerindlæg, som jeg har gjort det tidligere, til også at vende min kritik imod socialdemokratiet, for hvis vi ikke gør det, får vi aldrig nogen ændringer igennem, så får vi heller aldrig nogen sinde den diskussion med socialdemokratiet, som er så vigtig, hvis det overhovedet skal lade sig gøre at opdyrke en styrke uden for dette hus. Det handler også om fagbevægelsen, og det handler ikke mindst om den holdning, socialdemokratiet har haft til fagbevægelsen, om den parti- og fagchauvinisme, som socialdemokratiske ledere i fagbevægelsen har bedrevet i mange år, og som i virkeligheden har handlingslammet fagbevægelsen, og som har gjort, at den slet ikke kan stå distancen, når det kommer til stykket. Den har jo ikke kunnet stå distancen over for den borgerlige politik. Ja, dele af fagbevægelsen har gjort det, men hvor har den samlede fagbevægelse været? Hvor har LOs ledelse, som udelukkende består af socialdemokrater, egentlig været henne i denne kamp?

Lad os engang se på det seneste angreb, på angrebet på enhedsfagbevægelsen. Der er ingen tvivl om, at det er et dødsensfarligt angreb. Vi mener, det er vigtigt, måske vigtigere end noget som helst andet i den faglige kamp, at bevare en enhedsfagbevægelse, men de angreb, der er kommet fra mange forskellige sider i løbet af de sidste par måneder på enhedsfagbevægelsen, er jo ikke sprunget ud af den blå luft. De kan heller ikke bare skubes ind under tæppet med smarte bemærkninger om, at de borgerlige fisker i rørt vand. Den går ikke, det er ikke bare derfor. En stor del af årsagen – og den vigtigste årsag i mine øjne – ligger i den måde, socialdemokratiet selv har forholdt sig til fagbevægelsen på og opført sig i fagbevægelsen på. Faglige ledere i socialdemokratiet har betragtet fagbevægelsen som deres egen privatejendom, de har blæst medlemsdemokratiet en hatfuld, hvad enten det gjaldt partistøtten, eller det gjaldt andre ting. De har altid betragtet det som overordentlig vigtigt at få alle til at bakke op om den socialdemokratiske politik. Hvis de ikke ville med det gode, så måtte de med det onde. Det gælder også de situationer, hvor man har ekskluderet fagligt aktive medlemmer af fagbevægelsen, alene fordi de ikke ville indordne sig under den socialdemokratiske overhøjhed, og de mange, mange

[Anne Grete Holmsgård]

situationer, hvor man har truet med eksklusioner. Det er klart, at den slags svækker og splitter. Det svækker og det splitter i uhyggelig grad, og det betyder, at det er langt sværere at rejse en faglig kamp mod de mange angreb, der kommer.

Det har heller ikke ligefrem gavnet, at man har kunnet se faglige socialdemokrater, når der var en socialdemokratisk regering herinde, acceptere det ene angreb efter det andet – også de angreb, der har handlet om de virkelig vigtige og principielle rettigheder, som fagbevægelsen har tilkæmpet sig. Jeg tænker bl.a. på blokadecirkulæret, som blev gennemført under en socialdemokratisk regering.

Nu ved jeg godt, at socialdemokratiet er mange ting, der er stor forskel på socialdemokrater. Der har været masser af socialdemokrater, der var aktive, virkelig aktive i HT-konflikten; der har også været socialdemokrater, som helst så den konflikt ligge et vist sted. Jeg tænker ikke bare på Weidekamp, jeg tænker ikke bare på Per Kaalund, som havde utrolig svært ved at få alle juristerne til at falde på plads, og som i det hele taget hagede sig fast i juristerier fremfor at sige: det her gælder om at forsvare nogle tilkæmpede rettigheder og ikke om nogle juridiske spidsfindigheder.

Der er selvfølgelig stor forskel, der er stor forskel på højrefløjen i socialdemokratiet og venstrefløjen i socialdemokratiet. Der er stor forskel på den Charles Hansen, der kommer herind og opfatter sig selv som en del af en delegation, der består af arbejdsgiverne fra de danske værfter – kommer herind påhægtet den delegation med det ene formål at lægge pres på partierne for ikke at vedtage sanktioner mod Sydafrika – og på de faglige socialdemokrater, også ledende faglige socialdemokrater, som virkelig har turdet og villet se nødvendigheden af, at der må en aktiv faglig kamp til. Der er stor forskel på dem. Jeg mener selvfølgelig, at venstrefløjen skal slås for, at de, der forstår, at den faglige kamp er nødvendig, at principperne er nødvendige, bliver så mange som overhovedet muligt.

Det her handler også om partistøtten, det er klart, til de faglige organisationer og fra de faglige organisationer. Det har også været bragt op her igen. Jeg har sagt det tidligere, og jeg vil godt sige det igen: selvfølgelig skal fagforeningerne have ret til at yde økono-

misk støtte til de politiske partier. Der skal ikke med vores stemmer vedtages forbud mod den slags. Fagforeningerne skal ikke være upolitiske, men det, de skal være, er uafhængige af partipolitik; de skal ikke være socialdemokratiets ejendom, de skal være demokratiske. De skal være så demokratiske, at alle medlemmer føler, at det er demokrati, det handler om, for ellers får man aldrig nogen sinde den aktive kamp. Det gør hr. Svend Auken heller ikke, selv om han ser sur ud nu. Den kommer aldrig, og så kan vi godt skyde en hvid pind efter noget som helst alternativ.

Jeg mener, at det opgør skal tages i fagbevægelsen selv, det skal folketinget ikke blande sig i, men det er dødsensnødvendigt, at det bliver taget, og den kommende tid vil vise, om det er gået op for tilstrækkelig mange socialdemokratiske ledere, at det er her og nu, der skal handles. Det hjælper ikke at blive ved med at skubbe skårene ind under gulvtæppet. Ellers er jeg helt sikker på, at så kan socialdemokratiet se frem til, at det bliver et mindre og mindre parti.

Til allersidst vil jeg godt gøre en bemærkning om noget, hr. Svend Auken sagde. Han sagde, at han mente, folketinget skulle hilse det norske initiativ i sikkerhedspolitikken velkommen, altså den aftale, der er indgået mellem regeringen og oppositionen. Jeg må sige, det gibbede lidt i mig, og jeg var ærlig talt dybt skuffet over det. Så vidt jeg kan se af avisreferaterne, er indholdet bestemt ikke særlig godt, og det er navnlig ikke godt i forhold til, hvad der faktisk er vedtaget i denne sal. Jeg må meget beklage, at det ser ud til, at den fløj, som har støttet, at socialdemokratiet går videre sammen med fredsbevægelserne i sikkerhedspolitikken, øjensynlig har lidt et nederlag igen i den socialdemokratiske gruppe.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti takker statsministeren for besvarelsen under denne forespørgselsdebatt. Vi er enige med statsministeren i, at det er bydende nødvendigt, at den offentlige udgiftspolitik og den stramme indkomstpøolitik videreføres, så den positive virkning og den gode udvikling, der har været for produktionen, med investering i nye arbejdspladser, med større beskæftigelse og bekæmpelse af

[Steffensen]

ledigheden, kan fortsætte. Kristeligt folkeparti er derfor meget tilfreds med, at regeringen og det radikale venstre har opnået enighed om hovedlinjerne i den økonomiske politik også for 1985, så erhvervslivet og i øvrigt hele samfundet kan disponere og investere efter de fastlagte retningslinjer.

Opgaverne, der skal løses, er stadig mange. Arbejdsløsheden er alt for høj, underskuddet på betalingsbalancen alt for stort og underskuddet på statens finanser ligeså. Men folketingsåret, der nu er gået, viser, at det kan nytte at gøre en indsats. Det er muligt at dreje den økonomiske udvikling i en mere positiv retning, og sat i relation til de fattige landes problemer og vanskeligheder er vore økonomiske problemer jo små og overskuelige. Det bliver de, når de sættes i relation til de områder i verden, hvor hungersnød og tørke truer hele befolkningsgrupper med udslættelse. Det bliver de sat i relation til de steder, hvor angst og frygt for epidemier på grund af mangel på nødtørftig medicin hører til hverdagens tunge rytme for slet ikke at tale om ønskedrømmen, som kun enkelte procent får opfyldt: den nødtørftigste undervisning og oplæring. Set i det lys er vi et rigt, privilegeret samfund, der har forpligtelse til at øge u-landsbistanden yderligere, for at hjælp til selvhjælp kan sætte befolkninger i gang med at løse deres egne problemer og dermed lindre den værste nød. Kristeligt folkeparti håber, at den brede enighed, der har været her i folketingspartierne om at løse denne vigtige opgave i de forløbne år og det forløbne år, fortsat må være til stede.

Kristeligt folkeparti hilser med tilfredshed, at det er lykkedes regeringen at komme igennem folketingsåret med et solidt og bredt flertal for energipolitikken. Her tænker jeg først og fremmest på naturgasprojektet. Man kan mene om det projekt, hvad man vil, men alle må erkende, at der er ingen vej tilbage. Den eneste vej frem for at få rentabilitet i det projekt med tiden er at få gassen solgt til så mange som muligt, og det er da også glædeligt, at de sidste oplysninger og bulletiner fortæller, at det går stadig bedre med dette.

Sjældent om nogen sinde har der hersket så stor aktivitet på miljøområdet som i den nu afsluttede folketingsperiode, og kristeligt folkeparti kan også her glæde sig over, at det er lykkedes i alle væsentlige forslag at få omtrent alle folketingspartier bag beslutnin-

gerne. Man kunne her nævne miljøministerens forsøringslov som et smukt eksempel på det samarbejdende folkestyres funktion. Det er rigtigt, som flere ordførere har nævnt, at her har været et konstruktivt samspil mellem oppositionen og regeringen.

Statsministeren nævnte regeringens oplæg til en skattereform som et af de elementer, den økonomiske politik skulle bæres frem af. Kristeligt folkeparti finder det afgørende vigtigt, at regeringen heri har givet tilsagn om, at den i den forbindelse vil tage initiativ til at løse børnefamiliernes særlige problemer. En stærk og konstruktiv familiepolitik er den bedste garanti for et sundt samfund.

Ved flere lejligheder har vi her i folketingsåret drøftet videovoldsproblemet. Ingen vil formodentlig benægte, at disse rædselsfulde og voldelige film er en grov forsimpning og nedværdigelse af mennesket. De forstyrrer barnesindet og ungdomssindet i en harmonisk udvikling, og kristeligt folkeparti mener stadig, at der bør ske lovgivning på området, så børn og helt unge værnes mod den forråelse og perversitet, disse voldsfilm er udtryk for.

De små samfund er på mange måder truet, og ofte giver man teknikken og udviklingen skylden for, at det er tilfældet, men det er ikke rigtigt. Ansvar er og bliver politikernes. Vil vi være troværdige i befolkningens øjne, må vi også leve op til de løfter, vi selv udsteder. Det nytter ikke noget, at man taler om de små samfunds og de små øers værdi for samfundet, hvis man samtidig underminerer deres eksistens ved anden lovgivning. Det er og bliver et spørgsmål om politisk vilje og helhedssyn. Kristeligt folkeparti er i den forbindelse tilfreds med, at regeringen har øvet en væsentlig indsats på dette område, og her kunne man nævne loven om hjælpen til de små øer, som vi vedtog kort før jul.

Et andet aktuelt problem, vi står med i dag, er problemet med vores hospitalsstruktur, og her tænker jeg på specielt Diakonissestiftelsen. Kristeligt folkeparti har sammen med de fleste partier i denne folketingsperiode vedtaget et beslutningsforslag for 3 år siden, der pålagde den daværende regering at sørge for, at hospitalet blev opretholdt som et aktivt hospital med de funktioner, som hospitalet dengang havde. Det er derfor vores opfattelse, at de nuværende regeringspartier har

[Steffensen]

en særlig forpligtelse og et særligt ansvar over for denne beslutnings ordlyd, over for det, vi dengang lovede at sikre, og det er nødvendigt at tage det alvorligt, hvis vi vil bevare troværdigheden i befolkningen. Kristeligt folkeparti forventer derfor, at der også fra regeringens side kommer et udspil hertil.

Udfordringerne og opgaverne er mange og forskelligartede. Vi vil være åbne over for tidens problemer, så vi ikke på grund af fastlåste vaner og systemer hindres i at tænke nye tanker. Vi må vise omsorg for og solidaritet med det folk, vi er en del af, og som vi elsker. Men mødet med en mangfoldig samtid og en uvis fremtid kræver forankring, forankring i vor historiske baggrund og i de grundlæggende åndsværdier, forankring i de kristne grundværdier, forankring i det livets ord, som aldrig skal dø, og som er grundteksten for hele vor kultur. Uden denne forankring bliver vi rodløse og håbløse, og så har vi ingen chancer for at styre udviklingen og tilføre vor egen samtid noget konstruktivt. Det, vort folk i stigende grad trænger til og har behov for, er nye idealer og samling og fællesskab mellem mennesker, båret af ånd og ikke af materialisme. Vi kan udtrykke det forskelligt, men Jakob Knudsen har engang udtrykt det sådan i et af sine kristelige foredrag:

»Du må hvile i Gud, for at du kan have dine hænder fri til arbejdet.«

Uanset hvordan vi udtrykker det, så er det den rodfæstethed, der er en forudsætning for en fremtid med håb.

Maisted (FD):

Statsministerens tale her ved folketingets afslutning mindede mig om direktørens afslutningstale, når vi havde overstået et godt arbejdsår; der var tak til alle afdelingerne, og det gik så og så godt. Jeg vil ikke ødelægge idyllen ved at sige, at denne regering ikke har opnået noget fornuftigt. Det har den bestemt, men det er hele tiden i sammenligning med, hvad vi kunne have ventet os fra socialdemokratisk side.

Vi har tre hovedproblemer i dansk politik. Det ene er arbejdsløsheden. Om den er 285.000 eller den er 300.000, er i den sammenhæng underordnet; det væsentlige er, at den er alt for høj.

Det andet er udlandsgælden. Den vokser desværre. Der vil jeg godt lige henvise til, hvad finansministeren sagde den 15. december 1983. Han sagde (Folketingstidende 1983-84, 1. saml., sp. 3951):

»Vi ønsker at styrke eksport, produktion, investering og beskæftigelse, for det er den politik, som afgørende skal genskabe trygheden i samfundet, i familierne og hos den enkelte. Det er også den politik, der skal give os overskud i forhold til udlandet i løbet af de næste par år...«

Beklageligvis ser det ud til, at regeringen ikke kan leve op til det, finansministeren udtalte i december måned 1983. Vi har en udlandsgæld på 200 mia kr., det er næsten et ufatteligt beløb. Når man dertil lægger, at vi har en indenlandsk statsgæld, der nærmer sig 400 mia kr., så må man være klar over, at dette samfunds alvorligste problem er, at det kommer til at lide rentedøden, hvis man ikke gør noget væsentligt.

Den økonomiske politik i det danske samfund er derfor stadig væk meget afgørende. Hvis disse problemer ikke bliver løst, så kan vi tale om sociale forhold, og hvad vi ellers har lyst til, ganske uden nytte, idet de stigende renteudgifter vil kvæle enhver form for social fremgang og økonomisk fremgang for den danske befolkning.

Det kan derfor ikke nytte, at man siger, det er gået så og så godt under denne regering. Det er nemlig ikke gået tilstrækkelig godt, og årsagen til, at det ikke går tilstrækkelig godt, er jo, at det radikale venstre er blevet femlingen i denne firlingeregering. De radikale bremser reelt for en fornuftig økonomisk politik, på trods af at de altså vil være med til nogle fornuftige tiltag.

Regeringen konstaterer også i sin budgetredegørelse, at en opbremsning ikke er tilstrækkelig. Man skriver, at selv om denne opbremsning i de offentlige udgifters vækst er et skridt i den rigtige retning, har opbremsningen været mindre end tilsigtet. Altså næsten på samtlige områder har regeringen ikke kunnet leve op til sin egen målsætning. Men det skal straks siges, at den har gjort det betydelig bedre, end man måtte forvente det var sket under en socialdemokratisk regering.

Regeringens politiske tiltag har jeg tidligere omtalt, og jeg har henvist til, hvad man har skrevet selv i regeringsbladet Berlingske

[Maisted]

Tidende, hvor man fra vismændenes side også har konstateret, at der er tale om forringet konkurrenceevne, at der ikke er kommet et yderligere rentefald på grund af for stor en pengemængde, og, hvad der er nok så væsentligt: man påpeger, at hvis arbejdsmarkedet bliver svækket, så risikerer man at få engelske tilstande og dermed engelsk levestandard.

Hvad er så løsningen på disse problemer? Det er selvfølgelig massive skattelettelser både til lønmodtagerne og til erhvervslivet. Kun ad den vej og ved hjælp af offentlige besparelser har man en chance for at løse problemerne.

Men det er selvfølgelig temmelig vanskeligt at gennemføre parlamentariske løsninger i dette samfund, når man oplever, at udenomsparlamentariske kræfter støttes af landets største parti. Hvad de ikke opnår ad parlamentarisk vej, forsøger de åbenbart at gennemtvinge ved at indføre anarkistiske tilstande i det danske samfund og støtte f.eks. de ulovlige strejker, vi har været vidne til mod HT, og som desværre flourer over hele landet.

Men man forstår det selvfølgelig, når lederen af landets største parti kan udtale som følger ved et besøg i et kommunistisk land. I Nordkorea udtaler hr. Anker Jørgensen følgende:

»Jeg ved, hvor meget De, Kim Il Sung, har helliget Dem arbejdet med dette vidunderlige lands uafhængighed og Deres folks lykke.«

Så er man klar over, at det altså ikke er et demokratisk parti, man har med at gøre – desværre landets største parti – men et parti, der er parat til at benytte de metoder, som man kender fra de kommunistiske lande.

For at vise, hvilken holdning de frie demokrater, som går ind for den personlige frihed, og som går ind for, at man skal overholde grundloven, har, vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer indenrigsministeren til at sætte hovedstadsrådets beslutning om fyring af de HT-chauffører, der ikke ønsker at være medlem af SiD, ud af kraft, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg er af den opfattelse, at det er en sørgelig afslutning for folketinget, når man ikke har grebet ind over for disse ulovlige aktioner, og jeg må sige, at statsministeren og indenrigsministeren bærer et stort medansvar. Den danske befolkning har hørt statsministeren udtale, at det var glasklart, at her var tale om, at hovedstadsrådet foretog en ulovlig handling. Hvad kunne den danske befolkning så vente af denne regering og af statsministeren: at man foretog sig noget, at man aktionerede imod ulovlige handlinger? Det eneste, vi har oplevet, er snak og atter snak; der er intet sket på dette område.

Jeg har tidligere under debatten fremhævet, at der her er tale om ikke alene ulovlige strejker, men et klart brud på grundloven, indtil flere paragraffer, og det skal jeg selvfølgelig ikke gentage, men jeg er dybt skuffet over, at en borgerlig regering, som burde være den første til at varetage folkets borgerrettigheder, være den første til at varetage dets interesser og beskytte befolkningen, således at grundloven stadig væk var gældende for alle i dette samfund, ikke har reageret.

Den samme holdning, som vi konstaterer i de indenrigspolitiske spørgsmål, har vi også set udfolde sig med hensyn til de udenrigspolitiske spørgsmål. De frie demokrater går ind for NATO. Det siger socialdemokraterne at de også gør, men ikke desto mindre underminerer de de beslutninger, de selv har været med til at træffe. Det var under en socialdemokratisk regering, man traf den såkaldte dobbeltbeslutning. Alligevel fører man sig frem på en sådan måde, at vi kun kan tolke det, som om man vil undergrave de beslutninger, den socialdemokratiske mindretalsregering og folketinget har taget.

De frie demokrater, som går ind for NATO, gør det af følgende grunde. Vi ønsker at tilhøre en fri nation, en nation af frie mennesker, og den eneste mulighed, vi ser for, at dette kan opretholdes, er at være medlem af en forsvarsalliance som NATO. Når vi er medlem af NATO, må man også logisk erkende, at den førende nation, der skal varetage dette lands interesser på det forsvarspolitiske område og med hensyn til afspænding i denne verden, er USA. Derfor er det ganske urimeligt, at man foretager handlinger, der undergraver den forhandlingsposition, USA burde have over for de diktatoriske lan-

[Maisted]

de, der repræsenteres i forhandlinger af den anden supermagt, USSR.

Når man taler om atomfrie zoner i Europa, gør man efter min opfattelse noget ganske fundamentalt; man svækker USAs forhandlingsposition, men man bidrager også til alle fredselkende menneskers opfattelse af, hvad man kan opnå af fred, man bidrager med en falsk løsning, for det er jo aldrig nogen sinde set i verdenshistorien, at man kunne indgå en såkaldt ikke-angrebspakt med nogen. Når man opretter atomfrie zoner i Europa, så tror de fleste mennesker, at disse atomfrie zoner vil være friholdt for et atomangreb i tilfælde af en krig. Dette er jo overhovedet ikke tilfældet, for selvfølgelig reducerer det ikke atomarsenalet, hverken i Øst eller i Vest, at man finder på den slags ting. Men det, man gør, er, at man inviterer de kommunistiske lande til at foretage et eventyrtogt. Man opfordrer dem jo ligefrem til at sige: skal vi prøve at besætte den del af den frie verden, som nu har fået indført atomfrie zoner? Tilsyneladende kan vi gøre det uden risiko; vi må forvente, at USA, som er blevet svækket i deres forhandlingsposition, ikke mere har tillid til disse nationer og derfor vil se på en invasion med konventionelle styrker i Vesteuropa, uden at de vil foretage sig noget; de føler ikke, at de har opbakning til, at de har grund til at risikere en atomkrig, der kunne ramme deres eget land.

Det er alt, hvad man vil kunne opnå, hvis man følger en sådan strategi. Jeg føler, at det er godt i tråd med den øvrige politiske linje, de socialistiske partier har anlagt i folketinget. Det er et angreb på den frie verden, det er et angreb på et Danmark, der burde forsvare den personlige frihed, der burde forsvare grundloven, der burde forsvare det enkelte menneskes ret til at tænke frit i dette land. Man ønsker såkaldte kollektive, solidariske løsninger, som kun kan opnås ved, at man tilsidesætter fundamentale borgerrettigheder i dette land.

Det er derfor, den økonomiske diskussion er trængt noget i baggrunden ved denne afslutningsdebat, idet der intet alternativ er fra partier, der har en sådan holdning til det demokratiske samfund. Der er intet alternativ, heller ikke økonomisk, fra det største parti her i landet; de har intet fremlagt, der kunne begrunde, at de skulle være i stand til at løse problemet med arbejdsløsheden, afskaffe be-

talingsbalanceunderskuddet eller nedsætte underskuddet på de offentlige budgetter. Der er intet begrundet. Det eneste, vi kender til deres såkaldte reformer, er yderligere offentlige udgifter. Det kender vi jo fra dengang, de gav op. Man må jo huske på, at den socialdemokratiske regering gav op i efteråret 1982. Der var ingen, der tvang dem til at gå, de gav frivilligt op, fordi de var ude af stand til at løse landets økonomiske problemer. De har så ringe en parlamentarisk opbakning, og de er ude af stand til at løse fundamentale problemer i det her samfund, så de har altså følt sig foranlediget til at bruge antiparlamentariske midler. Det er det, vi kan vente os fra den fløj her i folketinget, når vi når frem til overenskomsterne i 1985; så får vi en massiv bekæmpelse af den siddende regering med antiparlamentariske midler. De skal nok vide at gå ud og stoppe samfundet, fordi de ingen løsninger har her i folketinget. Det er sørgeligt, at det er kommet så vidt med landets største parti.

De frie demokrater går som sagt ind for den personlige frihed, vi går ind for grundloven, vi går ind for et frit samfund, og vi vil være med til at bekæmpe de socialistiske tiltag, som viser sig her i folketinget.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Breckmann (Fær.):

Fire måneder er gået, siden systemskiftet indtraf her i folketinget i forholdet Færøerne-Danmark, og der er en anledning til at tage bestik.

Forventningerne til virkemulighederne var små, idet folketinget i mine landsmænds bevidsthed er lagtinget underordnet som politisk forum. Dog var jeg opsat på at repræsentere den nye frisindede holdning på Færøerne, at give udtryk for det ideologiske strømskifte, som er blevet båret af den nye generation overalt i Vesten, idet marxisterne med deres tvangsforestillinger er ved at lide samme skæbne her som deres åndelige slægtninge øst for det store ideologiske vandskel, jerntæppet. De er løbet tør for ideologisk fornyelse, de har lidt moralsk skibbrud, de

[Breckmann]

har tabt troværdigheden i folket, og de har tabt tilliden til deres egne politiske værdier.

Lad dog dette være også en anledning til at takke alle medlemmer her i huset for den gæstfrihed uden hensyn til politisk anskuelse, der var med til at gøre arbejdet menneskeligt behageligt. Særlig tak til det konservative folkeparti, hvis tekniske samarbejde har været givtigt, og til regeringspartierne i øvrigt, der med velvilje har modtaget og besvaret de sager, jeg har fremlagt til behandling i al beskedenhed.

Min stilling her i tinget som udenforstående har medført, at nogle af regeringens sager ikke er blevet bragt sikkert i hus, men dog har regeringspartierne aldrig forsøgt at presse på for at få direkte stemmestøtte, og den gentlemanlike holdning tjener jer til ros.

Det har også glædet, at det politiske arbejde her på tinge har været med til at åbne både danske politikeres og den danske offentligheds øjne for Færøernes særlige stilling i det danske rige. I indser, at vi i videst muligt omfang vil prøve at klare vore egne sager på grundlag af selvansvar og en stærk økonomi båret oppe af et velfungerende hjemligt erhvervsliv, for selv en socialist må indrømme, at kun et stærkt erhvervsliv kan garantere den eftertragtede velfærd, at det just er kapitalismen, der trækker læsset, også for de svageste, i langt højere grad end reagensglaskollektivismen i Øst har magtet, og at det er markedets suverænitet, der gør os til mål for den østlige misundelse.

Inderst inde ved vi alle sammen, at man ikke styrker den svage ved at svække den stærke. Hvis værdierne ikke bliver skabt af et frit erhverv, har selv socialisterne ikke noget at dele ud til sig selv og sine, når dagen er til ende. Dette er ved at blive den dominerende opfattelse på Færøerne, og gid det måtte blive det hernede hos jer også.

Det er ved at gå op for politikere og offentlighed her i Danmark, at det økonomiske forhold mellem vore to lande virker i begge retninger, virker gensidigt. Ser vi på den danske statsstøtte til Færøerne på ca. 500 mill. kr. årligt og sammenligner den med de beløb, der tilstrømmer det danske samfund fra Færøerne, ser billedet sådan ud:

Færøerne eksporterede i fjor for ca. 400 mill. kr. til Danmark, hvorimod vi importerede for ca. 1.300 mill. kr. fra Danmark. Isoleret betyder dette næsten 1.000 mill. kr. i jeres

handelsbalancefavor. Sagt med andre ord repræsenterer Færøerne knap 1 pct. af rigets samlede befolkning, hvorimod vi yder et handelsoverskud til jer, der i værdi svarer til næsten 10 pct. af jeres samlede årlige handelsbalanceunderskud. Dette forhold bliver dog som sagt til dels udlignet af statstilskuddet, men det begrundes dog ønsket om at begynde på en afklaring af de forældede metoder, hvormed vi ordner vore mellemværender.

Nogle af de sager, som blev bebudet til fremsættelse i åbningsdebatten, er allerede blevet behandlet og besvaret. Mange af reaktionerne har været opstemmende. Disse har naturligt angået færøsk-danske fællesanliggender.

Jeg vil her takke industriministeren for hans positive svar på en henvendelse om brug af finansieringslån som et færøsk svar. Jeg vil også takke socialministeren for hans holdning til overtagelse af åndssvageforsorgen på Færøerne. Det var opmuntrende at høre, at undervisningsministeren vil sikre opretholdelsen af det færøske faste lektorat ved Københavns universitet. Det var demokratisk bekræftende at få lov til at medvirke til lagtingets og den færøske presses besøg på radarstationen i Mjørkadali og på den måde få jordet det spæde socialistiske forsøg dér på at undergrave Vestens forsvar mod Øst.

Derimod var statsministerens svar på ønsket om Færøernes medbestemmelsesret i forsvarsspørgsmål, der direkte angår færøsk landområde, ret så vagt, men det bliver der uden tvivl en mulighed for at vende tilbage til.

Trafikministeren var samarbejdsvillig angående Færøernes begyndende deltagelse i flyvningen til og fra Færøerne. Vi håber på at kunne indlede et samarbejde på dette felt inden længe med en overtagelse af koncessionen for øje.

Af mest vidtrækkende betydning er dog den borgerlige regerings holdning – udtrykt utvetydigt af statsministeren – til en omlægning af den nuværende refusionsordning til bloktilskud, der relativt og med tiden absolut vil formindske den direkte danske statsstøtte til Færøerne. Sammen med de mange mindre sager, der er rejst siden januar, og som har fået en positiv reaktion, øjner man nu en linje i politikken, der varsler en genoptagelse

[Breckmann]

af den udvikling i forholdet Færøerne-Danmark, der i forløbne tider har været medvirkende til et mere sundt, stærkt og velfungerende samfund, tillidsfuldt hjulpet på vej af et folketing, der virker i oplyst ånd, som det sømmer sig demokratiske nationer.

Lagtinget har nu herfra fået overbragt besked om regeringens holdning til de nævnte sager og kan tage de næste skridt, når flertallet er til stede i hver enkelt sag.

Endnu har tiden ikke været moden til at rejse spørgsmålet om en overtagelse af den færøske undergrund, der desværre af andre politiske årsager ikke får opbakning her i tinget. Landsstyret arbejder dog med denne sag og får den forhåbentlig løst på tilfredsstillende måde i samråd med regeringen.

Spørgsmålet om en liberalisering og en overtagelse af TV- og radiospredning er endnu ikke rejst, men det kommer. En henvendelse om overtagelse af lovgivningskompetencen vedrørende personnavne er ligeledes under forberedelse.

Problemet om overhøjhedsretten til Rock All er også på vej samt nogle andre, der alle udgør et samlet mønster i en naturlig udvikling i forholdet Færøerne-Danmark fremover.

Jeg vil slutte med at erklære over for folketinget og især over for den socialistiske opposition, der igen i dag gør flere forsøg på at gøre livet umuligt for regeringen, at det frisisindede arbejde lader sig ikke begrænse af vand eller land og endnu mindre af socialistisk rænkespil. Så længe jeg repræsenterer færøske frisisindede vælgere her i folketinget, skal oppositionen vide, at et socialistisk frontalt angreb på denne regering er et angreb på borgerligt oplyst frisind overalt. Oppositionen, socialismen, har haft sin besøgstid. Den sluttede heldigvis i 1982, og det var godt både for oppositionen selv, synes jeg, og for dette samfund som helhed.

Lad dette være en påmindelse om, at denne regerings beståen ikke blot er i Danmarks, Nordens og Europas, men i hele Vestens interesse. Styrkelsen af denne interesse er alle frisisindedes overordnede mål. Det skal alle kollektivistiske undergravere af Vestens økonomi, forsvarsvilje og livsværdier affinde sig med, så længe vi repræsenterer det demokratiske flertal i befolkningerne.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg kunne forstå på hr. Breckmann, at så længe han repræsenterer færinger her i tinget, vil et angreb på den borgerlige regering blive afvist også med hans stemme.

På den baggrund og på baggrund af den meget markante valgkamp, hr. Breckmann førte på Færøerne, samt på baggrund af den meget markante tale, hr. Breckmann holdt her i tinget under åbningsdebatten, kunne jeg da godt tænke mig at stille et spørgsmål, idet talerne, også under valgkampen, indeholdt formuleringer om, at man ikke ville blande sig i intern dansk lovgivning, og det har der været stor tilfredshed med på Færøerne.

Nu har vi fået at vide, at regeringen ikke vil blive væltet, hvis hr. Breckmann kan gøre noget for det, og så vil jeg gerne spørge – for der er jo sket noget interessant i de sidste uger her i folketinget: er det sådan, at når hr. Breckmann ikke er til stede, er hans stemme deponeret i hr. Knud Østergaards lomme i sager, der drejer sig f.eks. om dansk gymnasielovgivning, om dansk sociallovgivning, om dansk skolelovgivning osv.?

(Kort bemærkning).

Breckmann (Fær.):

Jeg sagde før, at jeg aldrig er blevet presset af regeringspartierne til at stemme for interne danske forslag, og jeg sagde endda, at det har medført, at der var et par sager, der ikke blev bragt sikkert i hus netop af den grund.

Hvis det er det partitaktiske rænkespil, som socialdemokratiet har opført de sidste dage, og som også gik meget hårdt ud over et par af dets egne medlemmer, så beklager jeg det. Det var socialdemokratiets eget påfund. Men jeg vil dog tilbagevise insinuationen fra før ved at sige, at der har været dage, hvor clearingen af mit mandat, der er lige så grundlovssikkert som sidste ærede talers – håber jeg – er kommet socialdemokratiet til gode, og hvor det har været opportunistisk udnyttet af ret så fremstående folk i samme socialdemokrati.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes stadig væk, der mangler en afklaring af, hvordan det nye færøske medlem

[Kaj Poulsen]

vil operere her i folketinget. Vi ved, at hr. Breckmann under valgkampen på Færøerne har kørt på, at man skulle sandelig ikke blande sig i intern dansk lovgivning, og på den baggrund spurgte jeg hr. Breckmann: er det sådan, at i alle de situationer, hvor hr. Breckmann ikke kan være til stede her i folketingsalen, er hans stemme en stemme for regeringens synspunkt i gymnasielovgivningen, skattelovgivningen, skolelovgivningen, sociallovgivningen? Det synes jeg vi mangler et svar på.

(Kort bemærkning).

Breckmann (Fær.):

Jeg tror, jeg svarede tydeligt nok, dog uden at referere direkte til forslag fra regeringens side, der eventuelt kommer i farezonen i morgen, og de forslag, der har været i farezonen og måske endda er faldet.

Vedrørende det andet spørgsmål, om valgkampen på Færøerne, hvor jeg på mit partis vegne sagde, at vi som helhed ikke vil blande os i interne danske anliggender, altså anliggender, der ikke angår Færøerne, vil jeg påvise, at jeg har klaret frisag med mine vælgere med hensyn til det valgløfte.

Det sidste spørgsmål, som blev stillet, besvarede jeg før med, at det socialdemokratiske parti meget godt vidste, hvordan I skulle behandle min stemme, da det passede i jert kram.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes, det er overordentlig beklageligt, at vi ikke kan få et klart svar fra hr. Breckmann. Statsministeren synes, det er fikst, kan jeg høre, men jeg synes, at hr. Breckmann må forklare også statsministeren og folketinget: hvad er det færøske mandat, og hvad skal det bruges til her i folketinget? Folketinget har selvfølgelig brug for klart at vide: vil hr. Breckmanns stemme i de tilfælde, hvor han ikke er til stede i salen, kunne tages til indtægt for hr. Knud Østergaards synspunkter ved, at clearingsrettigheden fuldstændig er lagt over til det konservative folkeparti? Og på den baggrund: vil hr. Breckmanns stemme så kunne bruges til al intern dansk lovgivning?

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Der har bare i maj måned tre gange været tale om clearing mellem hr. Breckmann og medlemmer af den socialdemokratiske folketingsgruppe. Det var tilfældet den 8. maj, det var tilfældet den 10. maj, og det var tilfældet den 15. maj.

Johs. M. Olsen (V):

Jeg vil ved afslutningen af denne folketingsamling benytte lejligheden til at fremføre nogle enkelte principielle synspunkter vedrørende sambandspartiets politiske linje med hensyn til rigsfællesskabet.

Årsagen til, at jeg kommer med de udtalelser, er det, som folkeflokkens repræsentant i den sidste tid er fremkommet med her i folketinget om folkeflokkens selvstyreplaner.

Sambandspartiet er det parti på Færøerne, som i sit principprogram fastholder rigsfællesskabet med den øvrige del af riget, og sambandspartiet er på dette punkt kompromisløst i modsætning til alle andre færøske partier. Det er først og fremmest sambandspartiets faste og kompromisløse holdning til rigsfællesskabstanken, som er årsag til, at vi i dag på Færøerne kan påberåbe os et rigsfællesskab, et fællesskab, som bl.a. har skabt muligheder for den store udvikling, det færøske samfund har gennemgået på alle områder i den forløbne tid. Derfor er det af største betydning set med sambandspartiets øjne, hvordan Danmark løser sine problemer på mange områder, ikke mindst på de økonomiske, for løsningen har i mange tilfælde også indvirkning på det færøske samfund.

Jeg har med tilfredshed konstateret, at både den nuværende og den forhenværende statsminister i deres redegørelser her i tinget har lagt vægt på at bevare og udbygge det tillidsfulde samarbejde mellem Færøerne og Danmark inden for den eksisterende hjemmestyreordning. Netop denne hjemmestyreordning, som blev gennemført på Færøerne af det gamle selvstyreparti, socialdemokratiet og sambandspartiet, er årsag til, at de ønsker, man fra færøsk side fremfører over for de politiske myndigheder i Danmark, ikke er en tiggergang, men lovfæstede rettigheder i folkehjemmestyreordningen.

Derimod får disse betragtninger mig ved denne lejlighed til at udtale, at de færøske

[Johs. M. Olsen]

partier, som ikke stemte for hjemmestyreløven, ikke i samme grad og med god samvittighed er i stand til at stille krav om både det ene og det andet her i folketinget, sådan som vi har oplevet det i den sidste tid, hvor folkeflokkens har været repræsenteret her i folketinget, for det kommer mest til at ligne en tiggergang.

Men jeg må tilføje, at når løsrivelsespartiet folkeflokkens ikke har fremsat forslag om at afskaffe hjemmestyreløven, må man gå ud fra, at den alligevel er god nok og er accepteret med tilbagevirkende kraft.

Jeg skal ikke her fremkomme med udtalelser vedrørende folkeflokkens selvstyreplaner, som folkeflokkens repræsentant har bebudet at ville fremsætte forslag om her i folketinget, planer, som bl.a. skulle omfatte, at den færøske undergrund ikke mere skal være et fælles anliggende, og at den nuværende tilskudsordning skal afløses af et stadigt aftrapet bloktilskud, men blot minde om, at den korrekte fremgangsmåde for alle færøske partier – og det gælder ikke mindst folkeflokkens, som jo selv er repræsenteret i det færøske landsstyre – er, at spørgsmål, der vedrører forholdet mellem Færøerne og rigsfællesskabet, bør rejses i lagtinget. Hvis der er et flertal i lagtinget for et givet standpunkt, skal det derefter forhandles mellem regeringen og landsstyret. Herefter kan det så give anledning til en lovændring. At benytte andre fremgangsmåder som uden forberedelse og uden om landsstyret at rejse spørgsmål herom i det danske folketing tjener ikke noget fornuftigt politisk formål.

Årsagen til, at jeg fremdrager disse forhold her, er, at som regel vækker den færøske politiske debat ikke stor interesse i Danmark, men ordvekslingen mellem folkeflokkens repræsentant og regeringen, her særlig statsministeren, har vakt en del røre på Færøerne på grund af statsministerens gennemgående positive holdning til folkeflokkens løsrivelsesplaner. Jeg vil derfor bede om, at man i folketinget og regeringen ikke uden videre antager folkeflokkens repræsentants udtalelser som værende dækkende for et flertals mening i den færøske befolkning, for det er de ikke, og måske er de heller ikke dækkende for meningen i hans eget parti, folkeflokkens, som erfaringsmæssigt meget sjældent udtaler sig eller fremtræder i det politiske liv med et samlet standpunkt, hvilket partiets

repræsentant i folketinget i ord og ikke mindst i handling har bevist klart og tydeligt her efter folketingsvalget.

Jeg har lagt mærke til det skisma, der har været mellem folkeflokkens repræsentant og socialdemokratiet her i folketinget i den sidste tid. Vel er jeg ikke socialist eller socialdemokrat, men det er min og mit partis opfattelse nu som tidligere, at samarbejdsmulighederne inden for rigsfællesskabet såvel som på alle andre områder først og fremmest beror på gensidigt tillid.

Vi har fra sambandspartiets side så vidt muligt over for gamle og nye partier i folketinget og dermed også i regeringen bestræbt os for at opretholde et tillidsfuldt gensidigt politisk samarbejde med alle partier, hvilket også efter vor mening har medvirket til et positivt resultat for begge parter.

Sambandspartiet vil bibeholde det gode forhold, vi har haft til partierne i folketinget, og om muligt forbedre det. Jeg vil understrege, at selv om vi har en borgerlig mindretalsregering, som sambandspartiet så langt, som det er politisk muligt, fuldt ud støtter, har vi erfaret den samme velvilje over for det færøske samfund til at bevare og udbygge et tillidsfuldt samarbejde mellem Færøerne og Danmark inden for de eksisterende hjemmestyreordninger fra andre regeringskoalitioner og socialdemokratiske mindretalsregeringer. De positive resultater af dette tillidsfulde samarbejde værdsætter vi, på samme måde som vi værdsætter samarbejdet under den nuværende regering.

Jeg vil slutte med at takke regeringen og folketinget for en positiv indstilling til Færøerne og for de positive afgørelser, der er truffet i sager vedrørende Færøerne i denne folketingssamling. Og skulle jeg nævne blot en enkelt sag, måtte det være en speciel tak til finansminister Christophersen, som på min opfordring i regeringen og finansudvalget fik udvirket en forhøjelse på 12 mill. kr. til den færøske realkredit, som sammen med andre finansierer nybyggeriet til den færøske fiskerflåde.

Steenholdt (GrønL.):

Det er ikke gymnasiebyggeriet, jeg skal blande mig i, men jeg vil sige: bare dog alle her i salen var enige om, at man er ligeværdige medlemmer af folketinget, uanset om

[Steenholdt]

man er valgt i Ålborg, på Færøerne eller i Grønland. Vi er lige og skulle således kunne arbejde sammen, uanset om sagerne drejer sig om Jylland, Grønland eller Færøerne.

Jeg kunne sige, at der er politisk røre i disse dage i Grønland, for der skal også snart være valg til landstinget. Jeg vil dog ikke bruge talerstolen til valgkamp, når min kollega her i salen ikke er til stede, men vi er bekymrede for den økonomiske situation i Grønland. Jeg kan se, at folketinget har vedtaget Grønlands udmeldelse af EF for et par dage siden, og dermed har jeg set, at folketinget også har taget ansvaret for, hvad der kunne ske med Grønlands økonomiske situation i fremtiden.

Vi har solgt alt for mange fisk til EF. I forbindelse med udmeldelsen har vi solgt 140 mill. kg for 1 kr. 77 øre pr. kg, og det er i hvert fald ikke tilfredsstillende for os, som ellers gerne vil være inden for EF. Til EF-modstanderne i Danmark vil jeg gerne sige: lad være med at melde Danmark ud på samme betingelser, som Grønland har fået lige nu!

Vores fiskere beder om mere fisk at fiske, men får afslag på grund af manglende kvoter til både vore egne og EF-fiskerne. Vores fiskere vil gerne have fiskerfartøjer for at være med til at fiske mere, men får afslag, da der ikke er fiskekvoter til dem. Grundet på den strenge vinter er der mange fiskere i Diskobugten, som stadig væk er indefrosset. Forsyninger til bugten er fuldstændigt afskåret. Jeg har stillet et spørgsmål til Grønlandsministeren om eventuel isbryderassistance til skibe til Jakobshavn og Christianshåb. Fiskerne har nemlig forpligtelse til at betale deres afdrag. Fabrikkerne må starte nu, arbejderne skal også have beskæftigelse. Jeg vil meget gerne have svar på stedet på, hvad man vil gøre ved den situation, vi befinder os i i Diskobugten.

Jeg har hørt, at der skulle komme besøg fra Kina, og at Grønlandsministeren har søgt om 300.000 kr. til dette besøg. Vi vil også være glade for besøg i Grønland, men brug dog pengene til at bryde is i Diskobugten! På den måde kan pengene bruges meget bedre.

Brusvang (CD):

For vistnok ca. 30 år siden udtalte CDs partiformand, hr. Erhard Jakobsen, at fagbe-

vælgelsen burde stille sine medlemmer frit i spørgsmålet om betaling af bidrag til politiske partier. Allerede dengang var der en voldsom reaktion i socialdemokratiet, man var lige ved at ekskludere ham.

Jeg var dengang og jeg er fortsat af den opfattelse, at socialdemokratiet vil kunne regne med at få dobbelt så meget ind, hvis det enkelte individ får lov til at sige: ja men jeg vil af principielle grunde ikke betale til et parti, som jeg ikke sympatiserer med. Det enkelte individ har ret til at have denne opfattelse, også selv om det kun gælder 10, 20 eller 30 kr. Det kan ske ved, at det enkelte medlem indsender et brevkort med fornøden besked til fagforeningsledelsen. Det må man til gengæld forlange at medlemmet gør.

Jeg vil gerne fremhæve så stærkt, som det er mig muligt: jeg ønsker en stærk fagbevægelse, en enhedsfagbevægelse, som grundpille i vort demokratiske samfund. Alle arbejdstagere i dette samfund er fagbevægelsen megen tak skyldige. Dansk fagbevægelse har opnået uvurderlige resultater. Derfor må enhedsfagbevægelsen heller ikke splittes, det ville være en ulykke for fagbevægelsen, det ville være en ulykke for samfundet, og det ville være en ulykke for arbejdsgiverne, der skulle forhandle med 27 forskellige småorganisationer.

Problemet er imidlertid større end som så, for der betales jo ikke blot penge direkte til fagbevægelsen, men forud for hvert folketingsvalg udfoldes der en enorm valgaktivitet af det enkelte fagforbund. Der udsendes til hvert eneste medlem adskillige valgtryksager til fordel for socialdemokratiet; det drejer sig om adskillige tons papir og enorme portoudgifter. Der er for mig ingen tvivl om, at udgiften til disse aktiviteter beløber sig til adskillige millioner kroner. For det enkelte medlem af fagbevægelsen er det måske flere hundrede kroner, det drejer sig om.

CD er klart imod tvangsbidrag, vi er klart imod tvang af enhver art, så langt er jeg fuldkommen enig med statsministeren. Jeg må derimod indrømme, at jeg var noget overrasket, da jeg hørte regeringschefens udtalelser for et par dage siden i fjernsynet i samtalen med hr. Anker Jørgensen. Jeg forstod, at statsministeren udtalte sig både om fagbevægelsen, om erhvervsorganisationer og om private virksomheder, og statsministeren antydede – sådan forstod jeg det i hvert fald – et lovindgreb. Med al respekt vil jeg gerne

[Brusvang]

have lov til at sige, at efter min bedste vurdering var statsministerens tanke, således som den blev formuleret i fjernsynet, umulig at administrere. Hvordan f.eks. forhindre fagbevægelsen i at udgive Aktuelt, der støtter socialdemokratiet? Jeg abonnerer selv på Aktuelt og ser det nødig lukket. CD appellerer indstændigt til fagbevægelsen om selv at løse dette problem. Vi har netop fået en opinionsundersøgelse, som også viser, at der er et klart flertal blandt LOs medlemmer, der ønsker en løsning af dette problem.

Tak til regeringschefen for udtalelsen om de selvbestaldede terroriserende aktionsgrupper. Det er disse aktionsgruppers virksomhed, der lægger fagbevægelsen for had. Det er ikke statsministeren, det er ikke regeringen, og det er ikke centrum-demokraterne.

Til slut vil jeg blot have lov til at henlede opmærksomheden på, at fagforeningsforhold i meget høj grad er i internationalt søgelys, og i Europarådets parlamentariske forsamling i januar forhandlede man en draft recommendation, hvis operative afsnit lyder som følger – det er kun meget korte citater. Der står, at man »opfordrer medlemsstaternes regeringer til at gennemtvinge arbejderens ret til frit at tilmelde sig en fagforening og tage de nødvendige skridt til at forhindre, at der finder nogen diskrimination sted med hensyn til arbejde og illegale metoder«, samt at man opfordrer til »at udarbejde en yderligere protokol (betænkning) til beskyttelse af menneskerettighederne og de fundamentale frihedsbegreber«.

Man blev ikke færdig med denne sag, behandlingen fortsætter. Jeg tror, det ville være meget klogt, om dansk fagbevægelse gjorde sig klart, at nu er besøgstiden inde, nu må dansk fagbevægelse besinde sig.

Lasse Budtz (S):

Jeg skal på socialdemokratiets vegne meddele, at vi har stor sympati for det dagsordensforslag, som hr. Gert Petersen og hr. Albrechtsen har fremsat. Vi finder, at det er en naturlig og klar forlængelse af den dagsorden, vi forhandlede den 2. maj og vedtog den 3. maj om morgenen.

Vi kunne godt have tænkt os, at den også havde haft et afsnit om spørgsmålet om en nordisk atomvåbenfri zone, ikke mindst på grundlag af den udvikling, der har fundet

sted i Norge, men vi ville alligevel have kunnet stemme for denne dagsorden, som imidlertid på grund af de radikales fostbroderskab med den konservative regering på det indenrigspolitiske område ikke kommer til afstemning.

Dagsordensforslaget fra SF og VS er også en naturlig forlængelse af det brev, hr. Anker Jørgensen sendte statsministeren i går, og hvori hr. Anker Jørgensen rejser spørgsmålet om at fremme et øjeblikkeligt stop for opstillingen af atomraketter i Europa og spørgsmålet om en atomvåbenfri zone.

Vi deler også den opfattelse, at regeringen har ført en helt passiv politik på nedrustningsområdet, og socialdemokratiet opfordrer derfor regeringen til at tage initiativ til en forhandling om en gennemførelse af et øjeblikkeligt opstillingsstop for de europæiske mellemdistanceraketter. Vesten er stærkt nok til at tage det første skridt, men opstillingsstoppet bør naturligvis omfatte både de vestlige og de østlige raketter.

Vi mener også, at tiden er inde til at foretage konkrete udspil til fordel for oprettelsen af en nordisk atomvåbenfri zone, og derfor hilser vi det velkomment, at også den norske konservative regering nu har bevæget sig. Jeg kan godt dele den opfattelse, at den norske konservative regering ikke har bevæget sig langt nok, men det er klart, at den har gjort et forsøg på at komme oppositionen i møde. Den har ønsket at sætte sig ned med oppositionen og gennemdrøfte disse problemer, og det er faktisk en holdning, som bl.a. socialdemokratiet gerne vil efterlyse hos den danske regering. Vi forstår ikke, at den danske regering i virkeligheden ikke på noget tidspunkt har forsøgt at bevæge sig hen i retning af den opfattelse, som flertallet har, og jeg må gøre opmærksom på, at der i den norske betænkning, eller hvad man nu kalder det, »stortingsmelding« tror jeg det hedder, står ordret, hvis jeg må have lov til at citere:

»I et muligt fremtidigt mønster af aftalte og kontrollerbare ordninger i Europa med tillidskabende tiltag, eventuelle udflytningszoner, nedbygning af eksisterende kernevåbenlagre, kan en nordisk atomvåbenfri zone indgå som et led i en større europæisk sammenhæng og i et mønster, hvor vi opnår nedbygning, balance og gensidighed gennem aftaler mellem Øst og Vest. En atomvåbenfri zone vil i en sådan sammenhæng kunne være

[Lasse Budtz]

et bidrag til et mønster af begrænsninger og tilbageholdenhed med opretholdelse af sikkerheden og ligevægten mellem de to alliancer.«

Vi har nøjagtig den samme opfattelse. Det kan selvfølgelig siges og udtrykkes på forskellig måde, det kan også gøres stærkere, end det står her, men der er en klar tilkendegivelse fra de konservative i Norge om at ville prøve at finde frem til fælles standpunkter i det norske storting, og selv om man kan diskutere, om man er gået langt nok, så har det vores sympati, og vi synes, at det burde efterfølges af den danske konservative regering.

Må jeg så i øvrigt ikke sige til slut, at det er jo en fuldstændig misforståelse at tro, at det, der sker på dette område, er et rent dansk fænomen. Vi oplever stadig væk nøjagtig det samme f.eks. i Vesttyskland, Holland, England og altså Norge; der er en stærkt voksende opposition i Italien, og jeg vil gerne gøre opmærksom på, hvad SPD, det tyske socialdemokrati, vedtog på partiets kongres for ganske få dage siden. Man vendte sig f.eks. ganske klart imod NATOs nye offensive strategiske planlægning, der går under navnet Airland Battle-2000. Man gik ind for Palmes forslag om en atomvåbenfri korridor ned gennem Europa, man gik ind for fastfrysning, og man går naturligvis også ind for et moratorium, et opstillingsstop.

Der er således god overensstemmelse mellem det danske socialdemokrati og de andre europæiske socialdemokratier, som vi arbejder godt og, jeg havde nær sagt intimt sammen med. Vi rådfører os konstant med hinanden, og jeg opfordrer som sagt regeringen til at tage de initiativer, som de foregående dagsordener mange gange har opfordret regeringen til at tage.

Statsministeren (Poul Schlüter):

I betragtning af, at folketinget har haft så mange udmærkede og tilbunds-gående drøftelser om sikkerhedspolitiske forhold, skal jeg ikke invitere til, at vi nu foretager en gentagelse. Men i anledning af hr. Lasse Budtz' indlæg for et øjeblik siden føler jeg trang til at sige, at regeringen naturligvis fortsat vil være i nær kontakt såvel med vore nordiske broderlandes regeringer som med vore NATO-partnere om f.eks. zonespørgsmålet. Jeg

kan oplyse, at den danske udenrigsminister om en lille times tid tager en ny kontakt til sin norske kollega, Svenn Stray, som han vil møde i Washington til NATOs ministerrådsmøde.

Nu må der ikke brede sig helt unødvendige misforståelser i denne sal, og derfor synes jeg, det skal siges fra denne talerstol nu, at den centrale bemærkning i den norske udredning om det, den norske regering i forståelse med det norske arbejderparti nu sætter i værk, er følgende – det står på side 18 i udredningen: at komiteen – det er der altså enighed om mellem den norske regering og det norske arbejderparti – lægger til grund, at et arbejde for at få zoneordninger må ske inden for rammen af vor vestlige alliancetilknøytning.

Jeg tror, hr. Lasse Budtz vil være enig med mig i, at det vist er en hovedsætning.

Men så hedder det videre på side 19: komiteen henviser til sine bemærkninger foran og vil gå ind for – og nu kommer det – at Norge gennemfører et aktivt analytisk og forberedende arbejde med sigte på at skabe et grundlag, som kan gøre en atomvåbenfri zone i nordisk område til en aktuel mulighed. I dette arbejde må der være kontakt med vore allierede og med vore nordiske nabolande.

Det arbejde, vore norske venner nu sætter i gang, minder stærkt om det arbejde, som i Danmark for et par år siden blev udført i SNU, og som resulterede i den betænkning, SNU afgav om mulighederne for og konsekvenserne af atomvåbenfri zoner. Men det skal ikke skille os ad. Det siger sig selv, at det er interessant, at det, vi nu oplever i Norge, er, at det norske arbejderparti såvel som de norske regeringspartier interesserer sig så stærkt for – på trods af nogle uoverensstemmelser en tid tilbage – at søge frem mod en bred enighed.

Den danske regering er, som jeg ofte har givet udtryk for det, tilhænger af en tilsvarende bred forståelse her i folketinget mellem regeringspartierne og socialdemokratiet, men lad os nu ikke give et forfalsket eller forfejlet indtryk af, hvad det er, man er blevet enig om i Norge. Det er noget overordentlig fornuftigt, som imidlertid ikke er så langt fremme som de beslutninger, der er taget her i maj 1984, eller tidligere dagsordener, som endog regeringspartierne har stemt for.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg vil trods alt takke statsministeren, fordi han forholdt sig meget sagligt til det, der var foregået i Norge. Det ligger jo sådan, at det, der er foregået i Norge, i virkeligheden er den samme bevægelse væk fra et nej til Norden som atomvåbenfri zone og frem til, at man skal arbejde for Norden som en atomvåbenfri zone i en større europæisk sammenhæng.

Med andre ord: ligesom det i Danmark var et nej, nej, nej, der efterhånden er blevet til et lidt betinget ja eller i hvert fald stemmer ikke, så har det i Norge bevæget sig fra nej, nej, nej til et ja med nogle forudgående undersøgelser.

Det er jo helt rigtigt, som statsministeren citerede – og jeg citerer fra den norske stortingsmelding: komiteen henviser til sine bemærkninger foran og vil gå ind for, at Norge gennemfører et aktivt analytisk og forberedende arbejde med sigte på at skabe et grundlag, som kan gøre en atomvåbenfri zone i nordisk område til en aktuel mulighed.

Jeg indrømmer, at det er pakket ind i mange forberedende ord, men så kom dog i gang med forberedelserne, hr. statsminister, hr. udenrigsminister, hr. forsvarsminister! Tag et initiativ, hellere i dag end i morgen, men hvis ikke man vil forhaste sig, så forbered det godt i løbet af en uges tid og bed om et møde med ikke alene den norske regering måske, men de nordiske landes regeringer eller repræsentanter for dem. Så kommer der gang i tingene. Så kan man begynde på alt det forberedende, der står i den norske stortingsmelding.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg behøver kun en ganske kort tilføjelse, men den er til gengæld også nødvendig.

Det, statsministeren sagde her, og som jeg selvfølgelig er enig med hr. Anker Jørgensen om var konstruktivt på en ny og behagelig måde, er nøjagtigt, hvad vi har sagt ved tidligere lejligheder, men vi har selvfølgelig tilføjet, at arbejdet og undersøgelsen må begynde i de nordiske lande. Det må være de nordiske lande, der i fællesskab gennemfører det forberedende arbejde, det analytiske arbejde,

som nordmændene siger – i øvrigt i det afsnit, statsministeren læste op, og som følger lige efter det afsnit, jeg læste op.

Og så vil jeg gerne takke statsministeren for den tilkendegivelse, som er kommet i dag. Jeg mener, den er temmelig klar og bindende. Jeg minder om, at repræsentanter for partierne til højre i denne sal ved tidligere lejligheder har sagt: at deltage i en nordisk atomvåbenfri zone er det samme som at melde sig ud af NATO. Det er altså hermed dementeret, og det er jeg meget glad for, for vi ønsker at blive i NATO med en atomvåbenfri zone.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Meget taler fortsat for, at visse medlemmer har behov for at få tid til rådighed til et nærmere studium af den norske udredning. Det, jeg har ønsket at påpege og må holde fast, er, at de norske formuleringer er langt mindre forpligtende med hensyn til zone-spørgsmålet end de danske, og der lægges især vægt på det opklarende arbejde omkring zoneproblematikken. For Danmarks vedkommende er et sådant studium for længst udført. Det er afleveret for et par år siden.

Der er også andre norske udtalelser fra de sidste døgn, som jeg synes er overordentlig interessante, og som jeg tror vi alle har behov for at studere nærmere. Jeg tænker ikke mindst på fru Brundtlands, den norske arbejderpartileders, udtalelse om – den var så umådelig klar – at Norge i krigstid skal kunne forsvares med atomvåben. Det er en udtalelse, som jeg gerne ønsker at underkaste et nærmere studium.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg har såmænd ikke megen lyst til at dramatisere eller forlænge debatten, men nu må jeg altså bede statsministeren om at læse SNU's rapport om spørgsmålet om en nordisk atomvåbenfri zone. Der er en himmelvid forskel på indholdet af den rapport eller den analyse og så det, man taler om i den norske stortingsmelding. Det skulle fremgå ganske klart, hvis man satte sig lidt grundigere ind i det, men det bliver der da forhåbentlig tid til nu.

Det, der er afgørende, er, at selv om nordmændene ikke går så langt, som vi godt kun-

[Lasse Budtz]

ne ønske – det erkender jeg da, det er helt klart, det har statsministeren ret i – så har nordmændene nu taget hul på noget, de ikke tidligere har taget hul på, og det bør vi benytte os af. Thi nu er der faktisk en tilkendegivelse fra alle fire nordiske parlamenter, fra Finlands, fra Sveriges, fra Norges og fra Danmarks, om, at vi gerne vil gennemføre et arbejde for at undersøge, om vi kan skabe en nordisk atomvåbenfri zone. Dette arbejde skal selvfølgelig startes i de nordiske lande, og så må vi se, hvad der sker. Først derefter må vi henvende os til andre, som skal udstede de nødvendige garantier.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det kan godt være, at hr. Lasse Budtz er interesseret i, at der skal sættes et spørgsmålstegn ved vort NATO-medlemskab. Jeg vil gerne over for hr. Lasse Budtz tilkendegive, at tvivlen om NATO-medlemskabet bliver ikke vedtaget. Der bliver ikke foretaget noget som helst i denne sal med CDs stemmer.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg vil allerførst gøre opmærksom på – det er det her med at have læst papirerne ordentligt – at det er en kendsgerning, at den norske regering startede denne debat med at meddele stortinget, at det at gå ind for Norden som atomvåbenfri zone er en de factoudmeldelse af NATO. Så må man vel sige, at der er sket en meget, meget stærk flytning af standpunkterne, akkurat som det også er sket for den danske regering, hvilket vi ikke kritiserer den for, men hvad den bare skal erkende og nu også tage konsekvensen af.

Så vil jeg gøre opmærksom på, at der jo også står i det, jeg læste før, at i dette arbejde må der være kontakt med vore allierede. Det var det, statsministeren lagde vægt på, og det gør jeg også. Og så står der: og med vore nordiske nabolande. Med andre ord: i Norge har man vedtaget mellem Arbeiderpartiet og den konservative regering, at man med de nordiske lande hurtigst muligt skal se at komme i gang med at analysere og undersøge, og lad det så være en hurtig forberedelse til, at der sker noget på dette område. Og

uanset statsministerens forsøg på at pakke tingene lidt ind er der alligevel et tilsagn om, at det også sker, og hvis jeg kan regne med det, vil jeg sige tak.

Poulsgaard (FP):

»Hvi nyder jeg af gods og gård
de frie herligheder?

Hvi gik jeg klædt i fløjls og mår
og bar de gyldne kæder?

Fordi, når Danmark står på spil,
jeg glad skal sætte livet til,
og det er netop det, jeg vil,
kan det forundre eder?«

Det skriver historikeren, digteren O. C. Lund i sangen om Herluf Trolle.

Guld kan købes for dyrt, det kan magt også. Statsministeren har magten, men i stedet for at klynge sig til magten burde statsministeren måske lytte lidt til O. C. Lunds ord om frihed. Jeg tænkte på det, vi har set her i hovedstaden i den senere tid: HT-chaufførernes ulovlige strejke, hvor regeringen valgte for at bevare magten at gøre uretten til ret. Man valgte altså at gøre uretten til ret, for havde man stået fast på den grundlovssikrede ret, de her chauffører havde, havde vi fået en generalstrejke, vi havde fået en forfærdelig masse uro her i landet, og det havde måske kostet regeringen regeringsmagten. Men det burde man have gjort fremfor at krybe til korset, som man fra regeringens side har gjort.

Jeg ved da godt, at statsministeren har sagt mange kønne, stærke og følelsesladede ord om den sag, men hvor er handlingen, hr. statsminister? Hvor er handlingen? Ord, ord, ord, men ingen handling! Vi behøvede ikke at have ventet på handlingen. Vi har et radikalt forslag liggende her i tinget, det kunne vi have vedtaget. Nej, nu hastede det ikke, nu skulle vi se tiden an, nu skulle vi vente til næste samling, og jeg vil æde min gamle hat på, at når vi kommer til næste samling, så kan man vente til næste samling også, for man valgte altså magten fremfor retten, og det er beklageligt.

Så lyttede jeg også med stor forundring til statsministerens tale. Statsministeren stod heroppe og holdt en tale om kulturpolitikken, og når jeg siger »med forundring«, er det, fordi vi ved, at den kulturpolitik, der er blevet ført i denne sal i denne samling, er

[Poulsgaard]

den kulturpolitik, der er ført af de røde partier sammen med de radikale. Men man må gå ud fra, at hvis ikke det var en fortalelse, statsministeren kom med, så er statsministeren fuldstændig enig i den førte kulturpolitik, og det vil sige: mere til de opsøgende teatre, mere til museer, ja, jeg kunne blive ved med at remse op, hvor man må bruge mere. Det må statsministeren være enig i, og så må statsministeren også være enig i, at vi skal have et TV 2 uden reklamer, selv om jeg kan huske, at engang i tidernes morgen gik de konservative til valg på et løfte om et TV 2 med reklamer. All right, sådan er der så meget, men jeg kan ikke rigtig forstå, at regeringen, når statsministeren nu siger, at han er enig i den førte kulturpolitik, så ikke kan være enig med fremskridtspartiet i, at vi må give pensionisterne noget mere i pension, for det er også kultur, hr. statsminister, hvordan man behandler de gamle.

Og så slutter statsministeren med at omtale så smukt vælgerens dom i januar. Vælgerens dom i januar var bl.a. også, at Glistrup skulle have plads i folketinget, men han blev smidt ud. Fremskridtspartiets landsmøde havde opstillet Glistrup som spidskandidat til EF-valget. Glistrup fik lov til at føre valgkamp i januar, men han får ikke lov til at føre EF-kamp her i juni måned. VS har stillet et spørgsmål til justitsministeren, og vi har fået et svar, en værre gang pølsesnak, for det er simpelt hen en snakken uden om de barske realiteter. Man ønsker at fratage Glistrup den mulighed, han skulle have haft. Hvad er det egentlig, vi fængsler for? Vi fængsler for, at de dømte skal føres tilbage til samfundet igen. Og Glistrup er politiker, man rammer manden på brødet, det er magtmisbrug, så det batter noget.

Og så vil jeg slutte med at sige til statsministeren, at når han nu er så glad for de radikale og det er dem, han hælder sit hoved til, hvorfor tager man så ikke de radikale med ind i regeringen? Gør da hr. Niels Helveg Petersen til finansminister, så vi kan få at se, hvem det er, der har magten i dette land.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Det skulle selvfølgelig have været en lille smule før, for det var til hr. Lasse Budtz' og hr. Anker Jørgensens indlæg om, at man li-

gesom tager til indtægt det, der er sket i det norske storting, at man vil undersøge sagen, og at man vil grave i spørgsmålet. Det er da i orden, men der er ingen, der kender resultatet, så derfor er det vel at tage glæderne på forskud, hvis man ser det fra socialdemokratisk side.

Jeg vil da også gerne spørge begge de herrer, om man helt har glemte, at begrebet dobbeltbeslutningen var et ønske fra Europa til USA, og at det blev rejst af forbundskansleren i Vesttyskland, socialdemokraten Helmut Schmidt.

Albrechtsen (VS):

Som man har kunnet forudse, har opstillingen af de nye mellemdistanceraketter i Vesteuropa ført til en meget alvorlig skærpelse af forholdet mellem Øst og Vest. Situationen som følge deraf er stadig mere faretruende, og risikoen for, at kaprustningen bringes ind i en eskalering, der ender med krig og ødelæggelse, er stadig voksende.

Derfor er det ganske klart, at der som et umiddelbart skridt må etableres et øjeblikkeligt opstillingsstop. Kravet om opstillingsstop må og skal rejses af Danmark på det igangværende NATO-udenrigsministermøde. Desværre har regeringen ikke vist vilje til at gøre dette. Regeringen har indtil nu afvist at tage et sådant selvstændigt initiativ på NATO-mødet.

Regeringen klamrer sig til, at den socialdemokratiske 3. maj-dagsorden ikke udtrykkeligt pålægger regeringen selv at tage initiativet. I debatten den 2. maj 1984 gjorde vi socialdemokratiet opmærksomt på, at dagsordenen ikke var konkret nok. Det dagsordensforslag, som SF og VS fremsatte, indeholdt derimod et pålæg til regeringen om at tage et konkret skridt i NATO, ligesom det forslag, som vi har stillet i dag, gør det.

Konklusionen af alt dette må være, at vi nu må se at komme videre, og det bidrager VS gerne til. Vi står fast på, at målet først og fremmest må være en fjernelse af de allerede opstillede mellemdistanceraketter og også de kortdistanceraketter, som Sovjet nu opstiller i Østtyskland og Tjsekoslovakiet, samt en klar beslutning om Danmarks atomvåbenfrihed i såvel krise- som fredstid. Men i første omgang må der kunne skabes enighed blandt et flertal her i folketinget om at kræve et dansk

[Albrechtsen]

opstillingsstop på NATO-udenrigsminister-mødet eller så hurtigt som overhovedet muligt.

Jeg glæder mig på den baggrund over, at hr. Lasse Budtz tilkendegav så megen sympati, som han gjorde, for det dagsordensforslag, SF og VS har fremsat i dag i den anledning. Nu mangler vi kun, at det radikale venstre også klart og utvetydigt udtaler sin støtte, således at det i hvert fald dermed er markeret over for regeringen, at der er et klart flertal i Folketinget for at gøre dette krav til umiddelbar handling.

Jeg har bemærket, at hr. Anker Jørgensen i et brev til statsministeren opfordrer til drøftelse mellem de nordiske lande af dels opstillingsstoppet, dels etablering af en nordisk atomvåbenfri zone. I dette brev opfordres ifølge Aktuelt i dag til bl.a. at søge gennemført fælles skridt med Norge i NATO. Nu håber jeg ikke, at der hermed er lagt op til, at det nærmere indhold i disse initiativer er noget, som socialdemokratiet ønsker at afvente en enighed med regeringen om. Hvis socialdemokratiet ønsker enighed med regeringen om disse spørgsmål, opnås der intet, for nedrustningen er ikke regeringens sag, og den vil derfor gøre alt for at hindre konkrete skridt, således som regeringen også har stået på hovedet for at hindre en virkningsfuld dansk indsats på NATO-ministermøderne.

Jeg håber, det er meningen, at regeringen af et Folketingsflertal skal pålægges disse konkrete skridt; ellers sker der ingenting. Men jeg håber ikke, det er meningen med disse nordiske drøftelser nu at oprette endnu en syltekrukke, hvori sagerne kan hengemmes. Dels har det norske initiativ tilsyneladende de samme mangler som den socialdemokratiske dagsorden af 3. maj 1984, dels må det norske initiativ ikke bruges som begrundelse for at undlade andre selvstændige initiativer. Jeg er meget alvorligt bange for, at det vil kunne lykkes dele af den socialdemokratiske gruppe at cementere den syltekrukkepolitik, som 2. maj-dagsordenen var udtryk for, men jeg håber naturligvis ikke, det vil gå sådan. Jeg håber især, at de udtalelser, hr. Lasse Budtz er kommet med i dag om støtte til det dagsordensforslag, vi har fremsat, viser, at der er mulighed for, at det går en anden vej end syltekrukkepolitikken.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Denne samling som helhed og store dele af debatten i dag har været præget af de borgerliges såkaldte frihedsbetragtninger. Vi har i samlingen behandlet forslag om frihed for eksklusivaftaler, frihed for at skulle betale den del af fagforeningskontingentet, som går til politiske partier, og den borgerlige ledertråd har hele tiden været, at det skulle stå det enkelte individ frit for selv at bestemme, om han eller hun ville være med i en fagforening overhovedet eller måske melde sig over i en gul fagforening.

Frihed for eksklusivaftaler og frihed for at organisere sig i enhedsfagbevægelsen repræsenterer blot den enkeltes forsøg på at svække og stække kollektivet og forringe de goder, der er opnået, goder, som netop kun har kunnet opnås ved, at arbejderklassen organiserede sig og brugte den kollektive styrke, organisationen gav. Den enkeltes såkaldte frihed er altså blot en frihed til at styrke arbejdsgiverne, som er de eneste, der nyder godt af, at arbejderklassen er splittet.

HT-konflikten viste, hvad en samlet arbejderklasse kan, når den står sammen, og når der bliver koordineret mellem de forskellige faggrupper. HT-chaufførerne fik de uorganiserede fyret. De viste, at de ikke vil acceptere individualisterne og nasserne, dem, der sætter sig uden for kollektivet.

Men HT-konflikten er ikke slut. HT-chaufførerne må være parate til at besvare de provokationer, som straks fulgte fra borgerligt hold, da busserne kørte igen. Jeg tænker især på tvangsforflytningerne af fagligt aktive chauffører og nye udmeldelser. Aktionen må simpelt hen genoptages, hvis tingene ikke bringes i orden, det vil sige, hvis tvangsforflytningerne ikke tages tilbage og der sker genindmeldelser øjeblikkeligt. Hvis det bliver nødvendigt, må Danmark blokeres, indtil de borgerlige stopper provokationerne.

Men samtidig må der kæmpes en kamp for, at fagbevægelsen bliver demokratiseret. Det er jo rigtigt, at der i dag hersker tilstande, som gør, at mange medlemmer føler sig fremmedgjort, at mange føler, at fagforeningerne er noget fjernt, noget i stil med forsikringselskaber, og det er rigtigt, at der i mange fagforeninger er udemokratiske stemmeprocedurer, som udelukker store mindretal. Det er jo rigtigt, at der er censur på mange fagblade. Det er jo rigtigt, at mange fagforeningsbestyrelser lukker sig socialdemokratiske

[Elisabeth Bruun Olesen]

inde i sig selv og siger, at ikke-socialdemokrater er udelukket fra enhver form for udvalgsarbejde, i stedet for på demokratisk vis at vælge folk til de forskellige udvalg lige fra ligestillingsudvalg til arbejdsmiljøudvalg osv. på generalforsamlingerne. Det er ligeledes rigtigt, at beslutningsprocesserne må trækkes længere nedad i hierarkiet. Aktive lærlinge f.eks. skal selv bestemme deres arbejde; det kan ikke være svendekongresser, hvor lærlingene ikke kan blive delegerede, der skal bestemme, hvad lærlingene skal lave. Og sådan kunne jeg blive ved med at komme med eksempler på de udemokratiske tilstande, der i dag hersker i store dele af fagbevægelsen.

Til sidst vil jeg stille statsministeren eller arbejdsministeren nogle få spørgsmål angående den kommende dagpengereform. Det har jo været umuligt at få arbejdsministeren til at løfte sløret; det gjorde statsministeren lidt i dag. Jeg vil gerne konkret spørge statsministeren eller arbejdsministeren, om man lægger op til, at enhver lønmodtager – Akasemedlem eller ej – skal trækkes i løn for forsikringsbidraget, som så skal indbetales til statskassen fra arbejdsgiverne via et fælles opkrævningssystem, sådan at kontakten på den måde forsvinder mellem den arbejdsløse og A-kassen.

(Kort bemærkning).

Jens Peter Jensen (V):

Høje ting! Dagens debat er egentlig at opfatte som en afslutningsdebat på en samling. Derfor siger jeg til det høje ting og til mine kolleger i presselogen: det bliver ikke en afslutningsdebat. Vi har nu erfaret, at der vedrørende den atomfri zone i Norden er nogle problemer, som gør det nødvendigt for såvel den nuværende som den tidligere statsminister at læse nærmere på, hvad det er, der er besluttet i Norge; det bør indgå i den videre debat.

Vi har erfaret, at der ligger efterladenskaber fra HT-konflikten med de bifangster, der var knyttet til den. Det er også noget, vi bliver nødt til at tage stilling til senere. Og derfor, hr. formand, gør jeg opmærksom på, at efter forfatningen slutter folketingssamlingen ikke nu, vi er stadig mobile i det høje ting til at kunne mødes og tage stilling til alvorlige spørgsmål. Derfor er dette ikke en afslutningsdebat. Vi vil komme til at opleve, at

tinget kan blive indkaldt med kort varsel og få forelagt situationer, som tinget skal tage stilling til, og det er nok den rigtige måde at slutte på her, at vi erkender dette. Hr. formand, er det ikke i overensstemmelse med forfatningen og forretningsordenen?

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg tager det som givet, at tinget altid er rede til at blive indkaldt.

Stinus (RV):

Jeg vil gerne vende tilbage til udviklingen i Norge, som hr. Lasse Budtz kaldte det, og jeg tager ordet for at give udtryk for en vis forundring over de fanfarer, der har lydt fra socialdemokratisk side i anledning af sikkerhedsdebatten i det norske storting den 24. maj og forud for den offentliggørelsen den 18. maj af indstillingen fra stortingets udenrigs- og konstitutionskomité om sikkerhed og nedrustning. Jeg giver udtryk for forundring, for der er jo i virkeligheden ingen grund til fanfarer, højst et lille trut.

Om selve stortingsdebatten skrev det norske Arbeiderbladet den 25. maj: »Forsigtighed og tilbageholdenhed prægede optakten til stortingets nedrustningsdebat torsdag. Høyres parlamentariske leder, Jo Benkow, berømmede over for arbejderpartilederen, Gro Harlem Brundtland, hovedindlægget som forbilledligt . . .«

Og videre:

»Arbejderpartiets leder fulgte op ved at understrege, at de principper for nedrustning, som der rådede enighed om i 1970'erne, nemlig gensidighed, balance og kontrollerbarhed, nu igen er understreget af udenrigskomiteen.«

Altså, de principper, der rådede enighed om i 1970'erne, sagde det norske arbejderpartis leder, Gro Harlem Brundtland, er der nu igen enighed om, som det fremgår af indstillingen fra udenrigskomiteen. Så enkelt er det. Hvis der er tale om en udvikling i Norge, som hr. Lasse Budtz kaldte det, er der tale om ét skridt frem – set med radikale øjne – for Høyre og to tilbage for Arbejderpartiet.

De socialdemokratiske fanfarer, som først og højest og klarest lød fra hr. Anker Jørgensens side med lidt mindre fanfare fra hr. Svend Auken og hr. Lasse Budtz i dag, gjaldt jo specielt udsigterne for det videre arbejde

[Stinus]

med at få etableret en atomvåbenfri zone i Norden. Det er et område, som også optager det radikale venstre meget, og det er et område, hvor det radikale venstre er parat til at gå adskilligt længere end det danske socialdemokrati – det sagde vi under debatten den 2. maj 1984 – og også længere end det norske arbejderparti. Det norske arbejderparti har jo ikke erklæret sig parat til at gå særlig langt; det fremgik også af stortingsdebatten. I indstillingen fra den norske udenrigskomite heder det, som det allerede er blevet citeret her i dag af hr. Lasse Budtz, men jeg vil gerne nævne det en gang til: »... i et muligt fremtidigt mønster af aftalte og kontrollerbare ordninger i Europa med tillidskabende tiltag, eventuelle udtyndingszoner, nedtrapning af eksisterende kernevåbenlagre kan en nordisk atomvåbenfri zone indgå som led i en større europæisk sammenhæng og i et mønster, hvorigennem vi opnår nedtrapning, balance og gensidighed gennem aftaler mellem Øst og Vest. En atomvåbenfri zone vil i en sådan sammenhæng kunne være et bidrag i et mønster af begrænsninger og tilbageholdenhed med opretholdelse af sikkerheden og ligevægten mellem de to alliancer.«

Er det ikke andet end det, socialdemokratiet i Danmark vil?

Statsministeren havde et andet citat fra indstillingen fra den norske udenrigskomite, og jeg citerer:

»Komiteen vil gå ind for, at Norge gennemfører et aktivt analytisk og forberedende arbejde med sigte på at skabe et grundlag, som kan gøre en atomvåbenfri zone i nordisk område til en aktuel mulighed. I dette arbejde må der være kontakt med vore allierede og med vore nordiske nabolande.«

Jeg er sikker på, at et endda meget stort flertal i folketinget vil kunne tilslutte sig disse synspunkter. Det har statsministeren jo allerede gjort, og det er kun godt, men der er intet overraskende eller epokegørende i det og derfor absolut ingen grund til de fanfarer, vi har hørt også i dag fra socialdemokratiets side. Men naturligvis skal vi da glæde os over enhver udvikling, som kan bringe virkeliggørelsen af en atomvåbenfri zone i Norden nærmere.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg erindrer ikke, at jeg har fremført nogen fanfare, og jeg erkender, at jeg måske har nøjedes med ét eller to små trut, men jeg er sandelig taknemlig for selv små bevægelser i en så alvorlig sag, og det er jo altså en kendsgerning, at den norske konservative regering i lang tid har blokeret fuldstændigt og aldeles for en udvikling i denne sag. Denne udvikling og denne blokering er ikke helt så entydigt længere.

Men i stortingsmeldingen er der jo også tale om en positiv holdning til en fastfrysning, om en positiv holdning til en europæisk korridor, og det synes jeg måske hr. Stinus skulle være opmærksom på. Jeg er lidt bekymret ved den radikale holdning, som den kommer til udtryk i hr. Stinus' udtalelser, for det minder mig lidt om det, vi har set på talrige andre områder: så snart vi nærmer os en realisering af noget, så smutter de radikale.

Men vi kan klare det meget enkelt, hvis de radikale ikke ønsker at smutte i denne sag, hvis de radikale virkelig ønsker at demonstrere, at de vil være med, for så foreslår jeg, at de radikale kommer herop og tilkendegiver, at de gerne vil stemme for den dagsorden, som er foreslået af SF og VS, for det er der jo handling i; det er rent konkret. Kom op og fortæl os, at de radikale gerne vil stemme for det forslag til motiveret dagsorden, SF og VS har fremsat!

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg vil prøve at koncentrere mig lidt om den indenrigspolitiske situation, det håber jeg at tinget vil tilgive midt i denne udenrigspolitiske debat.

Skattetrykket sætter nye rekorder i år. Den offentlige gæld vokser. Renteudgifterne i forbindelse med vores gæld vokser tilsvarende. Arbejdsløsheden er større end nogen sinde, og regeringen fortsætter med sin forøgelse af skatter og afgifter. Vi er kraftigt på vej mod rentedøden, fordi statens renteudgifter vokser og vokser, så der til sidst – og det varer ikke længe – ikke vil være plads på budgettet til de mest nødvendige sociale udgifter og udgifter, der kan holde et minimum af offentlig service i gang.

Statsministeren og hans regering ligger imidlertid, som de selv har redet. Regeringen har knyttet sig så stærkt til de radikale, at

[Pia Kjærsgaard]

der er bremsset op for ethvert fornuftigt forsøg på at få tingene til at give overskud. I denne samling har regeringen således kun opnået et 2 pct.s forlig med sin samarbejdspartner, og det må siges at være et magert resultat, hvor det mest konkrete ved forliget er nye alvorlige indkomstskatteforhøjelser. Hvis det skal være regeringens vej til at få skatetrykket og statens underskud bragt ned – og det er der jo meget der tyder på – kan jeg roligt sige til statsministeren, at han er på galt spor.

Regeringen har flere gange udtalt, at man ønskede at sanere de mange tusinde cirkulærer, der er udsendt i den sidste regeringsperiode. Noget er der ryddet op i, men trods nemmere administration er antallet af offentligt ansatte ikke reduceret. Tværtimod er antallet af offentligt ansatte steget i regeringens tid med mange tusinde. Og når regeringen har udtalt, at man ønsker nulvækst inden for det offentlige, kan vi frygte, at regeringen mener, at det nuværende antal offentligt ansatte er et rimeligt antal.

Skatteministeren udtalte på et tidspunkt, at der nu ikke var så mange, der behøvede at sende selvangivelse ind, fordi alle tallene er registreret i det offentlige EDB-anlæg, men det betyder ikke besparelser på antallet af de offentligt ansatte, nej, så flytter man bare deres opgaver, så de i stedet for kan kontrollere erhvervsfolks selvangivelser.

Fremskridtspartiet er ikke enig med regeringen i, at en nulvækst inden for det offentlige er tilstrækkelig. Vi mener fortsat, at der sidder en god portion mennesker i bureaukratiet, der er ganske overflødige.

CDs formand, hr. Erhard Jakobsen, er jo førstemand i et af regeringspartierne, og i den egenskab førte han sig stærkt frem for nylig som bilejernes virkelige beskytter, da skatteministeren varslede en ændring i befordringsfradraget. Store ord og mange armbevægelser, en del presse, hvorefter hr. Erhard Jakobsen meget, meget stille accepterede skatteministerens forslag uden at få rettet et komma. Det, der skulle være en hvid kanin, blev til et ægte illusionsnummer.

Illusionerne er fortsat med hr. Erhard Jakobsens udsalg af CDs huspolitik, og snart er der vel kun kulturpolitikken tilbage hos CD. Her går det til gengæld godt. Millionerne ruller til levende teater, museer, og hvad ved jeg. Kulturministeren mener, at vi virkelig

skal have kultur i nedgangstider, og med socialdemokratisk og radikal støtte er det nok ikke de sidste millioner, vi har set rulle til offentlig kultur.

Der er ikke noget at sige til, at vi har fået rekord i skatetryk med den politik, der føres. Regeringen skal bare fortsætte lidt endnu, så er den på sporet, hvor man kan køre videre med en ny VKR-fiasko. Statsministeren er nok ikke så optimistisk i sine udtalelser som tidligere, og det er forståeligt, for regeringen har ikke kunnet leve op til de optimistiske toner, man slog an i 1982. Regeringen er på vej, men det er desværre den gale.

Lenger (VS):

Den mest rørende situation under HT-konflikten opstod, da regeringen udtalte sin omsorg for de syge på rigshospitalet. Denne omsorg er rørende, for det blev dagen, den dag i 1984, den eneste dag, hvor denne regering overhovedet viste nogen som helst omsorg for hospitalerne. Nedskæringerne af bloktilskuddene, forringelserne i den kommunale økonomi, som er sket i det sidste par år uagtet de fine bemærkninger om fordele ved det såkaldte økonomiske opsving, har på hospitalsområdet mere end på noget som helst andet område resulteret i forringelser, dårlig behandling, personalemangel og skandaløse forhold med lange ventetider og mennesker, der ligger på hospitalsgangene. Der er i dag dårligere forhold på hospitalerne, end der var for bare få år siden, og især er det Københavns kommune, der er hårdt ramt.

Den 1. januar 1984 skete der f.eks. det på Københavns kommunehospital, at der blev 10 pct. mindre personale, samtidig med at patientindtaget blev øget tilsvarende. Det er ikke noget tilfælde, at det netop er på de københavnske hospitaler, at uroen fortsætter.

Ud fra en helt umiddelbar betragtning kunne man selvfølgelig godt sige, at det var tankeløshed og ansvarsløshed hos det aktionerende personale, og det giver da i det mindste regeringspartierne lejlighed til blot én enkelt gang at lufte en vis omsorg for hospitalpatienternes ve og vel. Men det er jo netop i kraft af, at denne omsorg fra regeringens side er så enkeltstående og så sjælden, at vi har disse konflikter, og de vil fortsætte, hvis ikke Københavns kommune får økono-

[Lønger]

misk mulighed for at indføre bare nogenlunde anstændige forhold på sine hospitaler.

I denne forbindelse spiller det radikale venstre som sædvanlig en vigtig rolle som en høne foran et cykelhjul. På Københavns rådhus er det radikale venstre medforslagsstiller til et forslag, der erkender, at det ikke går mere med de nuværende normeringer og den nuværende økonomi. Men her i folketinget stemmer det radikale venstre imod, at der gives et større tilskud til Københavns kommune, men vel at mærke med nogle forløjede bemærkninger om, at man måske alligevel går ind for det, selv om man altså stemmer imod, hvis og såfremt og ifald og vissevasse.

Medens indenrigsministeren erkender, at Københavns kommune mangler ca. 250 mill. kr. – hvilket i parentes bemærket nok kun er halvdelen af, hvad Københavns kommune faktisk mangler – forsøger den selv samme indenrigsminister at klare problemet med i første omgang 40 mill. kr., som hun godt ved er for lidt. Senere har hun, så vidt jeg er orienteret, bevæget sig op omkring 100 mill. kr., men uanset om det bliver det ene eller det andet, er resultatet, at de dårlige forhold på de københavnske hospitaler vil fortsætte og forværres til næste år, og konflikterne vil fortsætte allerede i år, dvs. i dag, i morgen og i overmorgen.

Jeg ser til min usigelige glæde, at indenrigsministeren netop kommer til stede i dette øjeblik, og derfor vil jeg gerne spørge indenrigsministeren, hvordan det går med disse forhandlinger med Københavns kommune, og hvad man kan vente egentlig bliver resultatet. Det er jo sådan, at toget kører snart, toget forstået som budgetlægningen. Der er grænser for, hvor lang tid Københavns kommune kan vente med at få vished om denne situation, og som det ser ud for tiden, vil der i hvert fald være nye nedskæringer og ny uro på de københavnske hospitaler.

Det kan godt være, at regeringen mener, at konflikten på de københavnske hospitaler er usympatisk af en lang række årsager, men den er og bliver dog ikke så usympatisk som regeringens politik over for kommunerne. Konflikten har dog i det mindste det formål at gøre forholdene bedre for patienterne, det har regeringens politik ikke, og det er en vigtig forskel.

Den konflikt kommer ikke ud af stedet, men vil tværtimod dukke op igen og igen, så

længe regeringen fører den politik, som den faktisk gør, eller i det mindste så længe det radikale venstre ikke kan bevæge sig til at have et standpunkt.

Jeg vil derfor gerne spørge: hvornår vil det radikale venstre være med til at sikre Københavns kommunes muligheder for at drive et ordentligt hospitalsvæsen, som det radikale venstre i Københavns borgerrepræsentation mener man skal? Hvor mange gange skal indenrigsministeren demonstrere sin manglende vilje til at løse problemerne, før det radikale venstre indser, at den er helt gal med Københavns økonomi og med forholdene på de københavnske hospitaler? Kunne regeringens og det radikale venstres omsorg for patienterne holde blot to dage om året, ville det ikke være noget problem, men omsorgen fra i tirsdags er allerede forduftet, og derfor er og bliver uroen på de københavnske hospitaler ene og alene regeringens ansvar.

Jeg vil gerne slutte med at citere fra dagbladet Information i dag, hvor Københavns hospitalsborgmester, Jørgen Frederiksen, karakteriserer situationen på denne måde:

»Kun hvis kommunens forhandlinger med regeringen om en forhøjelse af bloktilskuddet giver resultat, er der mulighed for at lappe på hospitalets økonomi.«

Det er sagen i en nøddeskal og det, den konflikt, vi oplever på de københavnske hospitaler, drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg havde egentlig regnet med, at hr. Stinus straks ville bede om ordet for at besvare det spørgsmål, som hr. Lasse Budtz stillede hr. Stinus, og som er et meget afgørende spørgsmål, nemlig spørgsmålet, om hr. Stinus støtter det dagsordensforslag, som SF og VS har fremsat, og som – som hr. Lasse Budtz ganske korrekt udtrykte det – er et konkret skridt.

Det er jo ikke lang tid siden, vi havde debatten om de 48 mill. kr. til rakterne, og da der da skulle udmøntes konkret handling, var de radikale ikke at finde, da ville man ikke gå med til et begrænset fremskridt med den grundelse, at man ville have et langt større fremskridt. Man ville med ét slag have afskaffet hele forsvarsordningen, hvad VS da

[Albrechtsen]

kan være fuldstændig enig i, men med den principielle begrundelse kunne man ikke støtte det konkrete fremskridt, der var foreslået. Jeg håber ikke, at det er noget tilsvarende, der ligger bag, at hr. Stinus ikke svarer i dag. Jeg håber, hr. Stinus vil gå op, inden denne debat er slut, og give en klar melding, således at ministeren ved, hvad han har at rette sig efter i NATO. Det håber jeg meget på.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Ønsker statsministeren ordet? Nej. Så går vi til anden omgang.

Svend Auken (S):

Jeg tror, vi er mange, der har siddet og glædet os til at høre, hvad statsministeren egentlig havde på hjerte oven på en lang diskussion, hvor der er faldet mange knubbede og – synes jeg – med rette knubbede ord om den økonomiske politik, den sociale politik, som regeringen står for. Statsministeren mener altså ikke, at det er stedet, lejligheden, her i selve folketingsalen at give udtryk for, hvad der er regeringens opfattelse. Det noterer vi os. Vi er glade for, at statsministeren er til stede, så han i hvert fald har hørt, hvad der er blevet sagt, men noget egentligt svar på de mange indlæg får vi altså ikke.

Derfor skal jeg her i anden omgang alene koncentrere mig om den dagsorden, som personer, der tilsammen formentlig repræsenterer et flertal her i salen, ønsker at folketingset skal stemme om og et øjeblik.

Der tales i dagsordenen om nødvendigheden af videreførelse af en stram indkomst- og udgiftspolitik. Alle ved, at der ikke føres indkomstpolitik i dette land, der føres alene ensidig lønpolitik, men lad det hvile.

Dernæst tales der om, at der skal ske reformer i de kommende år, og det første, der skal reformeres, er indkomstskatten. Jeg har før gjort nogle bemærkninger om det radikale venstre og en indkomstskattereform, men jeg vil gerne spørge forslagsstillerne, hvordan tidsplanen for denne indkomstskattereform ser ud, om det er noget, der skal vedtages i næste samling med ikrafttræden pr. 1. januar 1986. Jeg vil også gerne spørge, om udgangspunktet for de forhandlinger, der skal føres, er den redegørelse, som skatteministeren har

givet folketingset, og som et flertal jo for længst har taget afstand fra.

Det næste punkt vedrørende denne storstillede reformpolitik, der lægges op til ifølge dagsordenen, er dagpengesystemet. Regeringen er ikke alt for klar i sine formuleringer, og den radikale ordfører har heller ikke været særlig klar i sine formuleringer, og derfor tvinges vi til at spørge, om det er rigtigt, når man i offentligheden har antaget, at det, den reform skal gå ud på, er med udgangspunkt i det nu nedfrosne niveau at opbygge en fælles sats på socialt kriterium for alle arbejdsløse med en overbygning betalt af folk selv på rent forsikringsmæssig basis.

Når der i regeringens forskellige tilkendegivelser siges, at man ikke skal spare yderligere penge, ligger der så deri, at der heller ikke skal bruges flere penge eksempelvis til at sikre en regulering af satserne? Jeg påpegede i mit første indlæg i dag, at der er sket en forringelse for de arbejdsløse og for efterlønsmodtagerne med op til 20 pct. fra efteråret 1982 frem til april 1984.

Det tredje spørgsmål vedrører forskning og udvikling, noget, vi er meget optaget af, men som bekendt har det ikke været socialdemokratiet muligt på det teknologiske område at drive regeringen til klare meldinger om de vigtigste teknologiske opgaver, vort samfund står over for. Og hvad angår forskning, er det jo meget godt, at man har nogle forskningsprofessorater – om jeg så må sige nogle eliteforskere – men hvis det, der samtidig sker på vore universiteter og vore læreanstalter, er, at man på grund af de almindelige nedskæringer får en stadig forringelse af forskningsrekrutteringsgrundlaget, er der jo ikke meget vundet ved det.

Endelig for det fjerde: når der omtales videre- og efteruddannelse, som jeg nu forstår at det radikale venstre vil gennemføre sammen med regeringspartierne, hvad ligger der så i det? Det har været en af denne samlings store skuffelser, at det radikale venstre end ikke har villet være med til i konkret udformet udgave at gennemføre sit eget forslag på dette område.

Jeg er ked af at sige det, men så vidt jeg kan bedømme det, er der intet positivt perspektiv i de reformer, der her lægges op til, efter de tilkendegivelser, vi hidtil har fået. Men jeg venter selvfølgelig svar på mine

[Svend Auken]

spørgsmål med hensyn til, hvad der konkret skal ske på disse felter.

Gammelgaard (KF):

Her i anden omgang vil jeg udelukkende udtale mig om HT-konflikten. Noget af det mest tragiske ved denne konflikt og dens behandling er, at de, som med loven i hånd kunne påvise, at de havde handlet lovligt, blev fyret. Til gengæld opmuntrede man dem af de ansatte, der kun forlod deres arbejde for at deltage i afspærringer, som havde det ene formål at hindre andre i at køre. Det kan da ikke befordre roen på arbejdsmarkedet.

Konfliktens udspring, årsag – og ikke, som hr. Svend Auken tidligere i dag har sagt det, konsekvens – var tvangsbidragene til socialdemokratiet. De udbetales af foreninger, som nogle af de ansatte, f.eks. på visse private arbejdspladser, faktisk har været nødt til at melde sig ind i for at få arbejde; de udbetales med midler fra medlemmer, hvoraf et flertal ikke mener, der skal være tale om tvangsbidrag.

Der er mange, der kan gøre noget for, at disse urimeligheder ikke gentager sig. De kommunale arbejdsgivere kan undlade at opmuntre uromagerne ved at følge deres krav. Fagbevægelsen kan lade være med at udbetale tvangsbidrag til partier fra medlemmer, der ikke ønsker det. Folketinget kan vedtage regler, der gør det umuligt med en gentagelse.

Jeg kan ikke forstå, at socialdemokratiet ikke vil være med til en lovgivning, der forbyder organisationer at udbetale penge til politisk virksomhed, når disse penge stammer fra medlemmer; der tilkendegiver, at de er imod denne politiske virksomhed. Et flertal i fagbevægelsen har den opfattelse, at reglerne skal ændres, hvorfor vil man så ikke være med?

Ivar Hansen (V):

Hr. Svend Auken havde jo valgt et tema i sit første indlæg i formiddags med overskriften »Et Overdanmark og et Underdanmark«. Det var tilsyneladende den socialdemokratiske ordfører meget om at gøre at få beskrevet – gerne i en lidt populær form – at det, regeringens politik fører til, er større sociale spændinger, større ulighed i det danske samfund næsten på enhver måde.

Jeg synes, det er uforståeligt, hvis det er det hovedbudskab, socialdemokratiet mener at skulle bruge tid på at få søsat og plantet i den offentlige meningsdannelse. Men heldigvis har vi jo en fri presse her i Danmark, og heldigvis er det da sådan, at vi lever i et oplyst land, hvor ikke engang hr. Svend Auken kan skjule det, som efterhånden enhver kan se, nemlig at det næsten i enhver retning på det økonomiske og beskæftigelsesmæssige område nu går i den rigtige retning.

Men da jeg hørte hr. Svend Aukens tale med udtrykket »et Overdanmark og et Underdanmark«, kunne jeg ikke lade være med at drage en parallel til det, vi har oplevet de sidste 14 dage med hensyn til HT-konflikten. Der oplevede vi i hvert fald et Overdanmark, så det klodser. Der oplevede vi en gruppe, der gjorde sig til – er det ikke situationens generalstab, det hedder – og tilsyneladende med socialdemokratiets velsignelse førte sig frem uden hensyn til lov og ret og uden hensyn til den lovgivning, der er vedtaget i folkettinget.

Jeg tror, det var hr. Gert Petersen, der tidligere i dag talte om de 98 pct., der stod bag denne konflikt, og at der kun var 1 pct. imod. Det gjorde hr. Gert Petersen meget ud af at omtale. Jeg lagde også mærke til, at hr. Gert Petersen ikke med et ord nævnte den befolkning i hovedstadsområdet, som blev efterladt i store vanskeligheder med hensyn til den daglige transport. Det nævnte hr. Gert Petersen ikke, men det spiller tilsyneladende ingen rolle.

Jeg synes, hr. Svend Auken skulle tænke på sine egne bemærkninger om et Overdanmark i relation til det, vi har oplevet med hensyn til HT-konflikten.

Dengang den tidligere finansminister, hr. Heinesen, første gang talte om den økonomiske afgrund, tror jeg nok, at det statslige underskud var på mellem 20 og 30 mia kr., og det var i 1979-80. Nu er vi heldigvis tilbage til balancetilstande i dansk økonomi, og det synes jeg der er grund til at vi alle sammen kan glæde os over.

Men det kan ikke være fremmed for hr. Svend Auken og for socialdemokratiet, at vi, hvis vi havde fortsat ad den linje og med den kurs, som socialdemokratiet efterlod sig i 1982, formentlig allerede i dag eller i hvert fald meget hurtigt havde været i den situation, at vi havde haft sociale nødstilstande her

[Ivar Hansen]

i landet af et omfang, som det ville have været ganske svært at leve med. Så havde vi vitterlig været i den situation, som den tidligere socialdemokratiske socialminister Bent Rold Andersen manende beskrev i artikler for nylig, hvor han sagde: vi var jo på vej ud i en situation, hvor vi ikke længere havde råd til at hjælpe dem, der havde hjælp behov. Det perspektiv synes jeg også hr. Svend Auken skulle erindre sig.

Når man hører hr. Svend Aukens seneste indlæg i dag, kan man sige: hr. Svend Auken spørger og spørger og spørger, og imens sker tingene rundt omkring hr. Svend Auken, men heldigvis er der et flertal, som alligevel kan agere, når socialdemokratiet har valgt at sætte sig udenfor.

Min sidste bemærkning her i anden omgang skal gå til hr. Anker Jørgensen. I debatten om en atomvåbenfri zone i Norden opfordrede hr. Anker Jørgensen meget stærkt regeringen til nu at tage initiativer over for de øvrige nordiske landes regeringer, komme i gang med forhandlinger. Noget må ske, sagde en utålmodig hr. Anker Jørgensen.

Jeg synes, hr. Anker Jørgensen talte alt for lidt om de betingelser, om de sikkerhedsmæssige garantier, der må være opfyldt, før det blot kan have nogen mening at tale om en atomvåbenfri zone i Norden.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Ja, hr. Svend Auken spørger og spørger og spørger, men svar får han bestemt aldrig. Om et øjeblik skal folketinget tage stilling til en dagsorden om en række punkter, hvorom det på forhånd vides, at forslagsstillerne indbyrdes ikke er enige. Vi har spurgt, hvornår det skal ske, på hvilket grundlag det skal ske osv. Vi har allerede haft én fremtrædende forslagsstiller heroppe, hr. Gammelgaard – ikke et ord. Vi har haft venstres stærke mand, hr. Ivar Hansen, heroppe – ikke et ord om, hvordan disse ting skal forstås.

Til gengæld går hr. Ivar Hansen ind i en hel masse betragtninger, hvor han benægter, at afstanden mellem de privilegerede og de ikke-privilegerede i vort samfund øges dag for dag, ikke mindst som følge af den økonomiske og den sociale politik, der føres her i landet, og det var det, jeg advarede imod; det er en udvikling, jeg anser for at være be-

kymrende, og som jeg sagde førte til en spaltning af nationen.

Når jeg siger, at regeringen er ubekymret for denne udvikling, hænger det sammen med det simple forhold, at mange borgerlige mennesker og navnlig borgerlige mennesker, der er toneangivende i den nuværende koalition, mener, at selve det, at der er skel i befolkningen, at der er ulighed, at der er forskel på folk, er en forudsætning for det personlige initiativ. Netop lighedsmageriet, netop den sociale øllebrødsbarmhjertighed for nu at gentage alle de ord, vi hører ustandselig ude omkring ved møderne er dominerende, er forklaringen på, at denne skæve udvikling fortsætter og fortsætter. Men kom ikke og sig til mig, at det kun er de dårligt stillede i denne befolkning, der har råd til at yde ofre, og at alle vi, der har vores på det tørre, hver eneste gang skal gå fri.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Jeg tror, vi efterhånden er blevet klar over, at hr. Svend Auken ynder at omtale stærke mænd, og det vil jeg da gerne kvittere for – det synes jeg jeg efterhånden skylder hr. Svend Auken – ved at sige til socialdemokratiets kronprins, hr. Svend Auken, at det, jeg fandt anledning til at sige her i anden omgang – jeg kan se på hr. Risgaard Knudsens ansigtsudtryk, at han er helt enig i det – altså det, jeg fandt anledning til at sige lidt om her i anden omgang – måske kokettere lidt med, hr. Svend Auken – var netop hr. Svend Auken, der spørger og spørger og spørger, og det var i og for sig kun udtryk for en konstatering af, at socialdemokratiet efterhånden har placeret sig i spørgerens rolle, spørgeren, der er uden for indflydelse, og spørgeren, der må se på, at de politiske beslutninger bliver truffet af et andet flertal.

Det, jeg har ønsket at give udtryk for her i dag, har i og for sig kun været en stille forundring over, hvorvidt det i det lange løb kan være en tilfredsstillende attitude og en tilfredsstillende placering at indtage for socialdemokratiet.

Jeg kan heller ikke lade være med at gentage, at vi ikke er så langt fra en periode, hvor flere og flere havde udsigt til at komme ud i arbejdsløshed, hvor arbejdsløsheden under hr. Svend Auken som arbejdsminister

[Ivar Hansen]

steg og steg år for år. Samtidig måtte vi konstatere, som jeg allerede har sagt et par gange, men gerne skal gentage, at vores økonomiske muligheder for i Danmark i den periode virkelig at yde en hjælp til dem, der har hjælp behov, blev mindre og mindre. Den udvikling er vendt. Det kan selv ikke hr. Svend Auken bortforklare.

I øvrigt er der en gruppe, som hr. Svend Auken aldrig omtaler, når han fører sig frem i taler om de svage stillede i samfundet i hvert fald økonomisk. Jeg er bekendt med, at der er over 100.000 selvstændige erhvervsdrivende her i landet, hvor mand og kone arbejder sammen i virksomheden, og hvor den årlige indtjening ikke engang kan måles med, hvad en enkelt person har i arbejdsløshedsunderstøttelse. Jeg synes, det fortjener at blive nævnt, og jeg håber inderligt, at regeringens økonomiske politik også meget hurtigt vil give sig synlige udslag for den gruppe medborgere i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Vi vil da meget gerne være med til at diskutere selvstændige erhvervsdrivendes indtægter. Det har vi også spurgt om, og dertil har regeringen sagt, at de er steget med en 15-20 pct. fra 1982 til 1983, og at de vil stige med 15-20 pct. fra 1983 til 1984, og det synes vi er fint.

Jeg tvivler ikke spor på, at fordelingen af disse kæmpegevinster er lige så skæv som for det øvrige samfunds vedkommende, altså at der er nogle, der scorer betydelig større gevinster, og andre, der scorer betydelig mindre gevinster. Hvis det er problemet, er vi meget parate til at diskutere det.

I socialdemokratiske regeringers tid er der gennemført et utal af tryghedsordninger for netop den mindre, selvstændige erhvervsdrivende, som jeg er enig med hr. Ivar Hansen i bestemt ikke altid har det nemt i vort samfund. Men en opposition, som ikke indbydes til nogen form for forhandlinger, ikke har nogen form for indflydelse - deri har hr. Ivar Hansen jo ret; der er et flertal, som regerer helt hen over hovedet på folketinget, som har en statsminister, der ikke vil deltage i debatten og ikke svare på spørgsmålene - kan vel ikke gøre andet end at stille spørgsmål om eksempelvis, hvad det papir betyder,

som hr. Ivar Hansen har lagt navn til. Derfor vil jeg gerne have, at hr. Ivar Hansen kommer herop og svarer på bare et af de spørgsmål, jeg stillede før.

Hvornår skal forhandlingerne være afsluttet om en skattereform? Skal det ske i næste samling med sigte på, at skattereformen begynder 1. januar 1986? Er grundlaget skatteministerens redegørelse til folketinget den 8. maj 1984, eller hvad er grundlaget?

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Det er rørende at høre hr. Svend Auken tale så meget om de svage i samfundet. Det har han gjort op til flere gange i dag. Vi mindes endnu dengang, vi havde et socialdemokratisk styre, hvor det vel først og fremmest var de svage i samfundet, der måtte betale. Vi mindes f.eks. dengang, fremskridtspartiet havde et forslag til afstemning i folketingssalen, som netop gik ud på, at de højestlønnede, herunder ministre, folketingsmedlemmer, borgmestre m.fl., skulle gå 10 pct. ned i løn. Hvor var hr. Svend Auken og resten af socialdemokratiet henne? Jo, de stod såmænd sammen med de regeringspartier, vi har i dag, og stemte forslaget ned.

Men jeg vil gerne stille hr. Svend Auken et konkret spørgsmål, når han taler så meget om svage i samfundet. Vi oplever for øjeblikket, at der sker nogle grove ting på hospitalsområdet. Vi ser, hvordan f.eks. portører nedlægger arbejdet på grund af nogle fagforeningsstridigheder. Vil hr. Svend Auken i det mindste komme med en henstilling til det personale, der arbejder på sygehusene, om at genoptage arbejdet, således at de ikke rammer de virkelig svage i samfundet, nemlig dem, der er syge? Vil hr. Svend Auken det, eller spiller fagforeningsinteresser en større rolle for hr. Svend Auken end det andet?

Gert Petersen (SF):

Man må jo høre meget. Jeg vil gerne have lov til at sige til den salvede arving til venstres kongetrone, at jeg ikke håber, at han nogen sinde bliver enevoldskonge, for den ensidige interesse, han udviser for begrebet lov og orden, er rystende.

Vi oplevede for ikke så længe siden, at politiet opløste en lovlig demonstration og arresterede de fleste deltagere ud for Friheds-

[Gert Petersen]

museet. Det eneste, der åbenbart bekymrer justitsministeren, er, at man nu måske skal udbetale erstatning til de pågældende, fordi politiet ikke kan rejse tiltale imod dem. Det kalder jeg et brud på loven. Det kalder jeg et brud på grundloven, og det har jeg ikke hørt et kuk om fra de borgerlige ordførere heroppe. Det har man ikke beskæftiget sig med.

Derimod er situationen den på arbejdsmarkedet, at der vitterlig er 98-99 pct. af medlemmerne i en fagforening, som siger: vi må stå sammen, og vil man ikke stå sammen med os, må man altså ud. Det kan man synes er brutalt, hårdt, men det er altså ikke statsmagten, som gennemtvinger det. Det er ikke politiet, det er ikke socialistisk folkeparti, det er ikke venstresocialisterne, det er ikke DKP, det er ikke socialdemokratiet, det er disse mennesker selv.

På et vist tidspunkt var der 1.200 telefonmonterere, som nedlagde arbejdet i sympati. Tror hr. Ivar Hansen virkelig, at det er noget, som er sat i gang af en eller anden lille klike, at der er 10-12 opviglere, som har fået de andre 1.190 til at gøre det?

Nej, det er da, fordi de synes, det er noget skidt, at de bliver – og så var jeg lige ved at bruge et uparlamentarisk udtryk – kostet rundt med, og nu skal det være slut. Det må hr. Ivar Hansen og de andre borgerlige ordførere altså se i øjnene, grundlov eller ikke grundlov.

Der er ingen, der kan hindre, at arbejderne selv på gulvet tager disse beslutninger og udfører disse handlinger. Hvis man vil sætte hæren, luftvåbnet og flåden ind, kan resultatet altså blive, at de kan få lov til at arrestere den ene halvdel af Danmarks befolkning, mens den anden halvdel, som i så fald bliver Overdanmark, fordi de har magtmidlerne bag sig, kan gå fri. Er det nogen særlig god ordning? Jeg synes det i hvert fald ikke selv, men bevar mig vel, det kan da godt være, at hr. Ivar Hansen og ligesindede vil have den slags polariseringer. Jeg synes, man skulle prøve på at undgå dem.

Det andet, jeg vil sige her, er, at jeg er meget forbavset over forløbet af denne debat. Jeg har været medlem af folketinget siden 1966, og jeg har aldrig oplevet noget lignende. Jeg har aldrig oplevet en afslutningsdebat på denne måde. Jeg mente, at en afslutningsdebat lige så vel som en åbningsdebat var en dialog imellem folketinget og regeringen,

selvfølgelig også en dialog mellem folketingets partier indbyrdes, men ikke mindst en dialog mellem folketinget og regeringen, bl.a. oppositionen og regeringen.

Men her oplever vi regeringen slået med absolut tavshed. Det er da muligt, at statsministeren helt utraditionelt vil tage ordet efter anden omgang – hvem ved – måske vil også finansministeren sige noget, men der er intet, der tyder på det. Det synes jeg nok er en ret fantastisk situation; det er indførelse af en ny skik. Regeringen sidder venligt og lidt ophøjet tilbagelænet og lytter til, hvordan småbørnene hernede diskuterer indbyrdes. Det er en køn facon. Statsministeren nikker. Så skal man oven i købet huske, at denne arrogance udvises af en statsminister, som her i tinget bygger på et ganske, ganske spinkelt flertal. Jeg gad nok se, hvis det havde været en socialdemokratisk statsminister.

Jeg har ofte skældt ud på socialdemokraterne, men alligevel vil jeg nok have lov at sige, at hvis det havde været en socialdemokratisk statsminister, der havde opført sig sådan, ville 95 pct. af pressen i morgen råbe og skrike om, at man ikke kan behandle folkestyret på den måde, men den frie presse, hvor partiet venstre og de konservative osv. jo har en vis indflydelse, vil sikkert reagere anderledes i morgen og mene, at det er en ny, god statsskik, der er indført.

Til slut: der er også andre, der har tiet. Det behøver de ikke. Nu vil jeg for tredje gang prøve på at få det radikale venstre til at udtale sig om den dagsorden, som SF og VS har foreslået. De radikale må jeg gå ud fra er enige i de synspunkter, som er lagt frem i dagsordenen. Det er nu, vi har muligheden for, at Danmark på NATO-mødet, som foregår i disse dage, rejser spørgsmålet om et moratorium for raketudstationering. Det er ikke et forslag, der følger russiske linjer og ikke amerikanske linjer, det er et forslag om et moratorium.

Hvis de radikale vil have nogen som helst troværdighed, står de i det mindste op og siger, at de er enige i de synspunkter, der ligger i denne dagsorden. Jeg er godt klar over, de radikale ikke kan stemme for den, fordi de har været med til at stille en anden dagsorden, men det vil have betydning for Danmark og må også få betydning for udenrigsministeren, hvis de radikale herfra tilkendegiver, at de er enige i synspunkterne, for i

[Gert Petersen]

så faldt er det et flertal her, der har tilkendegivet det, og det må telexes videre til udenrigsministeren, at de er enige i disse synspunkter.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Når vi nu alle sammen sidder her og venter og venter og venter, ikke på Godot, men på statsministeren, vil jeg også gerne stille mig op i rækken og vente på svaret, for vi er fuldstændig overbevist om, at det må komme her efter anden ombæring.

Jeg vil spørge statsministeren, hvornår vi får denne ugentlige gode nyhed, der blev varslet i 1982, da regeringen tiltrådte. I stedet for har vi fået den ene dårlige nyhed efter den anden, så vi går stadig væk og venter i spænding på de gode nyheder. Jeg mener nemlig ikke, at realrentebeskatningen, rekordskattetrykket, betalingsbalanceunderskuddet, den stigende offentlige vækst, befordringsfradragets ændring, forslaget om medicintilskuddets bortfald, skat på sygdom eller momsforhøjelse er positive ting, og det er endda kun få af regeringens forslag, der her er nævnt. Vi kunne godt tænke os at høre lidt om de gode nyheder.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Hr. Gert Petersens bemærkninger om grundlov eller ikke grundlov karakteriserer præcist de synspunkter, hr. Gert Petersen står for. Man prøver oven i købet at retfærdiggøre sine synspunkter ved at fremføre, at Kulørte Klats grundlovssikrede rettigheder er blevet trådt under fode. Hvis det er tilfældet, er jeg selvfølgelig villig til at støtte et hvilket som helst forslag, SF vil fremsætte for at sikre den gruppes grundlovssikrede rettigheder.

Men det kan ikke nytte noget, at hr. Gert Petersen undrer sig over, at regeringen viger tilbage for at føre en dialog med antiparlamentariske partier i dette folketing. Det nytter jo ikke noget, for de vil overhovedet ikke bruge de metoder, der hører dette hus til. Hvis det kniber, er de parate til at være talsmænd for antiparlamentariske, anarkistiske synspunkter og metoder, og derfor er al snak ganske overflødig; det er kun et spørgsmål om, hvor mange stemmer man får.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg har noteret mig hr. Ivar Hansens udtalelser om hovedstadsrådets beslutning, og jeg forstår på hr. Ivar Hansen, at han mener, denne beslutning er åbenbart ulovlig. Nu vil jeg gerne spørge, da indenrigsministeren er kommet til stede, og da det kunne være rart at få nogle ministre på talerstolen, om indenrigsministeren er enig med hr. Ivar Hansen i den vurdering.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg ved ikke, hvor mange gange jeg skal klippe det ud for hr. Maisted. SF anbefaler ikke antiparlamentariske metoder, men om så SF står på hovedet eller hopper på tungen eller hr. Maisted gør det, er virkelighedens verden altså den, at disse 2.990 buschauffører ikke ville arbejde sammen med uorganiserede. Det er virkelighedens verden; det er ikke noget, jeg har fundet på; det er ikke noget, jeg har opviglet dem til; jeg kender ingen, der har opviglet dem til det. Sådan er det bare, og jeg tilråder, at man i sin politik tager hensyn til virkelighedens verden, ellers kan det ende galt.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg kan kun sige til hr. Gert Petersen, at når man heroppefra udtrykker sympati for enhedsfagbevægelse og solidarisk fagbevægelse og fremhæver, at det er en reaktion, så kan ingen misforstå budskabet: det er en opbakning af antiparlamentariske kræfter. Det er en opbakning af ulovlige strejker, og det hører ikke hjemme i en parlamentarisk forsamling.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Mener hr. Maisted virkelig, at løsningen på problemet er, at den ene halvdel af befolkningen arresterer den anden halvdel? Jeg tror det ikke. Det er faktisk det, hr. Maisted lægger op til.

Sagen er den, at det helt overvældende flertal af danske arbejdere er tilhængere af

[Gert Petersen]

en enhedsfagbevægelse, og at de er modstandere af dem, der bryder med det.

Man kan jo komme så langt i mindretalsbeskyttelse, som jeg har været inde på tidligere, at det i realiteten er et mindretalsdiktatur, man indfører. Her i landet har man altså fået en eller anden idé om, at når man stemmer, så er det flertallet, der afgør tingene, og så må mindretallet rette sig efter det, men der er måske andre opfattelser andre steder.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Det væsentlige i denne sag er selvfølgelig, at vi har en grundlov, og at denne grundlov, selv om hr. Gert Petersen siger grundlov eller ikke grundlov, sikrer folk deres personlige frihed, og den skulle sikre dem fri adgang til arbejde, og den skulle sikre dem foreningsfrihed, den skulle sikre dem imod organisationstyranni. Det er hamrende ligegyldigt, hvad 2.900 ulovligt strejkende buschauffører mener i den sammenhæng. De er selvfølgelig forpligtede som alle andre til at overholde grundloven og de love, der gælder for samfundet.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Vi vender tilbage til ordførerrækken.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg har altid haft meget stor respekt for hr. Gert Petersen som debattør. I dag overgår han simpelt hen sig selv. Det er lykkedes hr. Gert Petersen i sit andet indlæg her i dag at påstå – hr. Gert Petersen må for mig gerne afbryde, men hr. Gert Petersen sagde fra denne talerstol: nu har jeg tre gange spurgt hr. Niels Helveg Petersen. Det er alligevel stærkt at kunne gøre det i et indlæg, men jeg har tilladt mig den efterhånden helt usædvanlige skik her i folketinget at holde mig til talerrækkefølgen og vente på, at det blev min tur, og jeg skal nok svare i tur og orden.

Jeg vil gøre et par bemærkninger om HT-konflikten og dens udspring. HT-konflikten udspringer af det forhold, at der i faglige organisationer opkræves tvangsbidrag til politiske partier. Det er ikke underligt, at den fremgangsmåde efterhånden vækker anstød, når man tænker på, at det er i de færreste forbund, socialdemokraterne har 50 pct. af medlemmernes stemmer. Det føles derfor i

stigende grad urimeligt, og opinionsmålingerne bekræfter, at det er og føles urimeligt at skulle yde disse tvangsbidrag.

Det radikale venstre fremsatte allerede i marts måned et beslutningsforslag, hvori vi foreslog, at der skulle træffes principbeslutning om, at tvangsbidrag skulle ophøre både til fagforeninger og til erhvervsorganisationer, og hvor man yderligere skulle nå frem til regler i lighed med mindretalsbeskyttelsen for aktionærer i et aktieselskab.

På det seneste er der som en udløber af HT-konflikten sket det, at statsministeren i TV har ytret sig på en måde, der åbner for en tilslutning til principperne i det radikale forslag.

Det radikale venstre agter selvfølgelig at genfremsætte sit forslag til efteråret. Vi håber, at det i næste samling kan lykkes at samle flertal her i folketinget for principperne i det forslag, således at der kan blive en tilstand på området, som føles rimelig i befolkningen.

Dette betyder selvfølgelig også, at fagbevægelsen har tid til at besinde sig på det og muligvis, hvis den ønsker det, ordne dette forhold frivilligt. Det ville, synes jeg, klæde fagbevægelsen, hvis det skete. Jeg håber derfor, at vi ved grundlovsdag 1985 har en anden retstilstand på området, der respekterer individets og mindretallets rettigheder.

Jeg står helt uforstående over for hr. Lasse Budtz' seneste indlæg. Jeg måtte nærmest forstå på hr. Lasse Budtz, at man skulle slæbe os med til forskellige vedtagelser i udenrigspolitikken, og at vi var bange for konsekvenserne, når det gjaldt. Jeg skal så roligt, som jeg overhovedet kan gøre det, sige, at dette er en aldeles urimelig fremstilling af, hvad der faktisk er sket i racketsagen, hvor problemet var, at socialdemokratiet var bundet af en dobbeltbeslutning, det skulle hives væk fra. Ved majdagsordenen gik vores kritik på, at denne dagsorden for så vidt angår atomvåbenfrie zoner ikke var tilstrækkelig klar og vidtgående og præcis.

Og endelig, hvis jeg må tillade mig at nævne forslaget vedrørende Sydafrika, lykkedes det jo da heldigvis at skabe enighed mellem vore partier. Jeg synes ikke, at det er en rimelig fremstilling, hr. Lasse Budtz gav af disse sagsforløb, og det beklager jeg meget.

Så skal jeg sige til hr. Gert Petersen, at jeg om SFs og VS' dagsorden vil udtale mig på

[Niels Helveg Petersen]

samme måde som hr. Lasse Budtz: jeg har sympati for de holdninger, der er nedlagt i denne dagsorden. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at regeringen allerede ved dagsordenen af 3. maj faktisk af dette folketing er pålagt at udnytte enhver lejlighed til at virke for en genoptagelse af forhandlingerne, til at støtte et opstillingsstop og til at virke for en fastfrysning. Det er regeringen pålagt allerede ved dagsordenen af 3. maj, og jeg må da gå ud fra som en given sag, at når der er NATO-ministerrådsmøde, så udnytter regeringen alle muligheder for at fremme de synspunkter, som er nedfældet i folketingets dagsorden af 3. maj.

Hr. Svend Auken så intet som helst positivt i den foreslåede dagsorden. Det er der jo så ikke noget at gøre ved. Jeg kan sige, at meningen med i dagsordenen at nævne de reformområder, som er opregnet, er at angive en retningslinje, nogle hovedtemaer for folketingets arbejde i næste sæson. Forslagene på disse områder er ikke udmøntet, men jeg kan garantere for, at det radikale venstre vil sætte ind for, at socialdemokratiet får alle muligheder for at påvirke den lovgivning, når forslagene til sin tid kommer frem. Socialdemokratiet skal være hjertelig velkomment til at medvirke, men jeg må sige efter hr. Svend Aukens indsats i dag – den harcelerende form, hr. Svend Auken anvender – at for hver gang hr. Svend Auken kommer på talerstolen, er det, som om han taler sit parti længere væk fra positiv medvirken.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Hr. Niels Helveg Petersen sagde, at han ville sige det samme om SF-VS-dagsordenen som hr. Lasse Budtz, nemlig at han havde sympati for den. Det sagde hr. Lasse Budtz ikke. Hr. Lasse Budtz sagde, at han ville stemme for den, hvis den kom til afstemning. Jeg kan godt have sympati for et og andet, som jeg ikke nødvendigvis vil stemme for. Der er en betydelig forskel.

Jeg er klar over, at når de radikale har fremsat et dagsordensforslag sammen med regeringspartierne, hvori de åbenbart prioriterer den økonomiske politik højere end udenrigspolitikken, så kan de radikale naturligvis ikke sige, at de vil stemme for et andet dagsordensforslag. Det, jeg ville høre fra de

radikale, var ikke, om de havde sympati. Det er sådan noget udflydende noget. Jeg ville høre, om de var enige i de synspunkter, der stod.

Det er ikke nok at sige, at udenrigsministeren allerede har fået et pålæg. Jeg tror, at hr. Niels Helveg Petersen er fuldkommen klar over, at det, der stod i den socialdemokratiske dagsorden, som vi vedtog den 3. maj, var:

»Folketinget pålægger regeringen i NATO . . . at støtte et opstillingsstop for mellemdistance- og kortdistanceraketter . . .«.

Og hvis jeg ikke tager meget fejl, så tolker udenrigsministeren det på den måde, at han ikke selv på eget initiativ vil stille forslag. Han vil afvente, at der er andre, der stiller forslag, og så er det klart, at han må støtte dem.

Denne dagsorden, foreslået af SF og VS, siger, at folketinget »pålægger udenrigsministeren på NATOs igangværende minister-rådsmøde at stille forslag om« – altså at han selv tager initiativet. Jeg mener, at en udtalelse fra det radikale venstre, en klart positiv udtalelse, vil have betydning, ikke fordi den kan vedtages, men fordi det så ligger klart og må gøres klart for udenrigsministeren i Washington, eller hvor mødet nu finder sted, at et flertal i det danske folketing har den opfattelse, at han selv bør stille et forslag om et sådant moratorium og ikke bare afvente, at andre gør det, hvad de måske ikke gør.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg vil nu godt gå et skridt videre end hr. Gert Petersen og sige, at jeg må tyde hr. Niels Helveg Petersens bemærkninger på en sådan måde, at der er et klart flertal for de synspunkter, som hr. Gert Petersen jo altså udtrykker sympati for, og som er nedfældet i dagsordenen. Jeg forstår godt, at de radikale af tekniske grunde ikke kan stemme for dette forslag, da man er medforslagsstiller til et andet dagsordensforslag.

Vi konstaterer altså herved, at der er sympati hos et flertal for de synspunkter, der er nedfældet i SFs og VS' dagsorden, og det håber jeg at regeringen tager til efterretning.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

[Niels Helveg Petersen]

Jeg har ikke meget at føje til hr. Lasse Budtz' indlæg. Når vi sammenholder denne dagsorden med majdagsordenen, ser vi, at der klart er givet udtryk for, hvorledes den danske regering skal virke med disse sager. Vi støtter helt og fuldt, at den danske regering aktivt, på alle praktiske måder og selvfølgelig da især, når NATOs ministre er samlet, skal fremme disse spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Jeg tror, at mit partis ordfører, hr. Svend Auken, tre gange har spurgt til dybderne i det, der står i dagsordensforslaget fra regeringspartierne og de radikale om en skattereform. Hvornår? Hvordan? Jeg synes, vi har krav på, inden vi slutter denne debat, at få at vide: hvad forestiller regeringen sig egentlig? Vi havde en redegørelsesdebat den 14. maj 1984, der klart viste, at der ikke er flertal i folketinget for regeringens tanker.

Derfor er spørgsmålet til de radikale: vil man være med til sammen med socialdemokratiet ikke bare at tale om, ikke bare at virke for, men også at gennemtvinge en skattepolitik, der letter byrderne for børnefamilier, der letter byrderne for andre med lav skatteevne og lav indkomst, der sanerer fradrag, der omskaber rentefradraget, så det kun har den lave skatteværdi?

Og til regeringen: kan man leve med et sådant politisk flertal? Hvornår? Hvordan? Synes man ikke, det er på tide, at vi kommer ud over de rene overskrifter og giver befolkningen bare en lille smule konkret oplysning?

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg efterlyste før indenrigsministerens kommentar til hr. Ivar Hansens bemærkninger om ulovligheden af hovedstadsrådets beslutning om afskedigelse af disse otte chauffører.

Jeg har ikke fået noget svar, og måske er det rimeligt nok, at indenrigsministeren i en sådan sag ikke svarer, men jeg må konstatere, at indenrigsministerens tavshed med hensyn til spørgsmålet om ulovligheden står i skærende kontrast til hr. Ivar Hansens skråsikre viden om, at der forelå en ulovlighed.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg vil sige hr. Niels Helveg Petersen tak for hans bemærkning og i øvrigt give ham en undskyldning, fordi jeg tidligere beskyldte ham for ikke at komme op på talerstolen, når han blev spurgt. Jeg har megen respekt for, at hr. Niels Helveg Petersen holder sig til talerrækken. Det var vi mange andre der burde gøre, så kunne det være, at statsministeren fik tid til at komme ind i den – hvem ved?

Jeg er gået herop for at høre, om man vil orientere udenrigsministeren ved NATO-mødet om, at det uden afstemning er konstateret, at partier, som tilsammen udgør et flertal her i tinget, er enige i det synspunkt, at udenrigsministeren på NATOs igangværende ministerrådsmøde skal stille forslag om, at NATO erklærer sig villig til straks at standse al yderligere udstationering af euromissiler for at lette genoptagelse af forhandlingerne mellem USA og Sovjetunionen, at NATO på denne baggrund opfordrer Sovjetunionen og USA til omgående at genoptage forhandlingerne med det formål, at der opnås en kraftig reduktion af de sovjetiske mellemdistanceraketter, og at der ikke sker nogen udstationering af amerikanske mellemdistanceraketter i Vesteuropa. Det er altså de to formål. Endelig, at NATO opfordrer Sovjet til at indstille yderligere udstationering af kortdistanceraketter, mens der forhandles.

Jeg går ud fra, at det nu er fastslået, som jeg sagde, uden afstemning, at partier, der repræsenterer et flertal her i tinget, har den opfattelse, at udenrigsministeren bør forfare således ovre på NATO-mødet, og at han vil blive orienteret herom.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil da gerne svare hr. Lykketoft. Det er muligt, at hr. Lykketoft ikke hørte, hvad jeg sagde i mit første indlæg, men jeg opfordrede regeringen til at bruge sommeren til eftertanke i skattereformdiskussionen og møde med et andet grundlag, et bedre grundlag end det, man har fremlagt her i foråret, som vi, som det også er fremgået af den offentlige debat og af debatten her i salen, ikke finder er et godt grundlag for de videre drøftelser.

[Niels Helveg Petersen]

Det har jeg opfordret til, og jeg tillader mig at gå ud fra, at regeringen vil bruge sommeren til eftertanke, så vi får et bedre startgrundlag end det forslag.

Og så skylder jeg hr. Lenger et svar på spørgsmålet om bloktilskuddet til Københavns kommune og Københavns kommunes problemer. Det reelle problem i sagen, som den ligger nu, er, at indenrigsministeriet og Københavns kommune ikke har kunnet blive enige om et sagligt, rimeligt grundlag, hvorefter Københavns kommune skulle have udmålt en eller anden støtte. Disse forhandlinger må finde et sagligt grundlag og selvfølgelig fortsætte. Når de er tilendebragt, foreligger der en anden situation.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Hr. Leif Hermann har stillet et spørgsmål til indenrigsministeren og har ikke fået svar. Jeg vil gerne sige til hr. Leif Hermann, at det får han naturligvis ikke, og så vil jeg gerne give svaret på både statsministerens og indenrigsministerens vegne.

Årsagen er ganske klar, den er endda glasklar. Forholdet er det, at statsministeren vedrørende konflikten tolkede skyldspørgsmålet som glasklart, hvorefter indenrigsministeren fik sagen og ærlig talt var mere fornuftig og mere overvejende – for en gangs skyld – og holdt sig tilbage og åbenbart ikke syntes, at sagen var så glasklar, som statsministeren dagen i forvejen havde meddelt den undrende offentlighed at den var.

Der er ikke noget mærkeligt i, vil jeg sige til hr. Leif Hermann, at indenrigsministeren ikke vil desavouere statsministeren. Det er forklaringen på, at hverken statsministeren eller indenrigsministeren går på talerstolen i denne sag.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Vi vender tilbage til ordførerrækken.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg vil også godt sige, at jeg synes, det er ret fantastisk, at hverken statsministeren eller finansministeren eller nogen af de andre ministre, der er blevet spurgt under denne forespørgsel, har gidet gå op på denne talerstol

ud over for en kort bemærkning. Jeg synes rent ud sagt, at det er ganske utrolig arrogant. Det overrasker mig ikke så meget, men jeg synes, det er arrogant, og jeg synes, det er specielt tankevækkende, fordi det altid er fra den side, der råbes op om folketingets værdighed, så man næsten ikke kan få ørenlyd nede på de bageste rækker. Hvem er det, der altid har så travlt med det? Og hvem er det, der i en afslutningsdebat ikke gider komme op og svare på de spørgsmål, der er blevet stillet? Jeg kunne endda forstå det, hvis der ikke var stillet nogen spørgsmål, men de er jo røget gennem luften hele dagen.

Så vil jeg godt sige et par ting til hr. Gammelgaard, som var oppe at tale om tvangsbidrag endnu en gang og om, hvor frygtelig meget det lå ham på sinde. Det ville klæde hr. Gammelgaard og i øvrigt statsministeren, som over for hele befolkningen har talt om terror i forbindelse med HT-aktionen – det er jo ikke noget mildt begreb, det er jo ikke noget svagt begreb at bruge – hvis de en gang imellem forsøgte at se på, hvad det er for en tvang, de selv bedriver: den tvang, der består i, at man suspenderer dyrtidsreguleringen, den tvang, der består i, at man tvangsned sætter arbejdsløses understøttelse med 10 pct., med 20 pct., inden dette år er gået, den tvang, man udøver over for bistandsmodtagere, eller den tvang, man var villigt til at udøve over for nogle helt fundamentale retssikkerhedsprincipper, da man kom med forslaget om uskadelliggørelsesarrest, noget, der principielt er fantastisk farligt, en præventiv fængsling. Det er den tvang, hr. Gammelgaards parti er villigt til at udøve. Jeg synes nok, at tvangsbidragene i fagforeningssammenhæng blegner noget.

Jeg har tidligere sagt, at jeg ikke er tilhænger af, at man tager udemokratiske beslutninger i fagbevægelsen, men det er i virkeligheden noget, der rager hr. Gammelgaard en høstblomst, når det kommer til stykket. Det, der interesserer ham, er at få undergravet den faglige styrke, der ligger i, at fagbevægelsen kan og skal ytre sig politisk, at det ikke skal være en lammefrom organisation, som bare smækker hælene sammen og makker ret, når statsministeren og hans finansminister siger, at sådan og sådan er lønrammen, og hvis I ikke gør det, så hugger vi til. Det er selvfølgelig den situation, man ønsker, og det er den situation, man ønsker at fremme.

[Anne Grete Holmsgård]

Selvfølgelig skal de faglige organisationer have ret til at udtale sig politisk, til at støtte politisk, men den ret er ikke meget værd, hvis de ikke også kan sætte økonomi bag ved den. Til gengæld er hr. Gammelgaard yderst villig til at udøve den tvang, der hedder, at folketinget griber ind i den frie foreningsret, i den frie organisationsret. Det er jo det, hr. Gammelgaard vil, når det kommer til stykket.

Det var enten hr. Gammelgaard eller hr. Ivar Hansen – det må nok have været hr. Ivar Hansen, for det var virkelig med patos i stemmen – der sagde, at disse frygtelige HT-chauffører bryder landets love. Ja, det kan man jo blive nødt til, når der sidder et borgerligt flertal, som til enhver tid er villigt til at lave fagforeningslove, i den udstrækning de kan komme igennem med det. Så kan man blive nødt til det, og det er ikke bare en ret, fagbevægelsen har. Det er en pligt, den har. Den har pligt til at forsvare de kollektive rettigheder, som den surt har tilkæmpet sig gennem årene, og uden hvilke ikke bare de nuværende medlemmer af fagbevægelsen, men også de kommende medlemmer simpelt hen ville have det ganske elendigt.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

I formiddags sagde hr. Svend Auken nogle ret forkerte ting om ungdomspolitikken, og det gendrev jeg. Jeg kan føje til, at for de unge, der er på basisåret nu, er der 2.000 flere pladser, end der var på samme tid sidste år, og det var allerede pr. 1. maj.

Nu kom hr. Svend Auken så med en påstand om, at det ikke havde været muligt at drive regeringen til en fornuftig forsknings- og udviklingspolitik. Jeg tror, hr. Svend Auken har overset, at vi for 14 dage siden fremlagde et program til 500 mill. kr. over 5 år, et teknologisk grundforskningsprogram, et mobilitetsprogram, et bioteknologisk grundforskningsprogram, som vi lægger oven i alt det, som var forberedt i den socialdemokratiske regerings tid. Og jeg kan føje til, at der er ingen ekstrabesparelser kommet til. Så forskningspolitikken er i enhver henseende mere ambitiøs og mere omfangsrig, end den ville have været, hvis vi havde kørt videre efter budgetoverslagene, som de stod i finanslovene for 1982 og 1983, som vi overtog.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg vil godt spørge den tavse statsminister, om han vil bryde sin tavshed og oplyse os om, hvorvidt han vil orientere udenrigsministeren om den holdning vedrørende raket-spørgsmålet, som er kommet til udtryk fra partier, der udgør et flertal i denne sal. Vil han orientere udenrigsministeren herom nu, mens udenrigsministeren er til det møde, hvor man drøfter raketspørgsmålet?

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne tilkendegive, at udenrigsministeren naturligvis må føre dansk udenrigspolitik på grundlag af de beslutninger, regeringen har truffet, og de tilkendegivelser, folketinget gennem afstemninger helt klart har lagt til. Det ville ikke være rigtigt, om udgangspunktet for udenrigsministerens deltagelse i NATO-mødet i Washington skulle være noget andet end de lovligt vedtagne dagsordener, hvoraf den sidste er den, som er vedtaget af folketinget den 3. maj.

Hver af de mange ordførere, som har tilkendegivet sig i denne forvildede og langvarige debat . . . (*Afbrydelser*) – jo, det synes jeg godt man kan sige – har haft sine forudsætninger, og de har ikke været ganske synonyme. Jeg har ikke spor imod at ringe til udenrigsministeren og sige, at vi har haft en vældig interessant og lang debat i dag, og referere dens forløb for ham, men udgangspunktet for udenrigsministerens politik er nu som før, hvad folketinget har vedtaget. Sådan må det være, anderledes kan det ikke være.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg har ikke et øjeblik opfordret statsministeren til at bryde statsretten eller grundloven eller sådan noget. Jeg er fuldkommen klar over det, statsministeren her forklarede. Derfor var det, jeg spurgte, om statsministeren ville orientere udenrigsministeren om den holdning. Jeg vil ikke påtvinge statsministeren at instruere udenrigsministeren, det er regeringens sag, men jeg synes nok, det må være af interesse for udenrigsministeren at vide, at der altså er en holdning blandt de partier, der udgør flertallet i denne sal. Hvis

[Gert Petersen]

han ikke tager lidt hensyn til det, så kan han jo risikere et forfærdeligt vrøvl bagefter, og det synes jeg ville være synd for ham. Det er altså en orientering, jeg taler om, ikke andet.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg henviser til mit forrige svar.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Gamme-
melgaard (KF), Ivar Hansen (V), Niels Hel-
veg Petersen (RV), Nør Christensen (CD) og
Steffensen (KrF) (se foran)

vedtoges med 84 stemmer mod 81 (S, SF, FP
og VS).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Svend
Auken (S) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Gert
Petersen (SF) og Albrechtsen (VS) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Dohr-
mann (FP) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Mai-
sted (FD) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlemmer af folketinget *Kent Kirk*,
Robert Pedersen og *Bjørn Westh*, der har or-
lov, har jeg modtaget meddelelse om, at de
fra og med den 31. maj atter kan give møde i
tinget. Stedfortrædernes, *Solgaard-Nielsens*,
Helmar Sørensens og *Leo Johansens*, hver
som midlertidige medlemmer ophører fra
nævnte dato at regne.

Fra medlem af folketinget *Grove*, der har
orlov på grund af midlertidig udsendelse i
offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse
om, at han fra og med den 31. maj atter kan

give møde i tinget. Stedfortræderens, *Bodil
Dahl Christensens*, hverv som midlertidigt
medlem af folketinget ophører fra nævnte
dato at regne.

Fra medlem af folketinget *Henning Ander-
sen*, der har orlov, har jeg modtaget medde-
lelse om, at han fra og med den 31. maj atter
kan give møde i tinget. Stedfortræderens,
Hans Aage Kofoeds, hverv som midlertidigt
medlem af folketinget ophører fra nævnte
dato at regne.

Det tilføjes, at Hans Aage Kofoed er 1.
stedfortræder for det konservative folkeparti
i Fyns amtskreds og derfor, når hans hverv
som midlertidigt medlem i anledning af Hen-
ning Andersens orlov er ophørt, vil være be-
rettiget til fra den 31. maj at overtage hvervet
som midlertidigt medlem i anledning af
Ninn-Hansens fortsatte orlov. Hans Aage
Kofoed har imidlertid meddelt, at han er
forhindret i at overtage dette hverv, og 2.
stedfortræder for det konservative folkeparti
i Fyns amtskreds, underdirektør Henning
Laursen, kan derfor fortsætte som midlerti-
digt medlem under resten af Ninn-Hansens
orlov.

Socialudvalget har afgivet beretning over:

Forslag til folketingsbeslutning om ældres
retssikkerhed. (Beslutningsforslag nr. B 73).

Socialudvalget har endvidere afgivet beret-
ning over:

Forslag til lov om ændring af lov om soci-
al bistand. (Lovforslag nr. L 102).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Forsvarsudvalget har afgivet beretning
over:

Forslag til folketingsbeslutning om øget
parlamentarisk-demokratisk kontrol med
Danmarks deltagelse i NATO. (Beslutnings-
forslag nr. B 3).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændring i følgende ud-
valg:

Det politisk-økonomiske udvalg (29/5 84):

Udtræder: Helle Degn (S)

Ny stedf.: Kaj Poulsen (S)

[Formanden]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 30. maj 1984, kl. 10.00. den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.31

Angående dagsordenen skal jeg henvise til
